

Nan Ammay ay Chamag Ay Insurat Lucas Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nangisurat as nan nauy Ammay ay Chamag at hi Lucas ay ngenadnan Pablo as “laylaychun takú ay choktor”. Usa hiya ay Gentil (Col. 4:11-14), ya ammu takú na, tay chaan entapen Pablo hiya as nan lestaan nan chiyuycha omaafurot ay Judio ay kakadwana ay nunserserfi. Insurat us Lucas nan “En-enat nan Apostoles” ay hiyana nan turuy nan nauy ay liblu.

Insurat Lucas nan nauy Ammay ay Chamag kan Teofilo ay usa ay nangatuy saadna (1:1). Laychun Lucas ay epakaammu ay tit-iwa nan amin ay naisursuru kan Teofilo, tay enmamadna ay nangachar (1:3-4). Laychun Lucas us ay epakaammu ay hi Jesus nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay enachen nan chiyuycha kianak Israel (17:25). Kiapú as nan nangachiyancha kan hiya, naekaskasaba nan maepangkep kan Jesus as nan chiyuycha Gentil ta maammuwancha nan maepangkep as nan muntorayan Apo Dios ya maesarakancha.

Nauycha nan tukutukún ay kaamuchan ay laychun Lucas ay epakaammu: Nan omona at maepangkep as panagfiawi. Insurat Lucas ay nan pangkep Juan ay Fumufunyang as nan enmaliyana ay nun-isuru at ta munfiawi nan tatau as nan fiasfiasorcha (3:3). Enpailan

Lucas ay wacha nan kalibfengan Jesus asna's luta ay mamakawan as nan chiyuycha finmasor (5:24). Intukiatukian Lucas ay nangisurat as nan maepangkep as nan mapakawanan as nan fiasfi-asor (6:37; 7:47; 11:4; 12:10; 17:3-4; 23:34; 24:47).

Nan maekadwa at maepangkep as kararag. Maepaila as nan nauycha versikulu ay hi Jesus at kanayon ay nunkararag 3:21; 5:16; 6:12; 9:18, 28; 22:32, 40-41. Insurat us Lucas nan filin Jesus as nan disipulusna ay achicha machischismaya ay munkararag (18:1-8).

Nan maekatlu at maepangkep as lagsak nan amin ay nangafurot ay hi Jesus at Anak Apo Dios ay kaman as nan nanib-atan Zakeo kan Jesus. Ongor chi lagsakna ay nangmangili kan Jesus as afongna. (19:6, 37).

Ongor chi naisurat as nan nauy ay liblu, ya as na yangkiay nan kawad-ana ay kaman as nan kantan nan angheles (2:13-14), nan nangil-an nan chiyuycha munpaspastor kan cha Jesus as nan naiyankana (2:15-20), nan nataynanan Jesus as Templo as nan kaongana (2:41-52), nan fiaknang ya hi Lazaro (16:19-31), nan maepadpachongan maepangkep as nan i-Samaria (10:30-37) ya nan nalitaw ay anak (15:11-32).

Nan Nakudkudwaan nan Nauy Liblu:

Nan Pangkep Nan Nauy Liblu 1:1-4

Nan Naiyankan Juan Ay Fumufunyag Ya Hi Jesus 1:5-2:52

Nan Nafunyakianan Ya Nachistingan Jesus 3:1-4:13

Nan Nun-is-isuruwan Jesus Ad Galilea 4:14-9:50

Nan Nun-is-isuruwan Jesus Ad Jerusalem 9:51–19:27

Nan Anongos Ay Chumingkon Jesus Ya Nan Natuyana 19:28-23:56

Nan Natakuwan Jesus Manipud As Nan Utúy Inkiana Nan Naetag-uyana Ad Chaya 24:1-53

Nan Laplapon Nan Surat

¹ Kan he-a machayaw ay Teofilo,

Ongorcha nan namachas ay nangisurat as nan chiyuycha natongpar as nan kawad-an takú.

² Nan insuratcha at kaman as nan nachamag takú as nan chiyuycha nangila as nan en-enat Jesus nunlapu as nan laplapuna ya nan chiyuycha nangekaskasaba as nan kalen Apo Dios. ³ Kiapú ta enmamadku ay nangachar as nan nauycha am-in ay enom-ommat nunlapu as nan nunlapuwan-cha, ninumnumku us ay ammay mu ornosok ay mangisurat as nan nauycha kan he-a ⁴ ta maamuwam ay tit-iwa nan naisursuru kan he-a.

Nan Naepakaammuwan Nan Maiyankan Juan Ay Fumufunyang

⁵ As nan timpu ay hi Herodes nan ari ad Judea, wacha nan usa ay pachi ay nan ngachana at Zacarias ay naetatapi as nan bunggoy chi papachi ay epapanguruwan Abias. Nan ngachan asawana at Elisabet ay kianak Aaron.* ⁶ Nalintigcha ay hen-asawa as nan mangiil-an Apo Dios, ya tenongparcha ay ustu nan am-in ay filin ya lintig Apo Dios. ⁷ Maid anakcha, tay fiasig hi Elisabet, ya nunkarakaycha us challu.

* **1:5** 1 Cro. 24:10 Hi Aaron at pachi us ad pus-uy.

⁸ Kun pay inumchan nan urkiw ay munserfiyan nan bunggoy ay naetatapiyan Zacarias, hiya nan cha mangekaman as nan chununa ay kenapachi. ⁹ Maiyunud as nan iniili ay ukialen nan papachi, hi Zacarias nan nafunotan ay sungkop as nan Templo ay mamuor as nan insenso. ¹⁰ Kuna pay cha puoran nan insenso, chacha us munkararag nan am-in ay tataku as chará. ¹¹ Angkiay ya nunpaila kan Zacarias nan usa ay anghel Apo Dios ay nangatakchug as apét kannawan nan altar ay mangipuoran as nan insenso. ¹² Nakudnor hi Zacarias as nan nangil-ana as nan anghel, ya in-mugyat hiya as solet. ¹³ Ngem kenalen nan chiyuy anghel kan hiya, “Achika umugyat, Zacarias, tay chinngor Apo Dios nan kararagmu, at omanaktu hi asawam ay Elisabet as laraki, ya ngadnam hiya as Juan. ¹⁴ Ongortu nan lagsakmu, ya ongortu us nan maragsakan as nan maiyankana, ¹⁵ tay amudtu hiya as nan mangiilan Apo Dios. Masapor achi umikop as fiayas winnu tapina ay fumutang, ya mapnuntu hiya as Espiritu Santo uray as nan naisisikukiana. ¹⁶ Ongortu nan munfiangchuna ay kianak Israel kan Apo ay Dioscha. ¹⁷ Mangon- onantu hiya mu hi Cristo, ya nan pannakafialina at kamantu as nan inchat nan Espiritu Santo kan Elias ay pomapadtu ad pus-uy. Munlelennayachunantu nan am-a ya nan an-ak, ya nan nunkasokel at pafiangchunantu as nan kenasilib chi nalintig ay taku. Hiyachi nan atuna ay mangesakiana as nan tataku as nan omaliyan Cristo.”

¹⁸ Angkiay kenalen Zacarias as nan anghel, “Anan mangammuwak mu tit-iwa nan kenalem,

tay narakayak met ya kaman us kan asawak?”

¹⁹ Tinumfor nan anghel kan hiya, “Ha-un hi Gabriel ay fiabfiaarun Apo Dios ay nangatakchug as nan sangwanana. Infiakorak kan hiya ay mangifiakia kan he-a as nan nauy ammay ay chamag.

²⁰ Kiapú ta chaanmu enafurot nan kenalek, maumorkantu inkiana umchan nan urkiw ay matongparan nan infiakiak kan he-a, tay tit-iwa ay matongpar chaná as nan timpuna.”

²¹ As nan hiyachi, sisin-ud nan tatakú as chará nan pumitiwan Zacarias, ya chacha masmaschaaw mu adchi t'uy mafiayag hiya as Templo. ²² Kun pay pinmitiw hi Zacarias, achi at makakali kan chicha. Angkiay ya naawatancha ay wachay enpailan Apo Dios kan hiya as fiaruy, tay kun nunpadpacha hiya kan chicha ya achi makakali.

²³ Kun pay narpas ay nunserfi as templo, kenmatam. ²⁴ Kun pay chaan nafiayag, nunsikug hi Elisabet ay asawana, ya kun nuntutungaw as lema ay furan. ²⁵ Kenalina as achorna, “Hi Apo Dios nan nangekaman as na kan ha-un, tay sinuganganak as nan achek makaankan. Ad wani, maid ekafiainku as nan tatakú.”

Nan Naepakaammuwan Nan Maiyankan Jesus

²⁶ Kun pay as nan maekan-um ay furanun nan sikug Elisabet, infiaor Apo Dios hi anghel Gabriel ad Nazaret ay ili ad Galilea ²⁷ as nan usa ay fiarasang ay nan ngachana at Maria ay chaan nakiskissuy as laraki. Hi Maria at naetfor kan Jose ay nurpu as nan kianak Ari David ad pus-uy.

²⁸ Kun pay inmuy nan anghel kan Maria, kenalina,

“Munlagragsakka! He-a ay nabendisyonan as solet, tay wacha hi Apo Dios kan he-a.”

²⁹ Nalilifokan as solet hi Maria as nan infiakian nan anghel, at ninumnunumnumna muanan laychun nan nauy ay kanan. ³⁰ Ngem kenalen nan anghel kan hiya, “Achika umug-ugyat Maria, tay benendisyonan chaká kan Apo Dios. ³¹ Munsikugkantu, at iyanakmu nan laraki, ya ngadnamtu hiya as Jesus. ³² Hiyantu nan tit-iwa ay amud ya makali un Anak nan Kangatuwan ay Apo Dios. Mun-ariyuntu Apo Dios hiya ay kaman as nan kaap-uwana ay hi Ari David, ³³ ya hiyantu nan muntoray in-inkiana as nan chiyuycha kianak Jacob, ya maid mumpatingkiaan nan muntorayana.”

³⁴ Senarudsud Maria as nan anghel, “Anuy man atun tona ay ommat, tay maid met laraki as nakiskissuy kan ha-un?”

³⁵ Tinumfor nan anghel, “Omalintu nan Espiritu Santo kan he-a, ya as nan pannakafialin Apo Dios, ommat na kan he-a. Hiyana nan kiapúna ay nan nasantowan ay onga ay maiyanak at makali un Anak Apo Dios. ³⁶ Uray nan ifiam ay Elisabet ay kanancha un fiasig ya narakay at unum chi furanun nan laraki ay insisikugna, ³⁷ tay maid achi mafialin kan Apo Dios.”

³⁸ Kenalen Maria, “Ha-un nan fiabfiaarun Apo Dios, ya kun ommat kan ha-un nan hana kenalem.” Angkiay ya tenaynan nan anghel hiya.

Nan Nangfisitaan Maria Kan Elisabet

³⁹ Kun pay chaan nafiayag as nan nanaynanan nan anghel kan Maria, kenamkamon Maria ay

tinmikid henan chunchuntug inkiana inumchan henan usa ay ili ad Judea. ⁴⁰ Sinungkop as afong cha Zacarias, ya kenomostana hi Elisabet. ⁴¹ Kun pay chinngor Elisabet nan kalen Maria, nunkiwi nan onga as putuna. Napnu hi Elisabet as Espiritu Santo, ⁴² ya nunkali as napigsa, “Nabendisyonanka challu as nan am-in ay fianafiai, ya nabendisyonan nan onga as putom! ⁴³ Anuyak paat nabendisyonan t'uyak finisita as nan enan nan Apok? ⁴⁴ As nan nanngorak as nan kalem, nunkiwi nan nauy onga as putok as lagsakna. ⁴⁵ Nabendisyonanka, tay enafurotmu ay matongpar nan infiakuan Apo Dios kan he-a.”

Nan Nangichayawan Maria Kan Apo Dios

- ⁴⁶ Angkiay kenalen Maria,
 “As nan am-in ay numnumku, ichaychayawku nan Apo.
⁴⁷ Munlagragsakak as solet kiapú kan Apo Dios ay Mangesarakan kan ha-un,
⁴⁸ tay ninunumnumak ay kun lawá ap-apud ay mafiabfiaor! Munlapu ad wani, kanantu nan am-in ay tataku un nabendisyonanak,
⁴⁹ tay hi Apo Dios ay Mannakafialin ya nasantowan at enatna nan nakaskaschaaw kan ha-un.
⁵⁰ Masug-ang hiya as nan am-in ay mangichaychayaw kan hiya manipud as nan kaap-
 uwan takú inkiana as nan chiyuycha cha somarsarunu ay kianakcha.
⁵¹ Enpailana nan pannakafialina as nan nangwarawaraana as nan tataku ay nunkapan-
 gas.

- ⁵² Kenaana nan chiyuycha mannakafialin ay arari as nan tronocha, ya enpangatuna nan ap-apud ay tatau.
- ⁵³ Sinufuna nan chiyuycha cha munchukiaang as ammay, ya enpak-akna nan chiyuycha nafi-aknang ay maid in-inchatna kan chicha.
- ⁵⁴ Ninunumnumna nan enkarina as nan kaap-uwau takú, isunga finadngana nan chiyuy-cha kianak Israel† ay fiabfiaruna.
- ⁵⁵ Kaman as nan enkarina kan Abraham ad pusuy ya as nan chiyuycha kianakna ay sug-angana chicha in-inkiana.”

⁵⁶ Kiayud umuy as turu ay furan nan nafofoon- Maria as afong cha Elisabet, angkiay ya kenmatam.

Nan Naiyankan Juan Ay Fumufunyang

⁵⁷ Kun pay inumchan nan urkiw ay omankan Elisabet, inyanakna nan laraki. ⁵⁸ Chinngor nan sasag-una ya iib-ana nan sug-ang Apo Dios kan hiya, at nakelagragrakcha.

⁵⁹ As nan maekawaru ay urkiw nan onga, enmalicha ay manugyat, ya mangepangachan koma kan hiya as Zacarias ay ngachan amana. ⁶⁰ Ngem kenalen enana, “Fiakun sa. Nan ngachana at Juan.”

⁶¹ Kenalicha kan hiya, “Maid met ib-am as nakin ngachan as assesa.” ⁶² Angkiay ya penachacha kan amana ay Zacarias mu ngachana nan laychuna ay epangachan as nan onga. ⁶³ Nunpaara hi Zacarias as tabra as munsuratana, at insuratna na: “Nan ngachana at Juan.” Kuncha pay inila chi,

† **1:54** Gen. 32:25-28; 49:7, 16

naschaawcha am-in. ⁶⁴ Kalina at ya makakali hi Zacarias ya nunchaychayaw kan Apo Dios.

⁶⁵ Am-in nan sasag-uncha at naschaawcha as nan enommat, ya nan nauy ay chamag at naiwaras as nan umiili henan am-in ay chuntug ad Judea. ⁶⁶ Nan am-in ay nanngor as na at ninumnunumnumcha ya waschi un senarud-sudna, “Anan munfialinan ngun tona ay onga?” Kenalicha chi, tay inilacha ay wacha nan panakafialin Apo Dios as nan onga.

Nan Enpadton Zacarias

⁶⁷ Napnu as Espiritu Santo hi Zacarias ay aman nan onga, ya enpadtuna na:

⁶⁸ “Machaychayaw hi Apo Dios ay Apon nan chiyuycha kianak Israel, tay enmali ay nangfiachang as nan tatakuna, ya nangwayaway kan chicha.

⁶⁹ Infaorna kan chitaku nan mannakafialin ay Omesarakan ay nurpu as nan kianak Ari David ay fiabfiaruna.

⁷⁰ Hiyana challu nan enpaepadtuna as nan chiyuycha nasantowan ay pomapadtuna ad pus-uy ay nangali

⁷¹ un esarakana chitaku as nan chiyuycha kafusor takú ya as nan am-in ay mangiingor kan chitaku.

⁷² Enkarina ay sug-angana nan kaap-uwan takú, ya achina liwliw-an nan nasantowan ay inturagna kan chicha.

⁷³ O, enkarina kan Abraham ay kaap-uwan takú

- 74 ay esarakana chitaku as nan chiyuycha kafusor takú, ya parufusana chitaku ay tumurud ay munserfi kan hiya
- 75 ta nasantowan ya nalintig takú as nan mangi- ilan Apo Dios as nan am-in ay urkiw ay panagfiyag takú.
- 76 “He-a ay anakku, he-a nan makali un poma- padton nan Kangatuwan ay Dios, tay omon- onaka mu nan Apo ta cham esakiana nan ayuna.†
- 77 Uymu cha epakaammu as nan tatakuna ay maesarakancha as nan mapakawanancha as nan fiasfiasorcha.
- 78 Kiapú as nan sug-ang Apo Dios kan chitaku, ifiaornantu nan murpu ad chaya ay manges- arakan kan chitaku ay maepachong as nan cha fomoknakian nan urkiw.
- 79 Tay as nan omaliyana ay murpu ad chaya, silawana nan tatau ay maepachong as nan matatau as nan ngongot ya umuycha as nan utúy ay maid patingkiana. Epangu- nantu chitaku as nan charan ay muntoróng as natalna ay numnum.”§

Hiyana nan kenalen Zacarias.

⁸⁰ Inmurúg nan onga, ya finmikas nan achorna, ya pinmigma nan pammatina. Nayaschi henan disyerto inkiana inumchan nan urkiw ay nunpail- ana ay mun-isuru as nan tatau ay kianak Israel.

† 1:76 Mal. 3:1; Mat. 11:10; Mar. 1:2; 7:27 § 1:79 Isa. 9:2; 59:8; Mat. 4:16

2

Nan Naiyankan Jesus

(Mat. 1:18-25)

¹ As nan hiyachi ay timpu, infilin Emperador Augustu ad Roma ay mumpalesta nan am-in ay tatakú henan am-in ay il-ili ay muntotorayana.

² Hiyana nan omona ay naelestaan chi tatakú at enommat as nan timpon Gobernador Kirenio ad Siria. ³ Waschi un uy nunpalesta henan mismu ay ilina.

⁴ Kun pay hi Jose ay nurpu ad Nazaret ay usa ay ili ad Galilea, enmabrat ad Betlehem ay ili ad Judea, tay hid-i nan naiyankan Ari David ay kaapuwana ad pus-uy. ⁵ Nuntun-udcha kan Maria ay naetfor ay asaw-una ta uycha us mumpalesta. As nan hiyachi ay timpu, masisikug hi Maria. ⁶ Kuncha pay wacha ad Betlehem, inumchan at nan timpu ay omankan Maria, ⁷ at inyanakna nan laraki ay panguru ay anakna. Penotepotana as lopot ya enpab-ugna as nan mangmanganan chi animar. Hid-i ad Bethlehem nan inmiyanancha, tay maid magyanancha as nan chumawchawsan.

Nan Nunpail-an Nan Anghel As Nan Chiyuycha Mumpaspastor

⁸ As nan hiyachi ay lafi, wachacha nan mumpaspastor ay inmiian henan pastu ay naesasag-un henan hiyachi challu ay lukiar ay mamantay as nan karnerocha. ⁹ Kalina at ya nunpaila nan usa ay anghel Apo Dios kan chicha, ya nasilawancha as nan sumili ay kaichayawan Apo Dios, ya inmugyatcha as solet. ¹⁰ Ngem kenalen nan anghel kan chicha, “Achi kayu umugyat, tay

iyalek nan ammay ay chamag kan chakayu ay mangepalagsak as nan am-in ay tatakú. ¹¹ Ad wani ay urkiw, henan ilen Ari David, naiyanak nan Omesarakan ay hi Cristo ay hiya nan Apo. ¹² Hiyana nan sinyar ay mangammuwanyu ay titiwa sa: Ilaunyuntu nan mutun ay napopotepotan as lopot ay naepapab-ug as nan mangmanganan chi animar.”

¹³ Kalina at ya nunpaila nan ongoongor ay angheles ay nurpu ad chaya ay kakadwan nan nauy anghel, ya chacha munchaychayaw kan Apo Dios ay chacha kankanan,

¹⁴ “Machaychayaw hi Apo Dios ad chaya, ya wachay kappia asna's luta as nan tatakú ay mangepalaylayad kan hiya!”

¹⁵ Kuncha pay nunfiangad nan angheles ad chaya, natatakiatfor nan chiyuycha mumpaspastor, “Uy takú ad Betlehem, ya uy takú ilaun nan nauy ay enommat ay enpakaammon Apo Dios kan chitaku.” ¹⁶ Angkiay ya kenakamucha ay inmuy, ya ininchanancha cha Maria kan Jose ya nan mutun ay naepapab-ug as nan mangmanganan chi animar. ¹⁷ As nan nangil-ancha as nan mutun, infiakiacha kan chicha nan kenalen nan anghel maepangkep as nan nauy mutun. ¹⁸ Naschaawcha nan am-in ay nanngor as nan infiagfiakian nan chiyuycha mumpaspastor kan chicha. ¹⁹ Ngem kun ninunumnum am-in Maria chaná ya chana numnumnumun ay ustu. ²⁰ Nan chiyuycha mumpaspastor at nunfiangadcha ay cha munkankanta ya munchaychayaw kan Apo Dios kiapú as nan am-in ay chinngorcha ya inilacha ay infiakian nan anghel kan chicha.

Nangadnan Hi Jesus

²¹ As nan maekawaru ay urkiw nan mutun, sinugyatancha ya ngenadnancha as Jesus, tay hiy-achi nan ngachan ay infiakian nan anghel kan chicha as nan chaana nurmuwan.

Nan Nangiyawatancha Kan Jesus As Templo

²² Kun pay enmali nan timpu ay mangekamanan cha Jose kan Maria as nan Lintig Moises ay pannakacharos, entakincha nan mutun ad Jerusalem ay uy mangiyawat kan hiya kan Apo Dios ²³ ay kaman as nan naisurat as nan Lintig Apo Dios ay kanana, “Am-in ay laraki ay panguru ay anak at kuwan Apo Dios chicha.”* ²⁴ Uycha us inchaton kan Apo Dios nan infiakian nan Lintig ay chuwa ay fiarug winnu chuwa ay kinapad ay karopati.†

²⁵ Ad Jerusalem, wacha nan usa ay am-ama ay nan ngachana at Simeon ay maman-ud as nan kaesarakanan nan chiyuycha kianak Israel. Hi tona ay taku at nalintig ya tit-iwa ay manangchaychayaw kan Apo Dios, ya wacha nan Espiritu Santo kan hiya. ²⁶ Enpakaammon nan Espiritu Santo kan hiya ay achi matuy hiya inkiana ilauna hi Cristo ay enkaren nan Apo. ²⁷ Kun pay entoróng nan Espiritu Santo hi Simeon as

* **2:23** Exo. 13:2, 12, 15 † **2:24** Nan maepangkep as nan Lintig Apo Dios ay infiakian Moises at hiyana: Mu omanak nan fiafiai as laraki, maiflang hiya as naruket as opat puru ay urkiw. Kun pay marpas sa, masapor iyuyuna as Templo nan usa ay kordero winnu kossel ay maichat as nan pachi ta puoran nan pachi ay maichaton kan Apo Dios. As nan hiyachi ay atuna, nan fiafiai at maiflang kasin as nacharos. Lev. 12:8

Templo, hiyachi us nan nangiskopan Jose ya hi asawana kan Jesus ta uycha atun nan naisurat as nan Lintig. ²⁸ Senakrui Simeon nan mutun ya chinaychayawna hi Apo Dios. Kenalina,

²⁹ “Apo Dios, ad wani ay tenongparmu nan enkarem, eparufusmu koma ay matuyak ay fiabfiarum ay wachay talna as numnumku,

³⁰ tay inilak at ay mismu nan infiaormu ay Omesarakan

³¹ ay ensasakianam as nan mangiilan nan am-in ay tatau.

³² Hiya at maepachong as nan silaw ay manilaw as numnum nan chiyuycha Gentil, ya kiapú kan hiya, maichayaw nan tatakum ay kianak Israel.”

³³ Naschaaw nan chanakchakor Jesus as nan kenalen Simeon maepangkep kan Jesus. ³⁴ Angkiay ya benendisyonan Simeon chicha, ya kanana kan Maria ay enan Jesus, “Nan nauy ay anakmu at pinilen Apo Dios ay manachael ya mangesarakan as nan ongor ay kianak Israel. Hiya nan sinyar ay nurpu kan Apo Dios ay achi laychun nan ongor ay tatau. ³⁵ Kiapú kan hiya, maammuwan nan titiwa ay wacha as numnumcha. Kun pay he-a ay enana, ngumunguyuska as solet ay kaman chaká chinuyok as tachum ay espada.”

³⁶ Wacha us hid-i nan usa ay en-enagkiaw ay pomapadtu ay nan ngachana at Ana ay potot Fanuel ay kianak Aser. Pitu yangkiay ay tawwun nan enmaasaw-ana, ³⁷ at ellakas hiya inkiana waron puru ya opat nan tawwuna. Inurkiw ya

lenafi ay wacha hiya as Templo ay cha mun-chayachayaw kan Apo Dios, cha mun-ayuyunar ya cha munkarakararag. ³⁸ As nan hiyachi ay uras, naesnop ay mangila kan Jesus. Nunyaman kan Apo Dios, ya infiakiana nan maepangkep as nan mutun as nan am-in ay maman-ud as nan mangwayawayaan Apo Dios as nan tataku ad Jerusalem.

³⁹ Kun pay narpas ay enat cha Jose kan Maria nan am-in ay filin as nan Lintig Apo Dios, nunfiangadcha ad Galilea henan mismu ay ilicha ay Nazaret. ⁴⁰ Inmurúg ya finmikas nan onga. Napnu us as silib, ya wacha kan hiya nan bendisyon Apo Dios.

Nan Nunfiatiyan Jesus As Templo

⁴¹ Tenawwun ay in-inmuy nan chanakchakor Jesus ad Jerusalem as nan Fiastan chi Munlausan. ⁴² Kun pay hinpuru ya chuwa nan tawwun Jesus, uycha nakifiasta ay maiyunud as nan inili ay ukialicha. ⁴³ As nan narpasan nan fiasta, inligwacha ay munfiangad as ilicha. Ngem nunfiati hi Jesus ad Jerusalem ay achi ammon nan chanakchakorna. ⁴⁴ Ka-anancha mu nakitutun-ud hiya as nan kakadwacha ay munfiangad as ilicha. Isunga nanad-arancha as usa ay urkiw, at enlapucha ay manganap kan hiya as nan iib-acha ya as nan am-ammucha. ⁴⁵ Kuncha pay achi maanapan hiya, nunfiangadcha ad Jerusalem ay uy manganap kan hiya. ⁴⁶ Kun pay in-muy chi turu ay urkiw, ininchanancha hi Jesus as nan Templo ay naketotokor ay chuchumn-gor as nan mun-isursuru as Lintig ya cha mun-

sarsarudsud kan chicha. ⁴⁷ Am-in ay nanngor kan hiya at naschaawcha as nan pannakaawatna ya chiyuycha songfiatna. ⁴⁸ Kun pay inilan nan chanakchakorna hiya, naschaawcha, ya kanan enana kan hiya, “Anakku, adchi t'uymu enat na kan chakami? Nachanakian kami as solet kan amam ay uy nangan-anap kan he-a.”

⁴⁹ Tinumfor hi Jesus, “*Adchi t'uyak kis-an anapun? Ay achiyu ammu ay masapor wachaak as afong Amak?*” ⁵⁰ Ngem chaan naawatan nan chanakchakorna nan laychuna ay kanan kan chicha. ⁵¹ Angkiay ya nakitun-ud hi Jesus kan chicha ay nunfiangad as ilicha ay Nazaret, at tenongtongparna cha amana kan enana. Kun ninunumnum am-in enana chaná ay enom-ommat. ⁵² Inmurúg ya sinmilib hi Jesus, at nalaylaychan hi Apo Dios ya nan tataku kan hiya.

3

Nan Nun-ekaskasabaan Juan Ay Fumufunyang (Mat. 3:1-12; Mar. 1:1-8; Jn. 1:19-27)

¹ As nan maekapuru ya lema ay tawwun ay nuntorayan Emperador Tiberio, hi Poncio Pilato nan gubernador ad Judea, hi Herodes nan nuntoray ad Galilea, hi Felipe ay sunúdna nan nuntoray ad Iturea ya Traconite, ya hi Lisantias nan nuntoray ad Abilene.* ² Nan kangatuwan ay papachen chi Judio at cha Anas kan Caifas.

As nan hana ay timpu, wacha nan kenalen Apo Dios kan Juan ay potot Zacarias as nan kawadana henan disyerto. ³ Uy nun-ekaskasaba hi

* **3:1** Mat. 14:1; Ara. 13:1

Juan henan am-in ay lukiar ay nangliliwus henan wawwang ay Jordan. Kenarkalina, “Munfiafiawi kayu ya munpafunyang kayu, at pakawanun Apo Dios chakayu as nan fiasfiasoryu.”⁴ Nan nauy ay en-enat Juan at hiyana nan natongparan nan enpaisurat Apo Dios kan Isaias ay pomapadtu ay kanana:

“Wacha nan taku henan disyerto ay cha mangifugfukiaw un, ‘Esakianayu nan ayun nan Apo. Munlutkunya nan ayuna.’

⁵ Masapor maafiab nan chiyuycha nakaongan. Mapanad nan chiyuycha filig. Munfialin as lutug nan chiyuycha charan ay nunkatiku. Machuschusan nan chiyuycha tinmutunu.

⁶ Ilauntu nan am-in ay tataku nan atun Apo Dios ay omesarakan.”†

⁷ Kenalen Juan as nan ongoongor ay tataku ay uy munpafunyang kan hiya, “Hoy! Chakayu ay kaman an-ak chi kubra! Anan nangali kan chakayu un malisiyanyu nan omali ay ichusan Apo Dios mu mafunyakian kayu?”⁸ Masapor atunya nan mangepaila ay tit-iwa ay nunfiafiawi kayu as nan fiasfiasoryu. Achiyu kankanan as achoryu un, ‘Achi chakami challu chusaun kan Apo Dios, tay hi Abraham nan kaap-uwanmi.’ Tay ifiakiak kan chakayu ay uray nan nauycha fiatu at mafialin ay munfialinun Apo Dios as kiankianak Abraham!

⁹ Nan ichusan Apo Dios at kaman as nan wasay ay naesasakiana ay manipor as kaiw. Am-in ay kaiw ay achi fumkias as ammay at maesalepooncha ay masipor, ya maichus-orcha as nan apuy.”

† 3:6 Isa. 40:3-5

¹⁰ Senarudsud nan ongor ay tatau kan hiya, “Ngachana nan atunmi ngarud?”

¹¹ Tinumfor hi Juan kan chicha, “Nan taku ay wachay fiachuna as chuwa at masapor ichatna nan usa as nan maid fiachuna, ya nan wachay kanuna at umichat as nan maid kanuna.”

¹² Wachacha us nan mangam-among as fiaror ay inmuy ay mumpafunyag, ya kanancha kan Juan, “Misturu, ngachana nan atunmi?”

¹³ “Achi kayu munsengsengel as subra mu nan naifilin kan chakayu,” ensongfiatna.

¹⁴ Wachacha us nan sosorchachu ay nanarudsud kan hiya, “Chakami ngay, ngachana nan atunmi?”

Tinumfor hi Juan kan chicha, “Achiyu epelpelet ay mangara as siping chi uray ngachana ay taku winnu achi kayu munkutkutum ay mangepafiasor as nan uray ngachana ay taku. Mapnek kayu as nan silchuyu.”

¹⁵ Kiapú as nan infiakian Juan, pinmigma nan namnaman nan tatau, ya chacha numnumun nan maepangkep kan Juan ay uy at hiya nan Cristo. ¹⁶ Kenalen Juan kan chicha am-in, “Funiyakiak chakayu as chanum, ngem wacha nan cha umunud kan ha-un ay am-amud mu ha-un. Achiyak paat maekari ay mangfokat as kiarot chi sapatosna. Funiyakanantu chakayu as Espiritu Santo ya apuy. ¹⁷ Maepadpachong hiya as nan taku ay nanangchun as ligkia ay osaruna ay manapa as nan finayu. Nan natap-an at ittunantu as nan mangit-ittuwan. Ngem nan chuki at ipuor-nantu as nan apuy ay achi mapappauy.”

¹⁸ Ongor pay nan tapina ay enosarna as nan chana mangesakabaan as nan Ammay ay Chamag as nan tatau. ¹⁹ Ngem senengaran Juan hi Gobernador Herodes, tay penlosna hi Herodias ay asawan nan sunúdna, ya kiapú as nan amin ay tapina pay ay manangotettet ay en-enatna. ²⁰ Nan usa pay ay mangotettet ay enatna at nan nangepafiaruchana kan Juan. †

Nan Nunpafunyakian Jesus
(*Mat. 3:13-17; Mar. 1:9-11*)

²¹ As nan chaan pay naifiaruchan Juan as nan chana mamunfunyakian as nan ongor ay tatau, uy nunpafunyak us hi Jesus. As nan chamunkarkarakian Jesus kan Apo Dios, natkafian ad chaya. ²² Angkiay ya kenomsop kan hiya nan Espiritu Santo ay kaman as nan ilan chi karopati, ya wacha nan kali ay nurpu ad chaya ay kanana, “He-a nan anakku ay laylaychok. Malaylaychanak paat kan he-a.”

Nan Kaap-uan Jesus
(*Mat. 1:1-17*)

²³ Kiayud turon puru ay tawwun Jesus as nan nangelapuwana ay nun-isuru as nan tatau. Infilang nan tatau hiya as potot Jose. Hi Jose at potot Eli. ²⁴ Hi Eli at potot Matat. Hi Matat at potot Levi. Hi Levi at potot Melki. Hi Melki at potot Jane. Hi Jane at potot Jose; ²⁵ Hi Jose at potot Matatias. Hi Matatias at potot Amos. Hi Amos at potot Nahum. Hi Nahum at potot Esli. Hi Esli at potot Nage. ²⁶ Hi Nage at potot Maat. Hi Maat at potot Matatias. Hi Matatias at potot Semei. Hi Semei at potot Jose. Hi

† **3:20** Mar. 6:16-29

Jose at potot Juda. ²⁷ Hi Juda at potot Joana. Hi Joana at potot Resa. Hi Resa at potot Zorobabel. Hi Zorobabel at potot Salatiel. Hi Salatiel at potot Neri. § ²⁸ Hi Neri at potot Melki. Hi Melki at potot Adi. Hi Adi at potot Cosam. Hi Cosam at potot Elmodam. Hi Elmodam at potot Er. ²⁹ Hi Er at potot Josue. Hi Josue at potot Eliezer. Hi Eliezer at potot Jorim. Hi Jorim at potot Matat. Hi Matat at potot Levi. ³⁰ Hi Levi at potot Simeon. Hi Simeon at potot Juda. Hi Juda at potot Jose. Hi Jose at potot Jonan. Hi Jonan at potot Eliakim. ³¹ Hi Eliakim at potot Melea. Hi Melea at potot Mena. Hi Mena at potot Matata. Hi Matata at potot Natan. Hi Natan at potot David. ³² Hi David at potot Jesse. Hi Jesse at potot Obed. Hi Obed at potot Booz. Hi Booz at potot Salmon. Hi Salmon at potot Naason.* ³³ Hi Naason at potot Aminadab. Hi Aminadab at potot Aram. Hi Aram at potot Arni. Hi Arni at potot Esron. Hi Esron at potot Fares. Hi Fares at potot Juda. † ³⁴ Hi Juda at potot Jacob. Hi Jacob at potot Isaac. Hi Isaac at potot Abraham. Hi Abraham at potot Tare. Hi Tare at potot Nacor. ‡ ³⁵ Hi Nacor at potot Serug. Hi Serug at potot Ragau. Hi Ragau at potot Peleg. Hi Peleg at potot Heber. Hi Heber at potot Selah. § ³⁶ Hi Selah at potot Cainan. Hi Cainan at potot Arfaxad. Hi Arfaxad at potot Sem. Hi Sem at potot Noe. Hi Noe at potot Lamec.* ³⁷ Hi Lamec at potot Matusalem. Hi Matusalem at potot

§ **3:27** 1 Cro. 3:17-19; Ezra 3:2; Hag. 1:1 * **3:32** Ruth 2-4 † **3:33**
 Gen. 38:29; 46:12; Num. 26:20 ‡ **3:34** Gen. 11:24-32 § **3:35**
 Gen. 10:25; 11:16-19 * **3:36** Gen. 4:18-24

Enoc. Hi Enoc at potot Jared. Hi Jared at potot Mahalaleel. Hi Mahalaleel at potot Cainan.† 38 Hi Cainan at potot Enos. Hi Enos at potot Set. Hi Set at potot Adan, ya hi Adan at anak Apo Dios.‡

4

Nan Nanistingan Satanas Kan Jesus

(Mat. 4:1-11; Mar. 1:12-13)

¹ Hi Jesus ay napnu as pannakafialin nan Espiritu Santo at nak-ak henan wawwang ay Jordan. Enpangon nan Espiritu Santo hiya henan disyerto. ² Hid-i nan nanistingan Satanas kan hiya as opat puru ay urkiw. As nan chiyuycha ay urkiw, chaan nangnangan hi Jesus. Kun pay narpas chachi, nunchukiaang hiya. ³ Kenalen Satanas kan hiya, “Mu tit-iwa ay anak chaká kan Apo Dios, filinum nan nauy fiatu ta munfialin as tenapay.”

⁴ Tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Nan naisurat as nan Kalen Apo Dios at kanana un, ‘Fiakun yangkiay makan nan pagfiyag nan taku.’*”*

⁵ Angkiay ya enpangon Satanas hi Jesus as nan nangatu ay lukiar, ya as nan apag-ila yangkiay, enpailana kan Jesus nan am-in ay muntorayan asna's luta. ⁶ Kenalen Satanas, “Ichatkuntu kan he-a nan nauycha am-in ay kalibfengan ay mangetoray hena ya am-in nan nauycha kenafiaknangcha, tay naichat at chaná kan ha-un, at ichatkuntu as nan laychok ay mangichatan.

† 3:37 Gen. 5:18-22 ‡ 3:38 Gen. 2; 5:1-5 * 4:4 Deut. 8:3

⁷ Isunga mu chayawunak kan he-a, kuwam am-in chaná.”

⁸ Tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Nan naisurat as nan Kalen Apo Dios at kanana un, ‘Chayawum nan Apo ay Diosmu, ya kan hiya yangkiay nan munserfiyam.’*”†

⁹ Angkiay ya enpangon Satanas hiya ad Jerusalem, ya enpatakchugna hiya as nan kangatuwan ay parten nan Templo. Kenalina kan hiya, “Mu tit-iwa ay Anak chaká kan Apo Dios, ud-a pay omagkiangka munlapu hena inkiana as kuwabna, ¹⁰ tay nan naisurat met as nan Kalen Apo Dios at kanana un, ‘Filinun Apo Dios nan anghesna ay mangaywan kan he-a. ¹¹ Tataguyun chakantu kan chicha as nan limacha ta achi maepakpak nan sukem as nan fiatu.’”

¹² Tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Wacha met us nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana un, ‘Achim chischistingun nan Apo ay Diosmu.’*”‡

¹³ Kun pay enat Satanas nan am-in ay kafiaelana ay nanisting kan Jesus, tenaynan Satanas hiya inkiana kasin mawad-an as chansana.

Nan Nangelapuan Jesus Ay Nun-isuru Ad Galilea

(Mat. 4:12-17; Mar. 1:14-15)

¹⁴ Nunfiangad hi Jesus ad Galilea ay wacha kan hiya nan pannakafialin nan Espiritu Santo, at nunchinamag nan maepangkep kan hiya henan am-in ay lukiar ad Galilea. ¹⁵ Nun-is-isuru hiya as nan chiyuycha senagogacha, ya chinaychayaw nan am-in ay tataku hiya.

† **4:8** Deut. 6:13; 10:20 ‡ **4:12** Deut. 6:16

*Nan Nangachiyancha Kan Jesus Ad Nazaret
(Mat. 13:53-58; Mar. 6:1-6)*

¹⁶ Angkiay ya inmuy hi Jesus ad Nazaret ay nasiknana. Kun pay inumchan nan Urkiw ay Mun-iblayan, inmuy hiya as nan senagoga, tay hiyasa challu nan chana atuatum. Tenmakchug ay mamasa as nan Kalen Apo Dios. ¹⁷ Naichat kan hiya nan nalolopelop ay insurat Isaias ay poma-padtu. Finitlagna ya ininchanana nan naisurat ay kanana,

¹⁸ *“Wacha nan Espiriton Apo Dios kan ha-un, tay piniliyak ay mangekasaba as nan Ammay ay Chamag as nan pugli. Infiakorak ay uy mangifiaag as nan pannakailufus nan chiyuycha fiarud, makail-an nan nunkafurag, ya pannakawayawayan nan munliglikiat.*

¹⁹ *Infiakorak us ay mangepakaammu as nan timpu ay mangesarakanan Apo Dios as nan tatakuna.”*§

²⁰ Lenopelopna kasin nan nangfiasaana ya in-fiangadna as nan fumadfiachang, at tenmikor hiya. Am-in nan tatau ay wacha as nan senagoga at entotoongancha hiya. ²¹ Kenalina kan chicha, *“Nan nauy naisurat as nan Kalen Apo Dios ay chingoryu ay naifiasa at natongpar ad wani.”*

²² Ammay nan kaap-apatana as nan am-in ay tatau, ya naschaawcha as nan kenaammay nan kenalina. Kenalicha, *“Ay fiakun hi tona nan potot Jose?”*

²³ Kenalina kan chicha, *“Ammok ay ifiakayuntu kan ha-un nan nauy ay karkali: ‘Choktor, akiasam nan achormu.’ Kananyuntu us un, ‘Atum as nan*

§ 4:19 Isa. 61:1-2

mismu ay ilem nan chinngormi ay en-enatmu ad Capernaum.’ ”

²⁴ Kenalen pay Jesus, “*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay maid challu pomapadtu ay maichayaw henan mismu ay ilina.* ²⁵ *Ifiakiak kan chakayu ay tit-iwa ay ongor chi ellakas ad Israel as nan timpon Elias. As nan hiyasa ay timpu, chaan inmunduchan as turu ya kakudwa ay tawwun, ya nunsidlay fitel henan intiru ay luta.* ²⁶ *Hi Elias at chaan naifaor ay fumachang as nan uray usa kan chicha ad Israel, ngem kun yangkiay as nan usa ay ellakas ad Serepta ay sakop nan Sidon.** ²⁷ *Ongor us chi nakonet ad Israel as nan timpon nan pomapadtu ay hi Eliseo, ya maid enpaammayna kan chicha, ngem kun yangkiay hi Naaman ay i-Siria.”†*

²⁸ Kun pay chinngor nan am-in ay tatakū ay wacha as nan senagoga nan kenalen Jesus, finmungatcha as solet. ²⁹ Natannakchugcha ya peneletcha hiya ay mangek-ak henan ili. Inyuycha hiya henan teng-el nan chuntug ay nasasad-an nan ilicha ta uycha koma tokchakun. ³⁰ Ngem kun at kinmawa kan chicha ya nak-ak.

*Nan Nangepak-akan Jesus As Nan Anennet
(Mar. 1:21-28)*

³¹ Angkiay ya inmuy hi Jesus ad Capernaum ay ili ad Galilea, ya enlapuna ay nun-isuru as nan tatakū as nan Urkiw ay Mun-iblayan. ³² Naschaawcha am-in as nan enatna ay nun-isuru, tay wachay kalibfengan as nan kalina.

* 4:26 1 Ar. 17:9-24 † 4:27 2 Ar. 5:1-15

³³ As nan senagoga, wacha nan usa ay laraki ay naanennetan. Infukiawna, ³⁴ “Ha! Anan atum kan chakami, Jesus ay i-Nazaret? Ay enmalika ay manachael kan chakami? Am-ammok he-a. He-a nan nasantowan ay infiaor Apo Dios!”

³⁵ Ngem senengaran Jesus nan anennet. Kenalina, “*Kuminakka! Fomoknagka kan tosa ay laraki!*” Entap-or nan anennet nan laraki as nan sangwanan nan tataku, at femmoknag hiya ay maid enkamkamana as putug as nan laraki.

³⁶ Naschaaw as solet nan am-in ay tataku, ya chacha matatakiatfor, “Ngachan tona man ay kali? Wachay kalibfengana ya pannakafialina ay mamilin as nan chiyuycha anennet, at fomoknagcha tit-iwa.” ³⁷ Nunchinamag nan maepangkep kan Jesus henan am-in ay sasakopun nan hana ay lukiar.

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Ongor Ay Munsaket

(Mat. 8:14-17; Mar. 1:29-34)

³⁸ Angkiay ya nak-ak hi Jesus as nan senagoga, ya inmuy as afong cha Simon. Nan katukian-gan Simon ay fiafiai at pararuy puchotna. Nake-takiatforcha kan Jesus ta fiadngana hiya. ³⁹ Uy tenmakchug hi Jesus as nan sag-un nan fiafiai, ya kuna pay finilin nan puchotna ay makaan, at nakaan. Nafiannangun nan fiafiai ya nunsakiana as kanuncha.

⁴⁰ Kun pay cha maschum, inyalen nan tataku kan Jesus nan am-in ay kiakiayyumcha ay munsaket as tukutukún ay saket. Enpatay Jesus nan limana as nan tunggal usa kan chicha, at enpaammayna chicha am-in. ⁴¹ Femmoknag us nan

chiyuycha anennet as nan ongor ay tatau ay nunkaanennetan. As nan chacha fomoknakian, chacha ifugfukiaw, “He-a nan Anak Apo Dios!” Ngem senengaran Jesus chicha ya achina parufusan chicha ay munkali, tay ammucha ay hiya nan Cristo.

Nan Nun-ekasabaan Jesus As Nan Chiyuycha Senagoga

(Mar. 1:35-39)

⁴² Kun pay cha mafikiat, nak-ak hi Jesus henan hana ay ili ya inmuy henan kamaid chi umili. Cha an-anapun nan tatau hiya, ya kuncha pay naanapan, enpakudcha hiya ta achi mak-ak. ⁴³ Ngem kenalina kan chicha, “*Masapor ekasabak nan Ammay ay Chamag maepangkep as nan muntorayan Apo Dios as nan tapina ay il-ili, tay hiyana nan nangifaoranak kan Apo Dios.*” ⁴⁴ Uy ngarud nun-ekaskasaba as nan chiyuycha senagoga henan intiru ay probinsiya ay Judea.

5

Nan Nangayakian Jesus As Nan Enmon-ona Ay Disipulusna

(Mat. 4:18-22; Mar. 1:16-20)

¹ As nan hin-urkiw as nan nangatakchukian Jesus henan olet nan Fiayfiay ay Genesaret, nun-sosonnor nan tatau ay maesnop kan hiya ay manngor as nan isuruna ay kalen Apo Dios. ² Inilana nan chuwa ay fiangka as nan oletna ay tenaynan nan chiyuycha nakin kuwa ay cha manguras as nan tafukorcha. ³ Nunlukian hi Jesus as nan fiangkan Simon, ya chinawatna kan Simon

ay iyad-achawwina as akét nan fiangka henan olet nan fiayfiay. Angkiay ya tenmokor hi Jesus ya nun-isuru as nan tataku ay wacha henan oletna.

⁴ Kun pay narpas ay nun-isuru as nan tataku, kenalina kan Simon, “*Iyuymu nan nauy fiangka as nan posong, ya uy-uyunyu na hanacha tafukoryu ta wachay tafukoranyu.*”

⁵ Tinumfor hi Simon, “Apo, enlabrafimi ay nanafutafukor ya maid poros enarami. Ngem mu hiyasay kanam, uy-uyok nan nauycha tafukor.” ⁶ Kuncha pay tit-iwa enat na, ongoongor nan natafukoran, ya kiayud marakset nan chiyuycha tafukor. ⁷ Isunga wenatkiyancha nan kakadwacha ay wacha as nan usa ay fiangkacha ta omalicha ay fumachang. Kuncha pay enmali, pinnucha nan chuwa ay fiangka as nan tenafukorancha, at kiayudcha lumnud. ⁸ Kun pay inilan Simon Pedro nan enommat, nunlukfub hiya as nan sangwanan Jesus, ya kanana, “Tomaakka kan ha-un Apo, tay fumafiasorak ay taku.” ⁹ Naschaaw hi Pedro ya nan am-in ay kakadwana as nan ongoongor ay tenafukorancha ¹⁰ ay kaman us kan cha Santiago kan Juan ay potot Zebedeo ay kakadwan Simon.

Angkiay ya kenalen Jesus kan Simon, “*Achika umug-ugyat. Munlapu ad wani, tataku nan tafukoramtu.*” ¹¹ Kuncha pay enpaolet nan fiangkacha, tenaynancha nan am-in, ya inmuudcha kan Jesus.

*Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Nakonet
(Mat. 8:1-4; Mar. 1:40-45)*

¹² As nan hin-urkiw ay kawad-an Jesus henan usa ay ili, wacha nan usa ay laraki ay nakonet nan intiru ay achorna. Kuna pay inila hi Jesus, uy nunlukfub as nan sangwanana, ya enpakaasina, “Apo, mu laychum, epaammayak koma.”

¹³ Inchawchaw Jesus nan limana, ya kenpana hiya. Kenalina, “*Laychok. Omammayka!*” Hiya at chi ya nakaan nan konet nan hana laraki.

¹⁴ Angkiay ya kenalen Jesus kan hiya, “*Achim iflagfiakia as kumpurmi nan enommat kan he-a. Ngem kunka at uy munpaila as nan pachi ta ilauna ay nakaan nan saketmu. Kun pay marpas, umichatka as chatonmu kan Apo Dios ay kaman as nan infilin Moises ta mangammuwan nan tatakua ay nakaan tit-iwa nan saketmu.*”*

¹⁵ Ngem kaskasin nunchinamag nan maepangkep kan Jesus. On-goongorchay tatakua ay enmali ay manngor as nan kanana ya uy munpakaan as nan saksaketcha.

¹⁶ Ngem kun pay hi Jesus, inmuy hiya henan kamaid chi umili ay nunkararag.

*Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Paralitiko
(Mat. 9:1-8; Mar. 2:1-12)*

¹⁷ As nan hin-urkiw ay cha mun-isursuruwan Jesus, wachacha nan Fariseo ya nan mun-isursuru as Lintig ay nangatokor ay cha manmanngor as nan chana kankanana. Nurpucha henan am-in ay ili ad Galilea, ad Judea ya ad Jerusalem. Wacha nan pannakafialin Apo Dios kan Jesus ay mangepaammay as tatakua ay cha munsaket. ¹⁸ As nan hiyachi, wachacha nan nangiyattang ay nangiyali as usa ay laraki

* **5:14** Lev. 14:1-32

ay paralitiko. Penachascha ay mangiskop as nan afong ay kawad-an Jesus ta epab-ugcha as nan sangwanana. ¹⁹ Ngem maid atuncha ay mangiskop, tay ongoongor chi tatau. Isunga inyuycha as tabfongan. Kinusfotancha nan atop, at inuy-uycha hiya ay kukutug as nan inuumfukiana as nan paat sangwanan Jesus as nan kiawan nan ongor ay tatau. ²⁰ Kun pay inilan Jesus nan pammaticha, kenalina as nan paralitiko, “*Ifia, napakawanka as nan fiasfiasormu.*”

²¹ Angkiay ya enlapon nan chiyuycha munisursuru as Lintig ya nan chiyuycha Fariseo ay nunesennarudsud, “Ngachan man tona ay taku ay paat mangepachong as achorna kan Apo Dios? Ngachana nan makafiael ay mamakawan as nan tatau as nan fiasfiasorcha mu achi hi Apo Dios yangkiay?”

²² Kun pay naammuwan Jesus nan chacha numnumnumun, kenalina kan chicha, “*Adchi sa as chayu numnumnumun?*” ²³ Ngachana nan narakraka as kanan, ‘*Napakawanka as nan fiasfiasormu,*’ winnu kanan un, ‘*Maligwatka ya manaranka?*’ ²⁴ Ngem mu hiyasa, atok na ta maammuwanyu ay nan Naepadtu ay Anak chi Taku at wachay kalibfengana asna's luta ay mamakawan as nan tatau as nan fiasfiasorcha.” Kenalina as nan paralitiko, “*Kanak kan he-a, tomakchugka, araum nan apragmu ya komatamka.*” ²⁵ Hiya at chi ya tenmakchug nan laraki ay iilauncha amin. Angkiay nun-arana nan apragna, ya kenmatam ay cha munchaychayaw kan Apo Dios.

²⁶ Naschaawcha as solet nan am-in ay tatau. Chinyaychayawcha hi Apo Dios ya pararuy ugyatcha. Kenalicha, “Anuy paat nakaskaschaaw nan inila takú ad wani.”

Nan Nangayakian Jesus Kan Levi

(Mat. 9:9-13; Mar. 2:13-17)

²⁷ Kun pay narpas na, nak-ak hi Jesus ya inilana nan usa ay mangam-among as fiaror ay nan ngachana at Levi ay nangatokor as opisinana ay munfiayfiayachan as fiaror. Kenalen Jesus kan hiya, “*Unuchunak.*” ²⁸ Nunkaliligwat hi Levi ay nanaynan as nan am-in ya immunud kan Jesus.

²⁹ Angkiay ya nunparti hi Levi as fiaka as afongna ta pachayawana hi Jesus. Ongorcha us nan mangam-among as fiaror ya tapina ay tatau ay uy nakekan. ³⁰ Kun pay inilan nan chiyuycha Fariseo ya nan kakadwacha ay mun-isursuru as Lintig ay cha makekan hi Jesus as nan chiyuycha mangam-among as fiaror, nunmotmotcha as nan disipulus Jesus. Kenalicha, “Adchi t'uy kayu makiub-ufong ya makiig-ikop as nan chiyuycha mangam-among as fiaror ya as nan tapina ay fumafiasor?”†

³¹ Tinumfor hi Jesus kan chicha, “*Nan tatau ay achi munsaket at achicha masapor chi choktor; ngem kun yangkiay nan chiyuycha munsaket.*” ³² Chaanak enmali ay mangayag as nan nunkalintig, ngem kun at nan fumafiasor ta munfiawicha.”

Nan Maepangkep As Nan Mun-ayunaran

(Mat. 9:14-17; Mar. 2:18-22)

† 5:30 Luc. 7:34; 15:2; Jn. 9:25

³³ Kenalen nan tapina kan Jesus, “Nan disipulus Juan ay Fumufunyang ya nan disipulus nan chiyuycha Fariseo at kun anaka un nun-ay-ayunarcha ya nunkarkararagcha. Ngem nan disipulusmu at chacha mangmangan ya umig-ikop.”

³⁴ Tinumfor hi Jesus kan chicha, “*Ay mafialin ay mun-ayunarunyu nan chiyuycha naayakian ay makhichuyas uray mu kukutug nan chumuyas ay laraki kan chicha? Achi met!* ³⁵ Ngem mu umchantu nan timpu ay maek-akan nan chinmuyas ay laraki kan chicha, hiyachintu nan mun-ayunaranja.”

Nan Maepangkep As Nan Fiarú Ay Insursuron Jesus

³⁶ Angkiay ya infiakian us Jesus na ay maepad-pachongan: “*Maid lomakset as akét as nan fiarú ay fiachu ya elakubna as nan lukiak ay fiachu. Mu atuna chi, kuna lawá chachaelun nan chiyuy fiarú ay fiachu, ya achi maifiakiay as nan naelakfiana ay lukiak ay fiachu.* ³⁷ *Maid us mangittu as kasubsufor ay fiayas as nan lukiak ay mangitittuwan ay larat. Mu ipuuyana, epabtaktu nan kasubsufor ay fiayas nan larat. Maiwagkiantu nan fiayas ya machachaeltu nan mangitittuwan ay larat.* ³⁸ *Ngem kun at nan kasubsufor ay fiayas at masapor maittu as nan fiarú ay mangitittuwan ay larat.* ³⁹ *Maid us manglayad ay umikop as kasubsufor ay fiayas mu narpas at ay inmikop as norkiat, tay kanancha un am-am-ammay nan norkiat.”*

Nan Maepangkep As Nan Urkiw Ay Mun-iblayan

(Mat. 12:1-8; Mar. 2:23-28)

¹ As nan Urkiw ay Mun-iblayan, cha mar-os cha Jesus as nan chiyuycha uma ay natanman as trigo. As nan hiyachi, nunsaw-i nan disipulusna ya kinutimancha, at kenancha. ² Ngem kenalen nan tapen nan chiyuycha Fariseo, “Adchi t'uyyu cha atun nan epawan nan Lintig takú as nan Urkiw ay Mun-iblayan?”*

³ Tinumfor hi Jesus, “Ay chaanyu finasfiasa nan enat Ari David ya nan kakadwana as nan nunchukiaangancha? ⁴ Sinungkop hi David as nan munchaychayawan kan Apo Dios, ya enarana nan tenapay ay naichaton kan Apo Dios ya kenana. Ngem epawan nan Lintig nan ngachana ay mangan mu achi yangkiay nan papachi. Inchatna us nan tapen nan tenapay as nan kakadwana.”†

⁵ Inyanongos Jesus, “Nan Naepadtu ay Anak chi Taku nan muntoray as nan Urkiw ay Mun-iblayan.”

Nan Laraki Ay Nakukuy Nan Usa Ay Limana

(Mat. 12:9-14; Mar. 3:1-6)

⁶ As nan kasin usa ay Urkiw ay Mun-iblayan, sinungkop hi Jesus as nan senagoga, ya nun-isuru. Wacha hid-i nan usa ay laraki ay nakukuy nan kannawan ay limana. ⁷ Wachacha us nan tapen nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig ya tapen nan chiyuycha Fariseo ay manisim kan Jesus mu mun-epaammay as tatakú ay wachay saketcha as nan Urkiw ay Mun-iblayan ta wachay maanapan

* 6:2 Exo. 34:21 † 6:4 1 Sam. 21:1-6

as epafiasorcha kan hiya. ⁸ Ngem aammon Jesus nan wacha as numnumcha, at kenalina as nan nakukuy chi limana, “*Maligwatka ya omalika hena.*” Naligwat tit-iwa ya uy tenmakchug hid-i. ⁹ Angkiay kenalen Jesus kan chicha, “*Sarudsuchok man kan chakayu mu ngachana nan eparufus nan Lintig ay atun takú as nan Urkiw ay Mun-iblayan: Ay atun takú nan ammay winnu mangotettet? Ay esarakan takú nan fiyag chi taku winnu chachaelun takú?*” ¹⁰ Entoongan Jesus chicha am-in, ya kanana as nan nakukuy chi limana, “*Uyachum nan limam.*” Inuyadna ya enmammay tit-iwa nan limana. ¹¹ Ngem pararuy fungat nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig ya nan chiyuycha Fariseo, at naaapatcha mu anan atuncha kan Jesus.

Nan Nangpiliyan Jesus As Nan Hinpuru Ya Chuwa Ay Apostolesna
(*Mat. 10:1-4; Mar. 3:13-19*)

¹² As nan hana ay timpu, tinmikid hi Jesus henan chuntug ay uy munkararag. Enlabrafina hid-i ay nunkarkarag kan Apo Dios. ¹³ Kun pay nafikiat, enayakiana nan disipulusna ya pinilina nan hinpuru ya chuwa kan chicha ay ngenadnana as apostoles. ¹⁴ Nauycha nan ngadngachan nan pinilina: Hi Simon ay ngenadnana as Pedro, hi Andres ay sunúd Pedro, hi Santiago, hi Juan, hi Felipe, hi Bartolome, ¹⁵ hi Mateo, hi Tomas, hi Santiago ay potot Alfeo, hi Simon ay kanancha un mangesasaket as nasyona, ¹⁶ hi Judas ay potot Santiago, ya hi Judas Iscariote ay mangesepseptu kan Jesus.

*Nan Nun-ekaskasabaan Jesus Ya Nan Nunkakkaanana As Saket
(Mat. 4:23-25)*

¹⁷ Chinmayyu cha Jesus ya inyawnina as nan nuntatapor ay lukiar ay kawad-an nan ongor ay tapina ay disipulusna. Wachacha hid-i nan ongoongor ay tataku ay nurpu henan am-in ay lukiar ad Judea ya Jerusalem. Wachacha us nan nurpu henan chiyuycha siyudad ay Tiro ya Sidon ay wacha henan olet nan fiayfiay. ¹⁸ Enmalicha ay manngor as nan isursuron Jesus ya mangepakaan as am-in ay saksaketcha. Enpaammay Jesus nan chiyuycha enmali ay penarpalikiat chi anennet. ¹⁹ Am-in nan tataku hid-i at penachascha ay mangpa kan Jesus, tay wacha nan pannakafialin ay murpu kan hiya, at enpaammayna chicha am-in ay wachay saketcha.

Nan Kenalen Jesus Ay Nakiasat Ya Kasusug-ang

²⁰ Inilan Jesus nan disipulusna, ya kanana, “*Nakiasat kayu ay pugli, tay maetapi kayuntu as nan muntorayan Apo Dios.*”

²¹ *Nakiasat kayu ay cha munchukiaang ad wani, tay mapnek kayuntu.*

Nakiasat kayu ay cha mun-akor ad wani, tay maamrang kayuntu.

²² *Nakiasat kayu as nan mang-ingoran nan tataku kan chakayu, as nan achicha mangetapiyan kan chakayu kan chicha, as nan mangsotancha kan chakayu, ya as nan mangalilyan cha un mangotettet kayu kiapú as nan Naepadtu ay Anak chi Taku.*

- 23 *Munlagragsak ya muntat-allok kayu kiapú as lagsakayu as nan ommatan nan hanacha kan chakayu, tay ongoongor nan gun-gunayu ad chaya. Tay assesa us nan en-enat nan kaap-uwancha as nan chiyuycha pomapadtu.”*
- 24 *“Ngem kasusug-ang kayu ay nunkafiaknang ad wani, tay enawatyu at nan kenanam-ay chi fiyagyu.*
- 25 *Kasusug-ang kayu ay masusufu ad wani, tay munchukiaang kayuntu. Kasusug-ang kayu ay cha maam-amrang ad wani, tay ngumuyus ya mun-akor kayuntu.*
- 26 *Kasusug-ang kayu as nan mangaliyan nan amin ay tataku un ammay kayu, tay assesa us nan kenarkalen nan kaap-uwancha as nan chiyuycha achi tit-iwa ay pomapadtu.”*

*Nan Layad As Nan Kafusor
(Mat. 5:38-48; 7:12)*

27 *“Ngem ad wani, ifiakiak kan chakayu ay chuchumngor kan ha-un: Laychunyu nan chiyuycha kafusoryu ya ammay nan atunyu as nan mangingor kan chakayu. 28 Bendisyonanyu nan chiyuycha mangituchor kan chakayu, ya ekararakianyu nan chiyuycha mamarpalikiat kan chakayu. 29 Mu wachay manepak as tamelmu, ichutngom us nan fisakna. Mu wachay mamelet ay mangara as chaketmu, ichatmu us nan kamisitam. 30 Ettam nan ngachana ay kumchaw kan he-a. Nan ngachana ay mangara as kuk-uwam, achim fiangchun. 31 Nan ngachana ay laychum ay atun nan tapina kan he-a, hiyasa us nan atum kan chicha.*

³² “Mu laylaychunyu nan chiyuycha yangkiay manglaylayad kan chakayu, ay magun-gunaan kayu? Achi! Tay uray nan fumafiasor at laylaychuncha nan chiyuycha manglaylayad kan chicha.

³³ Mu ekamanyu nan ammay as nan chiyuycha yangkiay mangedkaman as ammay kan chakayu, ay magun-gunaan kayu? Achi! Tay assesa us nan atun nan fumafiasor. ³⁴ Mu nan pafuruchanyu yangkiay at nan chiyuycha ammuyu ay mangifiangadtu as nan finurudcha, ay magun-gunaan kayu? Achi! Tay assesa us nan atun nan chiyuycha fumafiasor ay pafuruchuncha nan kakadwacha ay fumafiasor, tay ammucha ay maifiangadtu challu nan finurudcha. ³⁵ Ngem fiakun assesa nan atunyu! Kunyu at laylaychun nan kaiingoryu, ya atunyu nan ammay kan chicha. Pafuruchunyu chicha, ya achiyu namnamaun ay ifiangadcha. Mu hiyasa nan atunyu, magun-gunaan kayuntu as ongor, ya chakayuntu nan an-ak nan Kangatuwan ay Dios. Tay hi Apo Dios at manangsug-ang uray as nan chiyuycha achi munyaman ya chiyuycha manangotettet chi ukialicha.

³⁶ “Masapor manangsug-ang kayu kaman kan Apo Dios ay Amayu ay manangsug-ang.”

Nan Achi Mang-okomán As Nan Pachong Ay Taku
(Mat. 7:1-5)

³⁷ Kenalen pay Jesus, “Achiyu okomún nan pachongyu ay taku ta achi chakayuntu okomún kan Apo Dios. Achiyu keddengan ay chusaun nan pachongyu ay taku ta achi chakayuntu keddengan ay chusaun kan Apo Dios. Pomakawan kayu ta pakawanun chakayuntu kan Apo Dios. ³⁸ Ichatyu

nan kasaporan chi iib-ayu, at ichattu Apo Dios nan kasaporanyu. Nan atun Apo Dios ay umichat at iyongoongorna ya ipudpudna inkiana somafi. Tay nan panglukudyu as nan pachongyu ay taku at assesantu us nan panglukud Apo Dios kan chakayu.”

³⁹ Infiakian us Jesus kan chicha nan nauy usa ay maepadpachongan: “Ay mafialin ay epangon nan nafurag nan pachongna ay nafurag? Mu hiyasa, ay kuncha ngun achi mag-astu ay chuwa as nan ngilig? ⁴⁰ Maid uswila as nangatngatu mu nan misturuna. Ngem am-in ay uswila ay manglopas as nan chana uswilaun at komaman as nan misturuna.”[†]

⁴¹ “Adchi t’uyumu chillawun nan ek-ektel ay futa as nan matan nan ifiam, ya kunmu at achi madlaw nan ad-acha-an ay futa as nan mismu ay matam? ⁴² Winnu anan mangaliyam as nan ifiam un, ‘Ud-a ta kaanok nan futa as matam,’ mu he-a mismu at achim maila nan ad-acha-an ay futa as nan mismu ay matam? He-a ay pakamankaman! Kaanum onona nan hana ad-acha-an ay futa as nan mismu ay matam. Angkiay ya makailakantu ay ustu ay mangaan as nan ek-ektel ay futa as nan matan nan ifiam.”

*Nan Kaiw Ya Nan Fukiasna
(Mat. 7:16-20; 12:33-35)*

⁴³ Nun-epadpachong kasin hi Jesus, “Nan narangtu ay kaiw at achi fumkias as mangisiw, winnu nan naiing ay kaiw at achi fumkias as ammay. ⁴⁴ Tay nan kaiw at maammuwan babaen as nan fukiasna. Tay nan chugway at achi mapuras as nan uyok, winnu nan ubas as nan lubfian. ⁴⁵ Nan

[†] **6:40** Mat. 10:24; Jn. 13:16; 15:20

ammay ay taku at epafoknagna nan ammay ay naichuchulin as nan numnumna. Assesa us ay nan mangotettet ay taku at epafoknagna nan mangotettet ay naichuchulin as nan numnumna. Tay nan sumubsubra as numnumna at hiyasa challu nan epafoknagna as tapakna.”

*Nan Chuwa Ay Nunkiaub As Afong
(Mat. 7:24-27)*

⁴⁶ Kenalen pay Jesus, “Adchi t’uyyu kanan kan ha-un un, ‘Apo, Apo,’ ya achiyu challu atun nan ifiakiak? ⁴⁷ Nan ngachana ay taku ay omali kan ha-un ya manngor as nan nauycha kalek ya atuna chaná ⁴⁸ at ifiakiak nan nauy maepachongana: Maepachong hiya as nan taku ay cha munkiaub as afong. Kenaufiana nan luta inkiana ininchanancha nan chupras ad chur-um, ya tinuudna nan pusten nan afong. Kun pay enmali nan ongor ay chanum, chinaraposna nan hana ay afong, ngem chaan poros nunwawud, tay naekanag ay nakiaub. ⁴⁹ Ngem nan chiyuy taku ay manngor as nan nauycha kalek ya achina challu atun chaná at maepachong as nan taku ay nunkiaub as afong as nan luta ay chaan nangekaub as pusten nan afongna. Kun pay enmali nan ongor ay chanum, chinaraposna nan hana afong, at nunkatutu-ug ya nunsidlay enatna ay nachachael.”

7

*Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Usa Ay Mafiabfiaor
(Mat. 8:5-13)*

¹ Kun pay narpas ay infiakian Jesus chaná am-in as nan tatakú, inmuy ad Capernaum. ² Wacha hid-i nan usa ay kapetan chi sosorchachu ay Romano ay wachay fiabfiaruna ay laylaychuna as solet. Nan fiabfiaruna ay anna at cha munsaket, ya ki-ayud matuy. ³ Kun pay chinngor nan kapetan nan maepangkep kan Jesus, infiaorna nan tapen nan anam-amán chi Judio ay uy mangayag kan Jesus ta epaamayna nan fiabfiarun nan kapetan ay anna. ⁴ Kuncha pay inmuy kan Jesus, nunpak-pakaasicha kan hiya. Kenalicha, “Nan nauy ay kapetan at maekari ay fiadgam, ⁵ tay laylaychuna chitaku ay Judio, ya hiya nan nangepamma as nan senagoga takú.” ⁶ Angkiay ya nakiuy hi Jesus kan chicha.

Kuncha pay kiayud umchan as nan afong, infiaor nan kapetan nan kiakiayyumna ay uy mangifiakia kan Jesus, “Apo, achika cha munforforay ay omali as afongku, tay achiyak maekari ay mangepaskop kan he-a. ⁷ Isunga achiyak maekari ay omali kan he-a. Ommat nan kalem yangkiay as mangepaamay as nan fiabfiarok. ⁸ Tay uray ha-un at wacha nan mangetoray kan ha-un, ya wachacha us nan sosorchachok ay etorayak. Mu kanak as nan usa un, ‘Uyka’ at umuy hiya. Mu kanak us as nan usa un, ‘Aka’ at omali hiya. Mu kanak us as nan fiabfiarok un, ‘Atum na’ at atuna.”

⁹ Kun pay chinngor Jesus na, naschaaw hiya, ya nunsakong as nan ongor ay tatakú ay cha umununud kan hiya, ya kanana, “*Ifiakiak kan chakayu ay maid poros naanapak as assena ay pammati uray ad Israel.*” ¹⁰ Nunfiangad nan chiyuycha

infiaor nan kapetan, at ininchanancha ay enmam-may at nan fiabfiaruna.

Nan Nangtakuwan Jesus As Nan Anak Nan Ellakas

¹¹ Naaw-awni as akét, inmuy hi Jesus henan usa ay ili ay makali un Nain. Nakiuy kan hiya nan disipulusna ya nan ongoongor ay tataku. ¹² Kun pay cha maesnop cha Jesus as nan sungkohan henan ili, sinib-atcha nan ongor ay uy mangil-fun as nan laraki ay us-usa ay anak nan ellakas. Nakitutun-ud as nan ellakas nan ongoongor ay tataku ay nurpu henan hana ay ili. ¹³ Kun pay inilan Jesus nan ellakas, ongor chi sug-angna. Kenalina, “*Achika mun-akor.*” ¹⁴ Angkiay ya naesnop hi Jesus ya kenpana nan longon.* Angkiay ink-inak nan chiyuycha nangiyaattang. Kenalen Jesus, “*Anakku, kanak kan he-a un fumangunka.*” ¹⁵ Tenmokor tit-iwa nan natuy ay laraki, ya enlapuna ay nunkali. Haat ichat Jesus hiya kan enana. ¹⁶ Inmugyat nan am-in ay tataku, at chinaychayawcha hi Apo Dios ay chacha kankanan, “Nunpaila kan chitaku nan usa ay mannakafialin ay pomapadtu,” ya “Enmali hi Apo Dios ay mangesarakan as nan tatakuna.” ¹⁷ Nunchinamag nan nauy maepangkep kan Jesus henan intiru ay Judea ya henan am-in ay lukiar ay nangliliwus henan ili ay anna.

Nan Chiyuycha Infiaor Juan Ay Fumufunyang (Mat. 11:2-8)

* **7:14** Nan longon as nan timpon Jesus at chakurug ay osaruncha ay mangiyuy as nan natuy as lufokna.

¹⁸ Nan disipulus Juan at uycha infiakia kan Juan ay naifiarud as nan hiyachi nan nauycha amin ay enom-ommat. ¹⁹ Kun pay chinngor Juan chasa, enayakiana nan chuwa as nan disipulusna, ya infiaorna chicha ay uy manarudsud as nan Apo, “Ay he-a nan enkaren Apo Dios ay omalintu, winnu munsuud kami as tukún?”

²⁰ Kuncha pay inmuy kan Jesus, kenalicha, “Hi Juan ay Fumufunyang at infiaor chakami ay manarudsud un, ‘Ay he-a nan enkaren Apo Dios ay omali, winnu munsuud kami as tukún?’ ”

²¹ As nan hiyachi ay uras, ongor nan enpaamay Jesus ay munsaket as tukutukún ay saksaket. Enpafoknagna nan anennet, ya nan nunkafurag at makailacha. ²² Tinumfor hi Jesus as nan chiyuycha infiaor Juan, *“Munfiangad kayu kan Juan, ya ifiakia yu kan hiya nan nauycha inilayu ya chinngoryu: Nan chiyuycha nafurag at makailacha, nan chiyuycha napilud at makacharancha, nan chiyuycha nakonet at enmammaycha, nan chiyuycha nalurak at makadngorcha, nan chiyuycha natuy at natakucha, ya nan chiyuycha pugli at naekasaba kan chicha nan Ammay ay Chamag.* ²³ *Nakiasat nan taku ay achi munchuwachuwa as nan maepangkep kan ha-un.”*

Nan Infiakian Jesus Maepangkep Kan Juan Ay Fumufunyang

(Mat. 11:9-19)

²⁴ Kun pay nak-ak nan chiyuycha infiaor Juan, infiakian Jesus nan maepangkep kan Juan as nan ongoongor ay tataku, *“As nan enayanyu kan Juan henan disyerto, ngachana nan nenamnamayu ay*

ilaun koma? Ay usa ay taku ay maepachong as nan tufú ay cha ikiwkiwen chi angin? ²⁵ Ngachana ngarud nan enay-ayanyu hid-i ay ilaun? Ay usa ay taku ay nunfiafiachu as am-ammay? Nan chiyuycha met munfiafiachu as nangina ya nanam-ay chi fiyagcha at mamagyancha as nan chiyuycha palasyu. ²⁶ Ngachana ngay ngarud nan enay-ayanyu hid-i? Ay uyyu inila nan usa ay pomapadtu? O, ifiakiak kan chakayu, inilayu nan am-amud mu nan pomapadtu. ²⁷ Tay hi Juan nan naifiakia as nan Kalen Apo Dios ay kanana un, ‘Wacha nan ifaorku ay mangon-ona mu he-a ay mangesakiana as nan ayum.’† ²⁸ Ifiakiak kan chakayu ay as nan am-in ay naiyanak at maid am-amud mu hi Juan. Ngem nan kaapuchan as nan muntorayan Apo Dios at am-amud mu hi Juan.”

²⁹ Kun pay chinngor nan am-in ay tatakú patí nan chiyuycha mangam-among as fiaror nan nauy kenalen Jesus, enafurotcha nan nalintig ay pangkep Apo Dios kan chicha, ya nunpafun-yagcha kan Juan. ³⁰ Ngem nan chiyuycha Fariseo ya nan mun-isursuru as Lintig at enachicha nan pangkep Apo Dios kan chicha, tay chaancha nun-pafunyang kan Juan.

³¹ Kenalen pay Jesus, “Anan mangepachongak ngun kan chatona ay tatakú ad wani, ya anan kaassenacha? ³² Maepachongcha as nan ongong-a ay nangatokor as nan lenawwag ay cha mun-fifinnukiaw ay cha mangarkali un, ‘Nun-epeep kami, ya chaan kayu nunsasara. Nunkanta kami as omepanguyus, ya chaan kayu nun-akor.’ ³³ Tay

† 7:27 Mal. 3:1; Mar. 1:2

enmali hi Juan ay Fumufunyag ay cha mun-ay-ayunar ya achi umig-ikop as fiayas, ya kananyu un, ‘Naanennetan hiya!’ ³⁴ *Kun pay enmali nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay cha makekkekan ya cha makiig-ikop, kananyu un, ‘Ilaunyu kay na ay taku at kun naranok ya futtang. Hiya us at kiayyum nan chiyuycha mangam-among as fiaror ya nan tapina ay fumafiasor.’* ³⁵ *Uray mu hiyasa, maepaila challu ay ustu nan kenasilib Apo Dios as nan am-in ay tatakuna.”*

Nan Namakawanan Jesus As Nan Fiafiai Ay Fumafiasor

³⁶ Wacha nan usa ay Fariseo ay nangayag kan Jesus ta uy makekan kan hiya. Isunga inmuy hi Jesus as afongna, ya nakiufong hiya as nan Fariseo ay ansa. ³⁷ Henan hana ay ili, wacha nan usa ay fiafiai ay fumafiasor. Kuna pay nachamag ay cha makekan hi Jesus as afong nan Fariseo, inyuyana nan mangit-ittuwan ay naamma as fiatu ay nan ngachana at alabastro ay nanapnu as munfiangu ay lana. ³⁸ Tenmakchug nan hana ay fiafiai ay cha mun-ag-akor as likud Jesus as nan sag-un nan sukina. Nan chiyuycha luwana at tinmidtidcha as nan suken Jesus. Angkiay ya pinunasana as nan fookna. Finisituna nan suken Jesus, ya fenokfokana as fiangfiangru. ³⁹ Kun pay inilan nan Fariseo ay nangayag kan Jesus nan hana naekaman, kenalina as numnumna, “Mu tit-iwa ay pomapadtuna ay taku, aammuna koma nan katatakon tona ay fiafiai ay cha mangmangpa kan hiya. Aammuna us koma ay hi tona at fumafiasor.”

⁴⁰ Angkiay kenalen Jesus as nan Fariseo, “*Simon, wacha nan ifiakiak kan he-a.*”

“O, Misturu, ngachan tud-i?” ensongfiatna.

⁴¹ Kenalen Jesus, “*Wachacha nan chuwa ay inmutang as nan usa ay munpappautang as siping. Inmutang nan usa as leman kiasot ay dinario, †kun pay nan usa at leman puru.* ⁴² *Kiapú ta achicha makafiayad, penakawan nan nunpautang chicha ay chuwa. Ad wani, ngachana pay kan chicha nan ong-ongor nan layadna as nan nunpautang?”*

⁴³ Tinumfor hi Simon, “Uy at nan chiyuy ong-ongor nan utangna ay.”

Kenalen Jesus kan hiya, “*Ustu nan hana kenalem.*” ⁴⁴ Angkiay ya nunsakong as nan fiafiyai, ya kanana kan Simon, “*Ilaum nan nauy fiafiyai. Sinungkopak asna's afongmu, ya maid inchatmu as chanum ay mangurasku as sukek. Ngem hiya at enlasana nan sukek as luwana ya pinunasana as fookna.* ⁴⁵ *As nan sinungkopak, chaanak met finisitu kan he-a ay kaman as nan iniili ay ukiali takú. Ngem hiya at chaana inkinkinak ay namisfisu as nan sukek nunlapu as nan sinungkopak.* ⁴⁶ *Chaanmu lenanaan nan urok, ngem hiya at fenokfokana nan sukek as fiangfiangru.* ⁴⁷ *Isunga ifiakiak kan he-a ay kiapú as nan ongor ay layadna kan ha-un, hiyana nan mangepaila ay napakawan hiya as nan ongor ay fiasfiasorna. Ngem nan taku ay akét chi napakawan ay fiasfiasorna at akét nan layadna ay epailana.”*

† **7:41** Nan usa ay dinario at munfiaror as lagfu as usa ay urkiw kan chicha ad pus-uy.

⁴⁸ Kenalen Jesus as nan fiafiai, “*Napakawanka as nan fiasfiasormu.*” ⁴⁹ Angkiay ya nan kakadwana ay nakekan at enlapucha ay mangali as numnumcha, “Ngachan man tona ay mamakawan as tatau as nan fiasfiasorcha?”

⁵⁰ Ngem kenalen Jesus as nan fiafiai, “*Nan pam-matem nan nangesarakan kan he-a. Uyka ay kun natalna nan numnummu.*”

8

Nan Fiabfiafiai Ay Nakikkiuy Kan Jesus

¹ Kun pay chaan nafiayag, inmuy hi Jesus henan il-ili ya fiabfiabruy ay cha mangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag maepangkep as nan muntorayan Apo Dios. Nakiuy kan hiya nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna ² ya nan tapen us nan fianafiai ay nakaan nan chiyuycha anen-net ya saksaket. Chicha cha Maria ay makali un Magdalena ay naepafoknakian chi pitu ay anen-net, ³ hi Juana ay asawan Cusa ay opisyar Ari Herodes, hi Susana, ya ongor pay ay tapina ay fianafiai ay inmid-ichat as kasaporan cha Jesus babaen as nan kafiaelancha ay ichat.

Nan Taku Ay Uy Nun-iwagwag As Fokel (*Mat. 13:1-9; Mar. 4:1-9*)

⁴ Cha omali-ali nan ongoongor ay tatau ay nurpu henan tukutukún ay il-ili. Kuncha pay naamong as nan kawad-an Jesus, infiakian Jesus na ay maepadpachongan: ⁵ “*Wacha nan usa ay taku ay uy nun-iwagwag as fokel as nan umana. As nan chana mun-iwagwagwakian, nag-as nan tapen nan fokel as nan charan. Naikiatincha, ya*

kenan chi kossel. ⁶ Nan tapina at nag-ascha as nan machupras ay lukiar. Kuncha pay cha tomemel, naklingcha at, tay maid chanum nan naetanmancha. ⁷ Nan tapina at nag-ascha as nan kaongoran chi sufet. Naikisancha ay tinmufu as nan ongor ay sufet, at nasulincha. ⁸ Nan tapina at nag-ascha as nan ammay ay luta. Tinmufucha ya finumki-ascha as mahinkiagsot.” Inyanongos Jesus, “Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor.”

Nan Pangkep Ya Nan Laychun Ay Kanan Nan Maepadpachongan

(Mat. 13:10-23; Mar. 4:10-20)

⁹ Senarudsud nan disipulus Jesus kan hiya mu ngachana nan laychun ay kanan nan chiyuy maepadpachongan. ¹⁰ Tinumfor hi Jesus, “*Kan chakayu nan naepakaammuwan nan chaan naamammuwan maepangkep as nan muntorayan Apo Dios. Ngem as nan tapina, maifiakia kan chicha babaen yangkiay as nan mangosaran as maepadpachongan ta uray mu iilauncha, achicha ematonan. Uray mu chungruchungruncha at achicha challu maawatan.*”*

¹¹ “*Nauy nan laychun ay kanan nan maepadpachongan: Nan fokel at hiyana nan Kalen Apo Dios.* ¹² *Nan chiyuycha nag-as as nan charan at maepachongcha as nan tataku ay nanngor as nan Kalen Apo Dios, ngem umuy hi Satanas, ya kaanuna nan hana kali as numnumcha ta achicha omafurot ya maesarakan.* ¹³ *Nan chiyuycha naiwagwag as nan chiyuycha machupras ay lukiar at maepachongcha*

* **8:10** Isa. 6:9-10; Jer. 5:21; Jn. 12:40

*as nan tatau ay naragsak ay mang-awat as nan kalen Apo Dios as nan manngorancha. Ngem ki-
apú ta achicha lomamot ay ustu as numnumcha,
hen-omaketan yangkiay nan omafurotancha. As
nan timpu ay umchanan chi sulisug kan chicha,
achicha at ituruy ay omafurot. ¹⁴ Kun pay nan
chiyuycha nag-as as nan tinmufuwan chi ongor ay
sufet at maepachongcha as nan tatau ay man-
ngor as nan kalen Apo Dios. Ngem kun pay naaw-
awni, nan chanchanagcha, kenafiaknangcha ya la-
gragsakcha as nan nauy ay fiyag at sulinuncha nan
chinngorcha, at achicha maonngan as nan pam-
maticha. ¹⁵ Kun pay nan chiyuycha naiwagwag
as nan ammay ay luta at maepachongcha as nan
tatau ay manngor as nan kalen Apo Dios, ya it-
tucha as nan ammay ya napudnu ay numnumcha.
Mun-an-anoscha inkiana fumkiascha.”*

*Nan Maepadpachongan Nan Pingki
(Mar. 4:21-25)*

¹⁶ Kenalen pay Jesus, “Maid taku ay mamaskud
as pingki ya op-opana as fianga winnu ipuuyuna
as nan selok chi kama. Kuna at epatang as nan
maepatpatngana ta mailan nan chiyuycha sungkop
nan silawna. ¹⁷ Tay maid naetatafun as achintu
maepaila, winnu uray ngachana ay chaan naam-
ammuwan as achintu maammuwan ya maepaila.
¹⁸ Il-ilaunyu ngarud nan atunyu ay chumngor; tay
nan taku ay wachay kafiaelana at maettan as ong-
ongor. Nan taku ay maid kafiaelana at uray nan ak-
akettuy ay wacha kan hiya at maarantu.”

*Nan Enan Jesus Ya Nan Susnúdna Ay Lanaraki
(Mat. 12:46-50; Mar. 3:31-35)*

¹⁹ Inmuy kan Jesus hi enana ya nan susnúdna ay lanaraki, ngem maid atuncha ay maesnop kan hiya kiapú as nan kenaongor chi tataku. ²⁰ Wacha nan nangifiakia kan Jesus, “Wacha hi enam ya nan susnúdmu ay lanaraki ay nangatakchug as nan fiattaw, ya laychun chaká ay ilaun.” ²¹ Ngem kenalen Jesus kan chicha, “*Nan enak ya nan susnúdku at nan chiyuycha chumngor ya mangedkaman as nan kalen Apo Dios.*”

Nan Nangepakinkan Jesus As Nan Puwak Ya Challuyon

(Mat. 8:23-27; Mar. 4:35-41)

²² As nan hin-urkiw, nunlukian hi Jesus as nan fiangka ay kadwana nan disipulusna. Kenalen Jesus kan chicha, “*Kumchang takú henan fiayfiay ta uy takú ad chumang.*” Isunga nunligwatcha ay nunlukian as nan fiangka. ²³ As nan chacha kumchangan, nassuy hi Jesus. Kalina at ya muntatufudfud chi puwak henan fiayfiay. Cha matorwan as chanum nan fiangka ay nunlurukianancha, at kiayudcha lumnud. ²⁴ Uycha finangun hi Jesus, ya kanancha, “Apo, Apo, lumnud takú pay!”

Finmangun hi Jesus, ya finilina nan puwak ya nan napigsa ay challuyon. Nakianninakcha, at ammay kasin. ²⁵ Kenalen Jesus kan chicha, “*Ay chaud payat nan pammatiyu?*”

Ngem inmugyatcha ya naschaawcha ay nunesennarudsud, “Ngachan ngun tona ay mamilin as uray angin ya chanum, at tomongparcha?”

Nan Laraki Ay Naanennetan

(Mat. 8:28-34; Mar. 5:1-20)

²⁶ Inturuycha Jesus ay kinumchang inkiana inumchan henan sasakopun nan chiyuycha i-Gerasa ay chuchumangun nan Galilea.† ²⁷ Kuncha pay inumchan ya pinmitiw hi Jesus as nan papor, sinib-atna nan laraki ay naanennetan ay nurpu henan hana ay ili. Nafiayag ay chaan nunfiadfiachu hiya ya chaan us nanagyan as afongna, ngem kun at as nan lurubfok. ²⁸ Kuna pay inila hi Jesus, nun-uwek ya nunlukfub as nan sangwanan Jesus, ya inpigsana ay nangifukiaw, “Jesus ay Anak nan Kangatuwan ay Dios, ngachana nan laychum ay atun kan ha-un? Esapatam ay achiyak palikiatun.” ²⁹ Kenalina na, tay finilin Jesus nan anennet ay fomoknag as nan laraki. Namen ongor ay penalikiat nan anennet nan laraki, ya uray naepokok ya nakor-ongan nan lima ya sukina, ngem senokpotna challu nan kor-ong ya enpatagtag nan anennet hiya ay umuy henan disyerto. ³⁰ Senarudsud Jesus kan hiya, “*Anan ngachanmu man?*”

“Liniblifufu,” ensongfiatna, tay ongoongorcha nan anennet ay sinungkop kan hiya. ³¹ Nunpapakaaasi nan chiyuycha anennet kan Jesus ta achina filinun chicha ay umuy henan lukiar ay kaman fitu ay maid papugna.‡ ³² As nan naesasag-un, wachachay ongoongor ay fiafuy ay cha munsuksukor henan filig. Nunpapakaaasi nan chiyuycha anennet kan Jesus ta sungkopcha as nan chiyuycha fiafuy. Isunga penarufusan Jesus chicha.

³³ Fenmoknagcha tit-iwa nan chiyuycha anen-

† **8:26** Mat. 8:28; Mar. 5:1 ‡ **8:31** Pal. 9:1; 11:7; 20:1

net as nan laraki, ya sinungkopcha as nan chiyuycha fiafuy. Angkiay ya kenamon nan chiyuycha fiafuy ay chinmayyu inkiana nag-ascha henan teng-el, at nurningcha henan fiayfiay.

³⁴ Kun pay inilan nan chiyuycha mun-ay-aywan as nan chiyuycha fiafuy nan enommat, tenmagtagcha ay uy nangepachamag as nan tataku henan ili ya sigsikib. ³⁵ Angkiay ya inmuycha nan tataku ay uy mangila as nan enommat. Kuncha pay inumchan as nan kawad-an cha Jesus, inilacha nan laraki ay femmognakian nan chiyuycha anennet. Nangatokor hiya as nan sag-un nan suken Jesus. Nangafiachu ya ammay at chi numnumna. As nan hiyachi, inmugyatcha am-in as solet. ³⁶ Nan chiyuycha nangila at infiakiacha as nan tataku nan enat nan laraki ay enmammay. ³⁷ Kiapú as nan nunsidla ay ugyat nan am-in ay i-Gerasa, chinawatcha kan Jesus ay mak-ak hiya hid-i. Isunga nunlukian hi Jesus as nan fiangka ya nak-ak.

³⁸ As nan hiyachi, nunpakpakaasi kan Jesus nan laraki ay femmognakian nan anennet ta makiuy koma kan hiya. Ngem enpakatam Jesus hiya. Kenalina, ³⁹ *“Komatamka at man, ya uymu ifiagfiakia nan enat Apo Dios kan he-a.”* Kenmatam tit-iwa ya uyna ifiakia as nan am-in ay kakailiyana nan enat Jesus kan hiya.

Nan Anak Jairo Ya Nan Fiafiay Ay Nangpa As Nan Fiachon Jesus

(Mat. 9:18-26; Mar. 5:21-43)

⁴⁰ Kun pay nunfiangad hi Jesus ad chumang, naragsak nan tataku ay nangayag kan hiya, tay

hiya nan sasad-uncha. ⁴¹ Angkiay ya enmali nan usa ay laraki ay nan ngachana at Jairo ay usa ay ap-apu as nan senagoga. Nunlukfub hiya as nan sangwanan Jesus, ya nunpapakaaasi kan hiya ta makiuy as afongna, ⁴² tay kiayud matuy nan us-
usa ay anakna ay fiafiai ay hinpuru ya chuwa nan tawwuna.

Kun pay cha umuy hi Jesus, somaliyubyub chi tataku ay makitun-ud kan hiya. ⁴³ Wacha hidi nan usa ay fiafiai kan chicha ay cha mun-
ichaichara as hinpuru ya chuwa ay tawwun. Kinastosna am-in nan sipingna ay namayadna as mangakias kan hiya, ngem maid nakaakias kan hiya. ⁴⁴ Naesnop as uchug Jesus ya kenpana nan kiayachan nan fiachona. Hiya at chi ya nakyat nan cha fomokfoknag kan hiya. ⁴⁵ Senarudsud Jesus, “*Ngachana nan nangpa kan ha-un?*”

Kuncha pay am-in ensaot, kenalen Pedro, “Apo, kuncha ongor chi tataku ay somaliyubyub kan he-a ya.”

⁴⁶ Ngem kenalen Jesus, “*Ammok ay wacha nan nangpa kan ha-un, tay keneknak ay wachay pan-nakafialin ay nak-ak kan ha-un.*”

⁴⁷ Kun pay achi maesaot nan fiafiai, cha munpa-payagpag ay enmali kan Jesus ya nunlukfub as nan sangwanana. As nan sangwanan nan am-in ay tataku, infiakiana mu adchi t'uyna kenpa hi Jesus ya anan enatna ay enmamay. ⁴⁸ Kenalen Jesus kan hiya, “*Ammi, nan pammatem nan nangepaammay kan he-a. Uyka ay kun natalna nan numnummu.*”

⁴⁹ As nan cha munkarkaliyan Jesus, enmali nan usa ay laraki ay naifiaor ay nurpu as afong Jairo,

ya kanana kan Jairo, “Natuy at nan pototmu ay fiafiai. Achim lilifokun nan misturu.”

⁵⁰ Ngem as nan nanngoran Jesus as sa, kenalina kan Jairo, “*Achika umugyat. Omafurotka yangkiay, at omammay nan pototmu.*”

⁵¹ Kun pay inumchan hi Jesus as afong Jairo, maid tukún as enpaskopna mu achi yangkiay cha Pedro, Juan, Santiago, ya nan ama ya enan nan onga. ⁵² Am-in nan tataku hid-i at chacha mun-ag-akor ya munngunguyus. Ngem kenalen Jesus kan chicha, “*Achi kayu cha mun-ag-akor, tay chaan natuy hiya, ngem kun nanassuy.*”

⁵³ Kuncha at enam-amrang hiya, tay nan am-mucha at natuy nan onga. ⁵⁴ Ngem inunnan Jesus nan liman nan onga, ya kanana kan hiya, “*Anakku, fumangunka.*” ⁵⁵ Natakú kasin nan onga ya nafiannangun hiya. Angkiay ya infilin Jesus ay umichatcha kan hiya as kanuna. ⁵⁶ Naschaawcha nan chanakchakor nan onga, ngem infilin Jesus kan chicha ay maid poros mangifiagfiag-ancha as nan enommat.

9

Nan Nangifiaoran Jesus As Nan Hinpuru Ya Chuwa

(Mat. 10:5-15; Mar. 6:7-13)

¹ Enamong Jesus nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna kan hiya, ya inchatnay pannakafialin ya kalibfengan kan chicha ay mangepak-ak as am-in ay anennet ya mangaan as saksaket.

² Angkiay ya infiaorna chicha ay mangekasaba as nan maepangkep as nan muntorayan Apo

Dios ya mangepaammay as nan tataku ay munsaket. ³ Kenalina kan chicha, “*Maid etakinyu as nan munfiatanyu. Achi kayu ometakin as uray surkud, samfiag, makan winnu sipingya uray munsokatanyu.*” ⁴ *As nan uray ngachana ay afong ay sungkopanyu, hid-i nan magyananyu inkiana mak-ak kayu hid-i ay ili.* ⁵ *Henan ngachana ay ili ay umuyanyu ay maid poros mangmangili kan chakayu, mak-ak kayu hid-i ay ili. As nan mak-akanyu, pokpokanyu* nan tapok as nan chapanyu ay mangepaila ay maid fiyangyu kan chicha as nan manusaan Apo Dios kan chicha.”*

⁶ Angkiay ya inligwatcha ya inmuycha henan fiabfiabruy. Enkaskasabacha nan Ammay ay Chamag ya enpappaammaycha nan chiyuycha munsaket henan am-in ay lukiar.

Nalilifokan Hi Ari Herodes
(*Mat. 14:1-12; Mar. 6:14-29*)

⁷ Kun pay nachamag Herodes ay gobernador ad Galilea nan am-in ay enkamkaman Jesus, nalilifokan hiya, tay kenalen nan tapina ay tataku un nataku manipud as nan utúy hi Juan ay Fumufunyang.† ⁸ Nan tapina at kenalicha un nunpaila hi Elias, ya nan tapina us at kenalicha un hiya nan usa as nan chiyuycha pomapadtu ad pusuy ay nataku manipud as nan utúy. ⁹ Kenalen Herodes, “Kunku cha enpasiwat nan uron Juan ya, ngem ngachan ngun tona ay taku nan chacha kankanan?” Nunlapu as nan hiyachi, lenayadna as solet ay mangila kan Jesus.

* **9:5** Nan mamokpokan as tapok as nan chapana at iniili ay ukialen chi Judio. † **9:7** Luc. 3:19

Nan Namakanan Jesus As Nan Leman Lifu Ay Tatau

(*Mat. 14:13-21; Mar. 6:30-44; Jn. 6:1-14*)

¹⁰ As nan nunfiangchan nan hinpuru ya chuwa ay apostoles, infiakiacha kan Jesus nan am-in ay en-enatcha. Angkiay ya entakin Jesus chicha, ya inmuycha ay chidchicha yangkiay henan ili ay makali un Betsaida. ¹¹ Kun pay naammuwan nan ongoongor ay tatau, inunudcha hiya. Enayakian Jesus nan nauycha tatau, ya infiakiana kan chicha nan maepangkep as nan muntorayan Apo Dios. Angkiay enpaamayna nan chiyuycha munsaket.

¹² Kun pay cha maschum, enmali nan hinpuru ya chuwa ay disipulus kan Jesus, ya kanancha, “Nauy takú henan kamaid chi umili, epakatammu nan ongoongor ay tatau ta umuycha henan naesasag-un ay fiabfiabruy ya sigsikib ay mun-anap as kanuncha ya massuyancha.”

¹³ Ngem kenalen Jesus kan chicha, “*Chakayu mismu nan mangichat as kanuncha.*”

“Lema met yangkiay ay tenapay ya chuwa ay filis nan wacha kan chakami sukúd kami a uy lomaku as kanun nan nauycha am-in ay tatau,” ensongfiatcha. ¹⁴ Kenalicha chi, tay nan filang nan lanaraki yangkiay at kiayud umuy as leman lifu.

Kenalen Jesus as nan disipulusna, “*Patokoronyu chicha ay maam-among as henlelman pupuru.*” ¹⁵ Enatcha tit-iwa, at enpatokorcha nan am-in ay tatau. ¹⁶ As nan

hiyachi enaran Jesus nan lema ay tenapay ya nan chuwa ay filis, ya nuntangad hiya ad chaya ay munyaman kan Apo Dios. Kun pay narpas,

pinutput-ingna chachi, ya inchatna as nan disipulusna, ya nan disipulusna at inwarascha as nan tatau. ¹⁷ Nangan am-in nan tatau, at nasufucha. Haat amongun nan disipulus nan chinaancha ay namnu as nan hinpuru ya chuwa ay uppig.

*Nan Infiakian Pedro Maepangkep Kan Jesus
(Mat. 16:13-20; Mar. 8:27-29)*

¹⁸ As nan namingsan ay naaangkiayan Jesus ay cha munkararag, naesnop nan disipulus kan hiya. Angkiay senarudsudna kan chicha, “*Ngachana nan kanan nan tatau maepangkep kan ha-un?*”

¹⁹ Tinumforcha, “Kanan met nan tapina un he-a hi Juan ay Fumufunyag, ya kanan nan tapina un he-a hi Elias. Wacha pay nan mangali un usaka as nan chiyuycha pomapadtu ad pus-uy ay natau manipud as nan utúy.”

²⁰ Senarudsud Jesus kan chicha, “*Ngem chakayu ngay? Ngachana nan kananyu maepangkep kan ha-un?*”

Tinumfor hi Pedro, “He-a nan Cristo ay pinilen Apo Dios.”

²¹ Angkiay infilin Jesus ay ustuu kan chicha ay maid poros mangifiagfiag-ancha as na. ²² Kenalina, “*Nan Naepadtu ay Anak chi Taku at masapor mun-iliwas as ongor ay likiat. Achintu laychun nan anam-amá, anap-apon chi papachi, ya nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig. Maepapatuytu hiya, ngem as nan maekatlu ay urkiw at matau manipud as nan utúy.*”

*Nan Taku Ay Manglayad Ay Umunud Kan Jesus
(Mat. 16:24-28; Mar. 8:34-9:1)*

²³ Angkiay kenalen Jesus as nan am-in, “*Mu ngachana nan manglayad ay umunud kan ha-un at masapor ikinakna ay mangekaman as nan laylaychuna, ya itiina nan korosna as inurkiw, haat umunud kan ha-un.* ²⁴ *Tay nan uray ngachana ay mangepapati ay mangesarakan as fiyagna asna's luta at malitawnantu challu. Ngem nan uray ngachana ay manglitaw as fiyagna asna's luta kiapú as pammatina kan ha-un at maesarakantu.* ²⁵ *Tay anan maaran nan taku ay mangkuwa as nan am-in ay wacha asna's luta, ngem malitaw winnu machachael challu hiya?* ²⁶ *Tay nan ngachana ay mangifiain kan ha-un ya nan karkalek at ifiaintu us nan Naepadtu ay Anak chi Taku hiya as nan omaliyana kasin ay mangepaila as nan kaichayawana ya nan kaichayawan nan Ama ya nan nasantowan ay anghelesna.†* ²⁷ *Ifiakiak kan chakayu nan titiwa ay wachacha nan tapina kan chakayu ay nangatakchug hena ay achintu matuy inkiana ilauncha nan muntorayan Apo Dios.”*

*Nan Tinmukunan Nan Kail-an Jesus
(Mat. 17:1-8; Mar. 9:2-8)*

²⁸ Kun pay kiayud waru ay urkiw as nan nangifiag-an Jesus as nan nauycha, entakin Jesus cha Pedro, Juan ya Santiago henan chuntug ta uycha munkararag. ²⁹ As nan cha munkararakian Jesus, tinmukun chi kail-an chi lupana, ya nan fiachuna at pinmukpukkawan ya kun sumili. ³⁰⁻³¹ Kalina at ya nunpaila nan sumili ay chuwa ay lanaraki ay cha maketagtakiatfor kan hiya ay

† 9:26 Mat. 10:33

cha Moises kan Elias. Chacha apatun nan ki-ayud mangtongparan Jesus as nan pangkep Apo Dios kan hiya ay hiyachi nan uyna matuyan ad Jerusalem. ³² As nan hiyachi, naimugmug hi Pedro ya nan iib-ana, ngem kuncha pay finmangun, inilacha nan kaichayawan Jesus ya nan chuwa ay lanaraki ay naketatakchug kan hiya. ³³ Kun pay cha mak-ak nan chuwa ay lanaraki as nan kawad-an Jesus, kenalen Pedro kan Jesus, “Apo, ammay paat ta wacha takú hena. Kun kami at mun-amma as turu ay fiawi, usa kan he-a, usa kan Moises ya usa kan Elias.” Kenalina chi, tay achina ammu nan chana kankan.

³⁴ Kun pay cha munkarkali hi Pedro, wacha nan lifuu ay nangalenong kan chicha, at inmguyatcha as solet ay cha maabfongan as lifuu. § ³⁵ Wacha us nan kali ay nurpu as nan lifuu ay kanana, “Hi tona nan Anakku ay pinilek. Chumngor kayu kan hiya!” ³⁶ Kun pay kinminak nan cha munkali, inilacha ay nauusa hi Jesus. Kuncha kinkinak nan disipulusna, ya as nan hiyachi ay timpu, maid nangifiagfiag-ancha as nan inilacha.

Nan Nangepak-akan Jesus As Nan Anennet As Nan Onga

(Mat. 17:14-18; Mar. 9:14-27)

³⁷ As nan kafikiatana, chinmayyu cha Jesus ay nurpu henan chuntug, ya ongor nan tatau ay nanib-at kan hiya. ³⁸ Kalina at ya infukiaw nan usa ay laraki ay naetatapi as nan tatau, “Misturu, ilaum man paat nan pototku ay laraki, tay kun us-usa ay pototku. ³⁹ Tay as nan umchaan nan

§ 9:34 Exo. 13:21; Isa. 19:1

anennet kan hiya, kalina at ya cha lawá munfug-fukiaw ya cha munkorchas hiya inkiana umusab nan tapakna. Paliwasana hiya as solet ya achina laychun ay taynan. ⁴⁰ Nunpakpakaasiyak as nan nauycha disipulusmu ay epafoknagcha nan anennet, ngem achicha kafiaelan.”

⁴¹ Tinumfor hi Jesus, “*Nakkuran kayu ay tataku ad wani! Maid tit-iwa pammatiyu ya nunkasokel kayu! Anan kafiayag chi mawawad-ak ya tataunku kan chakayu? Iyalem man hena nan pototmu.*”

⁴² Kun pay cha maesnop nan onga kan Jesus, inturchun nan anennet hiya as nan luta ya nunkorchasuna. Ngem finilin Jesus nan anennet ay fomoknag, at enmammay nan onga. Angkiay ya inpurangna nan onga as nan amana. ⁴³ Am-in nan tataku at naschaawcha as nan inilacha ay pannakafialin Apo Dios.

*Nan Nangifiag-an Kasin Jesus As Nan Katayana
(Mat. 17:22-23; Mar. 9:30-32)*

Kun pay cha masmaschaaw nan tataku as nan am-in ay enat Jesus, kenalina as nan disipulusna, ⁴⁴ “*Achiyu liwliw-an nan nauy ifiakiak kan chakayu: Nan Naepadtu ay Anak chi Taku at maipurangtu as nan tataku.*” ⁴⁵ Ngem chaancha naawatan nan nauy infiakiana, tay naililingub kan chicha ta achicha maawatan, ya umugyatcha ay manarudsud kan hiya as nan maepangkep as nan nauy infiakiana.

*Nan Kaamuchan As Nan Muntorayan Apo Dios
(Mat. 18:1-5; Mar. 9:33-37)*

⁴⁶ Wacha nan nunlapu ay susuma as nan disipulus Jesus mu ngachana kan chicha nan kaamuchan. ⁴⁷ Ngem kiapú ta aammon Jesus nan chacha numnumnumun, enayakiana nan usa ay onga ya enpatakchugna as nan sag-una. ⁴⁸ Kenalina kan chicha, “*Nan uray ngachana ay mang-awat kan tona ay onga kiapú as pammatina kan ha-un at ha-un nan awatuna. Nan uray ngachana ay mang-awat kan ha-un at awatuna nan nangifaor kan ha-un. Tay nan taku ay kaapuchan kan chakayu am-in at hiya nan kaamuchan.*”

*Nan Achi Komontra Kan Chakayu At Kadwayu
(Mar. 9:38-40)*

⁴⁹ Tinumfor hi Juan, “Apo, inilami nan usa ay taku ay cha mangosar as ngachanmu ay mangepafoknag as nan chiyuycha anennet. Enpawami, tay fiakun takú met kadwa hiya.”

⁵⁰ Ngem kenalen Jesus kan Juan ya as nan tapen nan disipulusna, “*Achiyu epawa, tay nan taku ay achi komontra kan chakayu at kadwayu.*”

*Nan Chaan Nangepachawusan Nan I-Samaria
Kan Jesus*

⁵¹ Kun pay kiayud umchan nan timpu ay maetag-uyan Jesus ad chaya, epapatina ay umuy ad Jerusalem. ⁵² Isunga enpaon-onana nan tapen nan tataku henan usa ay fiabruy nan i-Samaria* ta chacha esakiana nan munchawsana. ⁵³ Ngem chaan lenayad nan umiili hid-i ay chumawus hi Jesus as kawad-ancha, tay aammucha ay ad Jerusalem nan ay-ayana. ⁵⁴ Kun pay inilan cha

* **9:52** Munfifinnusor nan chiyuycha i-Samaria ya nan chiyuycha Judio. Jn 4:9; 8:48

Santiago kan Juan ay disipulusna nan enat nan i-Samaria, kenalicha kan Jesus, “Apo, ay laychum ay ayakianmi nan apuy ay murpu ad chaya ay komsop ay mamuor kan chicha?” ⁵⁵ Ngem nun-sakong hi Jesus ya senengarana chicha. ⁵⁶ Angkiay ya inmuycha henan tukún ay fiabruy.

*Nan Masapor Ay Atun Nan Umunud Kan Jesus
(Mat. 8:19-22)*

⁵⁷ As nan chacha umuyan, kenalen nan usa ay laraki kan Jesus, “Umunuchak kan he-a uray kumpurmi as ay-ayam.”

⁵⁸ Tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Wachay lungug ay omafongan nan chiyuycha fuwus, ya wachay somollongan nan chiyuycha kossel, ngem maid ustus as massuyan nan Naepadtu ay Anak chi Taku.*”

⁵⁹ Kenalen Jesus as nan usa pay ay taku, “*Umunudka kan ha-un.*” Ngem kenalen nan taku, “Apo, awni pay ta uyku ilufok on-ona hi amak.”

⁶⁰ Tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Pay-am. Kikiad nan chiyuycha maid pammatica ay maepachong as nan nunkatuy nan uy mangilufok as nan pachongcha ay nunkatuy. Ngem kun pay he-a, uymu at ekasaba nan maepangkep as nan muntorayan Apo Dios.*”

⁶¹ Kenalen nan tukún ay taku, “Apo, umunuchak kan he-a, ngem awni pay a ta uyak munpakacha on-ona as nan pamilyak.”

⁶² Ngem kenalen Jesus, “*Nan taku ay mangelapu ay mun-arachu ya kun cha munsakosakong at achi maekari ay maetapi as nan muntorayan Apo Dios.*”

10

Nan Nangifaoran Jesus As Nan Piton Puru Ya Chuwa Ay Disipulusna

¹ Kun pay narpas chi, nunpili hi Jesus as piton puru ya chuwa pay ay disipulusna, ya infiaorna chicha ay mahinchudwa ay mangon-ona ay umuy henan am-in ay ili ya lukiar ay ay-ayanantu. ² Kenalina kan chicha, “*Ongor chi maani, ngem akét chi mun-ani. Isunga ekararagy as nan nunkuwa as nan maani ta umifaor hiya as tapina pay ay mun-ani.*” ³ *Uy kayu! Ifiaorku chakayu ay maepachong as nan naamu ay kordero as nan kawad-an nan chiyuycha kauugyat ay atap ay asu.* ⁴ *Achi kayu ometakin as petaka, samfiag winnu sapatos ay munsokatanyu. Achiyu iyaw-awni as nan charan ay maketagtakitfor as kumpurmi.* ⁵ *As nan uray ngachana ay afong ay sungkopanyu, kananyu on-ona un, ‘Nan natalna ay numnum nan mawawacha koma kan chakayu ay hinfiaruy.’* ⁶ *Mu awatun nan nakin afong nan hana bendisyon ay infiakayyu, mabendisyonantu hiya. Ngem mu achina awatun, achintu mabendisyonan.* ⁷ *Mayassa kayu as nan hana ay afong. Kanunyu ya ikopunyu nan ichatcha kan chakayu, tay nan munchunu at maekari ay malagfuwan. Achi kayu mun-attoatton as afong ay chumawusanyu.* ⁸ *As nan umuyanyu henan usa ay ili ya mangiliyun chakayu, kanunyu nan makan ay esakianacha para kan chakayu.* ⁹ *Paammayunyu nan munsaket ay wacha hid-i ay ili, ya kananyu kan chicha, ‘Kiayud umchan nan muntorayan Apo Dios kan chakayu.’* ¹⁰ *Ngem as nan umuyanyu henan usa ay ili ya achi chakayu*

*mangiliyun, umuy kayu as nan chiyuycha korsa, ya kananyu un, ¹¹ ‘Uray nan tapok nan iliyu ay naepkat as nan chapanmi at pokpokanmi ay mangepaila ay maid fiyangmi as nan manusaan Apo Dios kan chakayu.’ Ngem uray mu hiyasa, achiyu liwliw-an ay kiayud umchan nan muntorayan Apo Dios kan chakayu. ¹² Ifiakak kan chakayu ay as nan hana ay urkiw ay mang-okomán Apo Dios as nan katakutaku, narakrakantu nan chusan nan chiyuycha i-Sodoma mu nan umiili hesa.”**

*Nan Chiyuycha Achi Omafurot Ay Tatakú
(Mat. 11:20-24)*

¹³ Inturuy Jesus, “Kasusug-ang kayu ay i-Corazin ya i-Betsaida! Tay mu ad Tiro ya ad Sidon nan nangekamanak as nan hanacha amud ay nakaskaschaaw ay enkamkamanku kan chakayu, nunfiawicha at koma ay nangatokor ay nangafiachu as saku ya nachachapor. ¹⁴ Ngem as nan urkiw ay mang-okomán Apo Dios as nan katakutaku, narakrakantu nan chusan nan chiyuycha i-Tiro ya i-Sidon mu chakayu. ¹⁵ Chakayu ngay ay i-Capernaum, ay kananyu un maichayaw kayu ad chaya? Achi! Awni at kun kayu maichus-or ad inferno.”

¹⁶ Kenalen pay Jesus as nan disipulusna, “Nan taku ay chumngor kan chakayu at kan ha-un nan chumngorana, ya nan mangachi kan chakayu at ha-un nan achiyuna. Kun pay nan mangachi kan ha-un at hi Apo Dios ay nangifiaor kan ha-un nan achiyuna.”

* **10:12** Gen. 19:1-29; Isa. 1:9-10; 3:9; Jer. 23:14; Mat. 10:15; Pal. 11:8

Nan Nunfiangchan Nan Piton Puru Ya Chuwa

¹⁷ As nan nunfiangchan nan piton puru ya chuwa ay infiaor Jesus, ongor chi lagsakcha, ya kanancha kan Jesus, “Apo, uray nan chiyuycha anennet at enmafurotcha kan chakami as nan nangifilinanmi kan chicha ay fomoknagcha as nan nangosaranmi as nan ngachanmu.”

¹⁸ Kenalen Jesus kan chicha, “*Inilak nan enat Satan as nag-as, at kaman as nan fiakilat ay nurpu ad chaya.* ¹⁹ *Chumngor kayu! Enettak chakayu as kalibfengan ay mangikiatin as nan chiyuycha urug ya chiyuycha scorpion, ya mangamis as nan am-in ay pannakafialin nan kafusoryu ay hi Satan.* Maid mangisiw ay ommat kan chakayu.

²⁰ Ngem achi kayu koma munlagsak kiapú ta nunpaetoray nan chiyuycha anennet kan chakayu, kun at nan munlagsakanyu at kiapú ta naisurat nan ngachanyu ad chaya.”

Nunlagragsak Hi Jesus

(Mat. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ As nan hiyasa ay uras, enpalagragsak nan Espiritu Santo hi Jesus, ya kanana, “*Ama ay Apo ad chaya ya asna's luta, munyamanak kan he-a, tay enpakaammom as nan chiyuycha chaan nakaachar nan nauycha entatafunmu as nan chiyuycha mamasilib ya nakaachar.* O, Ama, enatmu na, tay hiyana nan mangepalaylayad kan he-a.

²² “*Nan am-in at entalek Ama kan ha-un. Maid nangammu as nan Anak omangkiay nan Ama. Assesa us ay maid nangammu as nan Ama omangkiay nan Anak ya nan piliyun nan Anak ay mangepakaammuwana.*”

²³ Kun pay narpas sa, nunsakong hi Jesus as nan disipulusna as nan naaangkiyancha, ya kanana *“Nakiasat nan tataku ay mangila as nan chayu il-ilaun.* ²⁴ *Ifiakiak kan chakayu ay ongor kayman chi pomapadtu ya ar-ari ay nunlarayad ay mangila as nan chayu il-ilaun, ngem chaancha inila. Lenayadcha us ay manngor as nan chayu chungchungrun, ngem chaancha chinngor.”*

Nan Maepadpachongan Nan Ammay Ay I-Samaria

²⁵ Wacha nan usa ay mun-isursuru as Lintig ay inmuy kan Jesus ta chistinguna hiya. Kenalina, *“Misturu, ngachana nan atok ta tawichok nan fiyag ay maid patingkiana?”*

²⁶ Tinumfor hi Jesus kan hiya, *“Ngachana nan naisurat as nan Kalen Apo Dios? Ngachana nan mangawatmu?”*

²⁷ Tinumfor hiya, *“Masapor laylaychum nan Apo ay Diosmu as nan am-in ay pusom, as nan am-in ay katatakom, as nan am-in ay fikasmu, ya as nan am-in ay numnummu. Masapor us laylaychum nan pachongmu ay taku ay kaman as nan atum ay manglaylayad as achormu.”*†

²⁸ *“Ustu nan ensongfiatmu,”* kenalen Jesus, *“Hiyasa nan atum, at matakuka in-inkiana.”*

²⁹ Ngem lenayadna ay mangekalintikian as achorna, isunga kenalina kan Jesus, *“Ngachana man nan sasag-unku?”*

³⁰ Tinumfor hi Jesus babaen as nan maepadpachongan: *“Wacha nan usa ay taku ay cha chu-mayyu ad Jerico ay nurpu ad Jerusalem. As nan*

† **10:27** Deut. 6:5; Lev. 19:18; Prov. 3:29

korsa, kalina at ya finchang chi homohold-ap hiya. Enaracha nan am-in ay wacha kan hiya, uray nan fiachuna, ya penak-opak-orcha inkiana kiayud matuy. Angkiay ya tenaynancha hiya. ³¹ Wacha nan pachi ay naiyaspur ay cha chumayyu as nan hana ay korsa. Kuna pay inila nan chiyuy taku, nunliglig hiya. ³² Assesa us as nan Levita[†]ay kun pay inumchan as nan kawad-an nan chiyuy taku ya inilana hiya, nunliglig hiya. ³³ Ngem as nan nar-osan us nan usa ay i-Samaria ay cha munfiat as nan kawad-an nan chiyuy taku ya inilana hiya, nasugang as solet hiya. § ³⁴ Naesag-un, ya kenapuwana hiya as lana ya fiayas, angkiay finudfuchana nan sukiatna. Kun pay narpas, ensakayna hiya as nan dongki, ya inyuyna as nan chumawchawsan chi munfiat, angkiay enaywanana hiya. ³⁵ As nan kafkiatana, inchatna nan chuwa ay dinario as nan nakin kuwa as nan chumawchawsan, ya kanana kan hiya, ‘Aywanam hiya. As nan munfiangchak hena, fiayachaktu mu kaatna pay nan kinastosmu.’”

³⁶ Inyanongos Jesus, “As nan munnunumnummu, ngachana kan chatud-i ay turu nan tit-iwa ay sag-un nan chiyuy taku ay penak-opak-or nan chiyuycha homohold-ap?”

³⁷ Tinumfor nan mun-isursuru as Lintig, “Ya kakun nan chiyuy taku ay nanug-ang kan hiya.”

Kenalen Jesus, “Uyka ngarud, ya assid-i us nan atum.”

[†] **10:32** Nan chiyuycha Levita at chicha nan mamadfiachang as nan pachi as nan Templo. § **10:33** Luc. 9:52-53; Jn. 8:48

Nan Uy Nangfisitaan Jesus Kan Cha Marta Kan Maria

³⁸ As nan cha munfiaatan Jesus ya nan disipulusna, inumchancha henan usa ay fiabruy. Wacha hid-i nan fiafiai ay nan ngachana at Marta ay nangmangili kan chicha.* ³⁹ Wacha nan enauchina ay nan ngachana at Maria ay tenmokor as nan sag-un nan suken Jesus ya cha chumchumngor as nan cha isursuron Jesus. ⁴⁰ Ngem kun pay hi Marta, cha maseksekoran, tay hiya yangkiay nan cha mun-esakiana as kanuncha. Isunga inmuy hiya kan Jesus, ya kanana, “Apo, ay achim pakian-anu uray mu tenaynanak as nan ifiak, at kunku iyuusa ay mannu as nan nauycha am-in ay chunu? Ifiakiam pay kan hiya ta fiadnganak.”

⁴¹ Ngem tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Marta, Marta! Chaka machanchanakian ya malilifokan as maepangkep as ongor ay fianag,* ⁴² ngem kun met usa yangkiay nan kasaporan. *Pinilen Maria nan kaammayan, at achintu makakkaan kan hiya.*”

11

*Nan Insuron Jesus Ay Atun Ay Munkararag
(Mat. 6:9-13; 7:7-11)*

¹ As nan hin-urkiw, cha munkarkararag hi Jesus henan usa ay lukiar. Kun pay narpas, kenalen nan usa ay disipuluna, “Apo, isurom pay chakami ay munkararag, kaman as nan enat Juan ay Fumufunyang ay nangisuru as nan disipulusna.”

* **10:38** Jn. 11:18-19

² Kenalen Jesus kan chicha, “As nan munkararakianyu, assena nan kananyu:

‘Ama, maichaychayaw koma nan nasantowan ay ngachanmu. Omali koma nan muntorayam.

³ Ichatmu koma kan chakami nan kanunmi as inurkiw.

⁴ Pakawanum koma chakami as nan fiasfiasormi, tay pakawanunmi us nan am-in ay finmasor kan chakami. Achim koma eparufus ay etorokmi ay masulisukian.’ ”

⁵ Kenalen pay Jesus, “Mu ngay wacha nan usa kan chakayu ay umuy as afong nan usa ay kiayyumna as nan tongan chi lafi, ya kanana kan hiya, ‘Kiayyum, umutangk pay as turu ay tenapay,

⁶ tay wacha nan cha munfaat ay kiayyumku ay chinmawus ya naiyapor ay maid epakanku kan hiya.’ ⁷ Mu ngay kanan nan kiayyummu ay wacha as fiaryu un: ‘Achika at man chumisturfu, tay naichachakig at nan unub ya inuumfug kami as nan an-akku. Achiyak challu fumangun ay umichat as makan kan he-a.’ ⁸ Ifiakiak kan chakayu ay uray

mu achi fumangun ay umichat as makan kiapú ta kiayyummu hiya, ngem kiapú ta cham itukiaturukia ay chumawat, fumangun challu ya ichatna nan am-in ay kasaporam.

⁹ “Isunga ifiakiak kan chakayu ay achiyu ikinkinak ay chumawchawat kan Apo Dios as kasaporanyu, at maichattu kan chakayu nan chayuwawatun. Achiyu ikinkinak ay mun-an-anap, at maanapanyuntu nan chayuwawatun. Achiyu ikinkinak ay munkokkokkok, at tokafiantu Apo Dios nan pantiw para kan chakayu. ¹⁰ Tay am-in ay chumawat kan Apo Dios at maawatna nan

chawatuna, ya nan mun-anap at makaanap, ya nan munkokkok at matkafian nan pantiw para kan hiya. ¹¹ *Ngachana kan chakayu ay am-a nan mangichat as urug mu chumawat nan pototy as kiachiw,* ¹² *winnu mangichat as scorpion mu chumawat as itlug?* ¹³ *Mu chakayu ay manangotettet at ammuyu ay umichat as ammay as nan an-akyu, ay achi kaskasin ay ichat Ama ay wacha ad chaya nan Espiritu Santo as nan chiyuycha chumawat kan hiya?"*

Hi Jesus Ya Hi Beelzebub
(*Mat. 12:22-30; Mar. 3:20-27*)

¹⁴ *As nan hin-urkiw, cha mun-epafoknag hi Jesus as anennet ay nang-umor as nan usa ay taku. Kun pay fenmoknag nan anennet, makakali at nan hana ay taku, at naschaawcha nan tataku.* ¹⁵ *Ngem nan tapina kan chicha at kenalicha, "Hi Beelzebub ay ap-apon chi anennet nan nangichat kan hiya as pannakafialin ay mangepak-ak as anennet."* ¹⁶ *Kun pay nan tapina at lenayadcha ay manisting kan Jesus. Isunga chinmawatcha as nakaskaschaaw ay sinyar ay mangepaneknek ay hiya at nurpu kan Apo Dios.*

¹⁷ *Ngem aammon Jesus nan chacha numnumnumun, isunga kenalina kan chicha, "Uray ngachana ay muntorayan ay munkikinnufiat chi tatakuna at machachael. Kaman us as nan hinfiaruy ay mu masusumacha at masisiyanha.* ¹⁸ *Mu makepatuy hi Satanas as nan chiyuycha anennet ay etorayana, anan atuna ay munturturuy ay muntoray in-inkiana? Kenalek sa, tay kananyu un hi Beelzebub nan nangichat as pannakafialinku*

ay mangepafoknag as nan chiyuycha anennet. ¹⁹ Mu as nan pannakafialin Beelzebub nan nangorak as pannakafialinku ay mangepafoknag as nan chiyuycha anennet, ngachana ngay nan nangichat as pannakafialin nan chiyuycha umun-unud kan chakayu ay mun-epafoknag as nan chiyuycha anennet? Mu hiyasa, chicha nan mangepaneknek ay achi tit-iwa nan kenaliyu. ²⁰ Nan kenatit-iwana at fiakun hi Beelzebub, ngem hi Apo Dios nan nangichat as pannakafialinku ay mun-epafoknag as nan chiyuycha anennet. Hiyana nan mangepaila ay enmali nan muntorayan Apo Dios kan chakayu.”

²¹ “Mu naarmasan ay ustu nan usa ay kursi ay taku ya fiantayana nan afongna, maid maak-akiw as nan kuk-uwana. ²² Ngem mu omali nan kurkursi ay taku ay makepatuyya amisuna hiya, arauna nan am-in ay armas ay muntaltalekan nan kursi ay anchi. Angkiay ya enpakakchang nan hana kurkursi nan enakiwna.

²³ “Nan ngachana ay achi makius-usa kan ha-un at komokontra kan ha-un. Assesa us ay nan ngachana ay achi fumachang kan ha-un ay mangamong as nan tataku at kuna munsisiyanun chicha.”

Nan Munfiangchan Nan Anennet (Mat. 12:43-45)

²⁴ Nun-epadpachong pay hi Jesus, “As nan femmoknakan nan anennet ay sinungkop as nan taku, uy munlikud hiya henan luglukiar ay kamaid chi chanum ay mun-anaanap as tukun ay mun-iblayana, ngem maid uchanana. Angkiay ya kanana as numnumna, ‘Munfiangachak challu as

nan afongku ay nurpuwak.’ ²⁵ *As nan munfi-angchana, uchanana ay nacharos ya naornos nan afong.* ²⁶ *Angkiay ya mak-ak ya ometakin as tapina ay pitu ay anennet ay kaskasin manangotettet mu hiya. Sungkopcha as nan afong ya magyan-cha hid-i. As nan hiyachi, kaskasin mangisiw nan kasasaad nan chiyuy taku mu nan enmon-ona ay kasasaadna.”*

Nan Tit-iwa Ay Nakiasat

²⁷ *Kun pay kenalen Jesus chaná, nunfukiaw nan usa ay fiafiai ay wacha as nan kaongoran chi tatau, ya kanana kan hiya, “Nakiasat paat nan nangiyanak ya nangepasusu kan he-a!”*

²⁸ *Ngem kenalen Jesus, “Kun at nan nakiasat at nan chiyuycha manngor as nan kalen Apo Dios ya mangtongpar as sa.”*

Nan Chawat Ay Omepaila Hi Jesus As Nakaskaschaaw (*Mat. 12:38-42*)

²⁹ *Kun pay cha omongor chi tatau, inturuy Jesus, “Nakkuran! Anuy paat mangotettet chi ukialen chi tatau ad wani! Chacha chumawat as nakaskaschaaw ay sinyar, ngem maid maepaila kan chicha omangkiay nan nakaskaschaaw ay enommat kan Jonas ay pomapadtu.* ³⁰ *Kaman as nan nunfialinan Jonas as sinyar ay naepaila as nan tatau ad Nineve at assesa us ay munfialintu nan Naepadtu ay Anak chi Taku as sinyar ay maepaila as nan tatau ad wani.* ³¹ *As nan urkiw ay mun-okomán Apo Dios, tomakchugtu nan Reyna ad Seba ad pus-uy ay mangepafiasor as nan tatau ad wani, tay nurpu hiya henan achaachawwi ay lukiar ay*

*uy paat nanngor as nan nainsilifian ay sursuron Solomon. Ifiakiak kan chakayu ay wacha hena ad wani nan am-amud mu hi Solomon. ³² As nan omaliyantu nan urkiw ay mun-okomantu Apo Dios as nan am-in ay tatau, tomakchugtu nan inmiili ad Nineve ay mangepafiasor kan chakayu ay tatau ad wani, tay nunfiawicha as nan fiasfiasorcha as nan nanngorancha as nan enkaskasaban Jonas. Ifiakiak kan chakayu ay wacha hena ad wani nan am-amud mu hi Jonas!”**

Nan Maepadpachongan Nan Pingki

(Mat. 5:15; 6:22-23)

³³ Inturuy Jesus, “Maid mamaskud as pingki ya ilingub winnu uyna op-opan as fianga. Ngem kuna at epatang as nan maepatpatngan ta nan chiyuycha sungkop at ilauncha nan silaw. ³⁴ Nan matam at hiyasa nan maepachong as nan silaw nan achormu. Mu narawag nan umil-an nan matam, nasilawan nan intiru ay achormu. Ngem mu achi narawag nan umil-an nan matam, ngongot as solet nan achormu. ³⁵ Isunga il-ilaum ngarud ta nan silaw nan wacha kan he-a, fiakun nan ngongot. ³⁶ Mu nan intiru ay achormu at narawag ay maid poros ngongot, narawagtu nan intiru ay achormu ay kaman chaká sinisilawan as nan lawag nan silaw.”

Nan Nanengaran Jesus As Nan Chiyuycha Fariseo Ya Mun-isursuru As Lintig

(Mat. 23:1-36; Mar. 12:38-40)

³⁷ Kun pay cha munkarkali hi Jesus, enayakian nan usa ay Fariseo hiya ta makekan kan hiya. Isunga inmuy hi Jesus as nan afong nan Fariseo,

* 11:32 Jon. 3:5

ya naketokor ay makekan. ³⁸ Nakudnor nan chiyuy Fariseo as nan nangil-ana ay chaan nunfuru on-ona hi Jesus sakbay mangan ay maiyunud as nan iniili ay ukialicha. ³⁹ Ngem kenalen Apo Jesus kan hiya, “*Chakayu ay Fariseo at kaman kayu as nan tataku ay manguras as nan luwar yangkiay nan tasa ya paratu, ngem achiyu met charosan nan numnumyu ay napnu as kenaakum ya kenamangotettet!*” ⁴⁰ *Chakayu ay nunkangkngok! Ay fiakun hi Apo Dios ay nangamma as nan achor takú nan nangamma us as nan numnum takú?* ⁴¹ *Kunyu at ichat as nan makasapor nan wacha as nan tasa ya paratuyu. Tay mu atunyu sa, tit-iwa ay nacharos kayu.*

⁴² “*Kasusug-ang kayu ay Fariseo, tay ichatonyu met tit-iwa nan pagkapuron nan apetyu ay kaman as nan chiyuycha mangepaammay as machangchang, ngem enganuyyu met nan kenalintig ya nan layadyu kan Apo Dios. Chatona nan masapor ay atunyu, ya achiyu challu enganuy ay mangekaman as nan tapina.*†

⁴³ “*Kasusug-ang kayu ay Fariseo, tay nan laylaychunyu ay tomoktokoran at as nan kaammayan ay tokoran as nan senagoga, ya laylaychunyu us ay cha chakayu risrispituwun as nan tataku as nan chiyuycha mun-el-elakwan.*

⁴⁴ “*Kasusug-ang kayu ay Fariseo, tay maepachong kayu as nan chiyuycha lufok ay maid matoncha ay cha ikiatkiatin chi tataku, tay achicha ammu ay lufok.*”

† 11:42 Lev. 27:30; Deut. 14:22

⁴⁵ Usa as nan mun-isursuru as Lintig nan nan-for kan Jesus, “Misturu, as nan nangaliyam as sa, cham us pabpafiainan chakami.” ⁴⁶ Kenalen Jesus, “*Kasusug-ang kayu us ay mun-isursuru as Lintig, tay ongor chi lintigyu ay chayu epadpad-un as nan tataku ay achicha kafiaelan, ya achiyu met uyachun chi uray us-usa paat ay kiayyamotyú ay fumachang kan chicha.*

⁴⁷ “*Kasusug-ang kayu, tay iyammaanyu as anam-ammay ay lufok nan chiyuycha pomapadtu ay penatuy nan kaap-uwanyu.* ⁴⁸ Ngem as nan mangekamkamananyu as sa, epailayu ay iyafudyu nan enkamkaman nan kaap-uwanyu, tay penatuycha chicha, ya iyam-ammaanyu chicha as lufokcha. ⁴⁹ Hiyana nan mangepaila ay masilib hi Apo Dios, tay kenalina ad pus-uy un, ‘Ifiaorkuntu kan chicha nan chiyuycha pomapadtu ya apostoles, ngem patayunchantu nan tapina kan chicha ya palikiatunchantu nan tapina.’ ⁵⁰ Isunga chakayu ay tataku ad wani nan machusantu kiapú as nan napatuyan nan am-in ay pomapadtu nunlapu as nan nafiayangan nan luta, ⁵¹ nunlapu as nan natuyan Abel inkiana as nan natuyan Zacarias ay napatuy as nan nunkiakiaw-an nan altar ya nan nasantowan ay kuwartu as nan Templo. Ifiakiak kan chakayu, tit-iwa ay machusantu nan tataku ad wani kiapú as nan penmatpatuyan nan kaap-uwancha.†

⁵² “*Kasusug-ang kayu ay mun-isursuru as Lintig, tay kenaanyu nan torfek ay mankab as nan pantiw nan mangammuwan as nan kalen Apo Dios.*

† **11:51** Gen. 4:8; 2 Cro. 24:20-22

Chakayu ay mismu at chaan kayu sinungkop ya enpawayu pay ay sungkop koma nan tatau.”

⁵³ Kun pay cha mak-ak hi Jesus as nan chiyuy ay lukiar, enlapon nan mun-isursuru as Lintig ya nan chiyuycha Fariseo ay kaskasin mangsot kan hiya. Ongor us chi senarudsudcha kan hiya, ⁵⁴ tay laychuncha ay wachay kanana as mangepafiaso-rancha kan hiya.

12

Nan Tukun As Nan Kenapakamankaman (Mat. 10:26-27)

¹ As nan cha ommatan nan nauycha, cha somaliyubyub nan liniblifuy ay tatau ay uray kuncha cha munkikinnatin. Kenalen Jesus on-ona nan disipulusna, “*Il-ilaunyu nan lebaduran nan chiyuycha Fariseo ay hiya nan ukialicha ay kenapakamankaman.*” ² *Maid naililingub ay achintu maepaila, winnu naetatafun ay achintu maammuan.* ³ *Isunga mu ngachana nan infiagfiakiayu as nan lafi, madngortu as nan kaorkia. Nan intubtufuyu as nan kawad-anyu as nan naiin-ub ay kuwartuyu at maifukiawtu as nan chiyuycha charan ta chungrun nan ongor ay tatau.*”

Nan Ustu Ay Umugyatan Nan Taku (Mat. 10:28-31)

⁴ Kenalen Jesus as nan disipulusna, “*Ifiakiak kan chakayu ay kiakiayyumku, achi kayu umugyat as nan chiyuycha mangpatuy as achor, tay as nan marpasan tosa at maid kasincha atun.*” ⁵ *Ngem ifiafiakiak nan umugyatanyu: Nan umugyatanyu at kan Apo Dios ay wachay pannakafialina*

ay mangichus-or as nan achor ad inferno as nan manglopasana ay mangpatuy. O, tit-iwa, ifiakiak kan chakayu ay hiya nan masapor umugyatanyu. ⁶ Ilaunyu nan chiyuycha tulin. Ay achi nan lema at maelaku as kun lawá chuwa ay pesos? Maelaku met! Uray akét chi fiarorcha at maid challu liwliwan Apo Dios as uray usa kan chicha. ⁷ Uray nan fook as uruyu at nafifilangcha am-in. Isunga achi kayu umugyat, tay nafiarfiaror kayu mu nan ongor ay tulin.”

Nan Mangipudnu Ya Nan Mangesaot As Nan Maepangkep Kan Cristo

(Mat. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Kenalen pay Jesus, “Ifiakiak kan chakayu ay nan uray ngachana ay mangipudnu as nan sangwanan nan tataku ay hiya at omafurot kan ha-un, assesantu us ay ipudnuntu nan Naepadtu ay Anak chi Taku nan maepangkep kan hiya as nan sangwanan nan angheles Apo Dios. ⁹ Ngem nan mangesaot kan ha-un as nan sangwanan nan tataku at maesaottu us as nan sangwanan nan angheles Apo Dios.

¹⁰ “Nan ngachana ay munkali as maifusor as nan Naepadtu ay Anak chi Taku at mafialin ay mapakawan. Ngem nan munkali as maifusor as nan Espiritu Santo at achi mapakawan.

¹¹ “As nan mangicharuman nan tataku kan chakayu as nan sangwanan nan anap-apu as nan chiyuycha senagoga winnu as nan gogobernador winnu as nan wacha as nan toray, achi kayu machanchanakian mu anan atunyu ay somongfiat winnu ngachana nan kananyu. ¹² Tay as nan hiyasa

ay timpu at isuruntu nan Espiritu Santo nan ustu ay kananyu.”

Nan Maepadpachongan Nan Narokrok Ay Fiaknang

¹³ As nan kaongoran chi tatakú, wacha nan usa ay laraki hid-i ay nangali kan Jesus, “Misturu, ifiakiam as nan sunúdku ay kudwaunmi nan en-patawid chin amami kan chakami.”

¹⁴ Ngem kenalen Jesus kan hiya, “Ay kun kayong ha-un nan wachay kalibfengana ay manganongnong winnu mangudwa as tawidyu? Fiakun.” ¹⁵ Angkiay ya inturuy Jesus ay mangali as nan am-in ay tatakú, “Il-ilaunyu ta achi kayu masursulisukian as nan am-in ay kenaakum, tay fiakun nan kenaongor nan kuk-uan nan taku nan mail-an nan tit-iwa ay fiyagna.”

¹⁶ As nan hiyachi, infiakian Jesus kan chicha nan nauy ay maepadpachongan: “Wacha nan usa ay fiaknang ay ongor nan enanina as payyiwna.

¹⁷ Kenalina as numnumna, ‘Anan atok ngun, t'enha maid mangepay-ak as nan ongor ay enanek? ¹⁸ O, iwa, assena nan atok: Soktafok nan chiyuycha arangku ya munkiaufiak as an-anad-acha. Hid-i nan mangepay-ak as nan am-in ay enanek ya tapina pay ay kinakok.’ ¹⁹ Angkiay ya kanaktu as achorku, ‘Ongor nan intupugku ay kasaporak ay ommat as kaat ay tawwun. Kunak mun-ib-iblay, mangmangan, umig-ikop, ya munlagragsak.’ ²⁰ Ngem kenalen Apo Dios kan hiya, ‘Narokrok! Ad wani ay lafi, matuy ka. Anan manguwa pay as nan intutupugmu?’ ”

²¹ Inyanongos Jesus, “Assesa nan ommat as nan taku ay cha mun-ituputupug as kenafiaknang as para kan hiya, ngem pugli hiya as nan manguilan Apo Dios.”

*Hi Apo Dios Yangkiay Nan Matalek
(Mat. 6:25-34)*

²² Kenalen Jesus as nan disipulusna, “Isunga ifiakiak kan chakayu ay achi kayu machanakian as maepangkep as pagfiyagyu mu anan kanunyu, winnu machanakian as nan maepangkep as nan achoryu mu anan ifiachuyu. ²³ Tay nan fiyag at am-amud mu nan makan, ya nan achor at am-amud mu nan fiachu. ²⁴ Numnumunyu nan chiyuycha kossel. Achicha muntanum winnu mun-ani ya maid fiarugcha winnu arangcha. Uray mu hiyasa, pakannun challu Apo Dios chicha. Am-amud kayu met mu nan nauycha kossel! ²⁵ Ngachana kan chakayu nan makafiael ay mangepaan-anchu as fiyagna as uray kun usa ay uras kiapú as nan chana munchanchanakian. ²⁶ Mu achiyu kafiaelan ay mangekaman as ak-akettuy ay kaman as nan hana, anuy kayu lawá machanakian as maepangkep as tapina?

²⁷ “Ilaunyu nan atun nan sabsafong ay masakun. Achicha munchunu winnu mun-afor as fiachucha. Uray mu hiyasa, ifiakiak kan chakayu ay uray hi Ari Solomon as nan am-in ay kenafiaknangna at chaan poros nunfiachu as maepachong as nan kenaamammay nan usa as nan nauycha sabsafong. ²⁸ Mu fiachuwan Apo Dios nan nauycha lukiam ay wacha as uma ad wani ya as wiet at mapuoran challu, ay achina chamman kaskasin fiachuwan chakayu mu

nan nauycha? Anuy paat anak-akettuy chi pam-matiyu! ²⁹ *Kiapú ta assesa, achi kayu cha munnum-nunumnum as kanunyu ya ikopunyu, ya achi kayu munchanag.* ³⁰ *Tay nan nauycha nan cha anaana-pun nan chiyuycha Gentil ay achi nangammu kan Apo Dios. Ngem hi Amayu ad chaya at ammuna ay masaporyu chaná.* ³¹ *Kunyu at anapun nan maepangkep as nan muntorayan Apo Dios, at ichat-nantu us chaná ay kasaporanyu.”*

Nan Kawad-an Nan Kenafiaknang

(Mat. 6:19-21)

³² *Kenalen pay Jesus, “Achi kayu umugyat, chakayu ay chak ay-aywanan, uray akét kayu, tay laychun Ama ad chaya ay maketoray kayu kan hiya.* ³³ *Elakuyu nan kuk-uwayu, ya ichatyu nan lakuna as nan chiyuycha pugli. As nan mangekamananyu as na, maarayu nan kenafiaknangyu ad chaya ay achi poros maak-akiw ya machadchachael. Kamanyu cha esakiana nan chiyuycha petakayu ay achi machunchunot, ya nan kenafiaknangyu ay ichulinyu at achi mamammaid.* ³⁴ *Tay mu ay chaud nan kawad-an nan kenafiaknangyu at hid-i us nan kawad-an nan numnumyu.”*

Nan Chiyuycha Nakasakiana Ay Mafiabfiaor

(Mat. 24:42-44)

³⁵ *Inturuy Jesus, “Munsasakiana kayu as nan kumpurmi ay om-ommat, ya papaskuchanyu nan pingkiyu* ³⁶ *ay maepachong as nan chiyuycha mafiabfiaor ay maman-ud as nan amocha ay uy nakichuyas ta muntokafiancha nan unub as nan munkokkokana ay sungkop.* ³⁷ *Nakiasat nan chiyuycha mafiabfiaor ay chaan nanassuy*

ya nakasakiana as nan omaliyan nan amocha. Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay munsokattu nan chiyuy amo, patokorunantu chicha ya ikiauwana chicha. ³⁸ Nakiasatcha nan chiyuycha mafiabfiaor mu asporan nan amocha chicha ay nakasakiana, uray mu komatam hiya as nan tongan chi lafi winnu maradlachaw.”

³⁹ “Numnumunyu na: Mu aammon nan nakin afong nan uras ay omaliyan nan mangaakiw, achina eparufus ay sugpun nan mangaakiw nan afongna.

⁴⁰ “Assesa us koma kan chakayu ay masapor nakasakiana kayu, tay omali nan Naepadtu ay Anak chi Taku as nan uras ay achiyu namnamaun.”

*Nan Matalek Ya Nan Masilib Ay Mafiabfiaor
(Mat. 24:45-51)*

⁴¹ Kenalen Pedro, “Apo, ay kan chakami nan cham mangifiag-an as nan nauy maepadpachongan winnu as nan am-in ay tatau?”

⁴² Tinumfor hi Apo Jesus, “Ngachana ngarud nan matalek ya masilib ay mafiabfiaor? Hiya nan mangichatantu nan amona as nan kalibfengan ay mun-aywan as nan kakadwana ay mafiabfiaor, ya hiya nan mangiwarastu as kanuncha as nan ustu ay timpon chi manganancha. ⁴³ Nakiasat paat sa ay mafiabfiaor as nan komataman nan amona ya asporana hiya ay cha mangelkaman as nan infilina.

⁴⁴ Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay kan tosa ay mafiabfiaor nan mangichatantu nan amona as nan kalibfengan ay mun-aywan as nan am-in ay kukuwana. ⁴⁵ Ngem mu nan hana ay mafiabfiaor at kanana as numnumna un, ‘Uy at man mafiayag ay

munfiangad nan amok.’ Angkiay ya enlapuna ay manoprata as nan kakadwana ay mafiabfiaor ay fi-anafiai ya lanaraki, ya cha uy mangmangan, umig-ikop, ya munfutfutang. ⁴⁶ As nan komatamantu nan amona as nan urkiw ay achina namnamaun ya uras ay achina ammu, chusauntu nan amona hiya. Hana at etapi hiya as nan chiyuycha achi omaafurot.”

⁴⁷ “Nan mafiabfiaor ay nangammu as nan laychun nan amona ay atuna ngem chaan nunsakiana winnu chaana enat nan laychun nan amona at ong-ongortu nan masaplitana. ⁴⁸ Kun pay nan mafiabfiaor ay chaan nangammu as nan laychun nan amona ay atuna, uray mu enatna nan kiapón chi masaplitana, ak-akétu nan masaplitana. Tay nan taku ay naichatan chi ongor at ongor nan manamnamantu ay murpu kan hiya, ya nan taku ay nae-talekan chi ongor at ongor nan manamnamantu ay murpu kan hiya.”

Hi Jesus Nan Kiapón Nan Masisiyanan Chi Tatau
(Mat. 10:34-36)

⁴⁹ Kenalen pay Jesus, “Enmaliyak ay mamuor as nan nauy luta ya laychok ay kumil-aw at koma! ⁵⁰ Ngem masapor munlikiataktu, ya kunak masesekoran as solet inkiana ommat! ⁵¹ Ay kananyu un enmaliyak ay umichat as talna asna’s luta? Achi! Ifiakak kan chakayu, enmaliyak ay mangsisiyan as nan tatau. ⁵² Munlapu ad wani, masisiyan nan lema as nan usa ay pamilya. Nan turu at kontrauncha nan chuwa, ya nan chuwa at kontrauncha nan turu. ⁵³ O, kuncha makudkudwa. Munkennontra nan hen-ama ya kaman us as nan

hen-ena. Nan katukiangan ay fiafiai at kontrauna nan enapuna ay fiafiai, ya nan enapu ay fiafiai at kontrauna nan katukiangana ay fiafiai.”

*Nan Mangematonan As Nan Timpu
(Mat. 16:2-3)*

⁵⁴ Kenalen Jesus as nan ongor ay tataku, “*Mu ilaunyu nan lifuu ay cha fomoknag henan mauyuunwan nan urkiw, hiya at chi ya kananyu un, ‘Umuchantu,’ ya ommat tit-iwa.* ⁵⁵ *Kaman us as nan mangkeknaanyu as nan angin ay murpu as filáng, kananyu un, ‘At-atongngantu,’ ya ommat tit-iwa.* ⁵⁶ *Chakayu ay pakamankaman! Naraing kayu ay mangematon as nan maila henan luta ya ad chaya. Ngem anuyyu achi maematonan nan chiyuycha sinyar Apo Dios maepangkep kan ha-un ay cha om-ommat ad wani ay timpu?”*

*Nan Makealigluwan Omona Nan Taku Ta Achi Maicharum
(Mat. 5:25-26)*

⁵⁷ Inturuy Jesus, “*Adchi t’uyyu achi numnumun mu ngachana nan ustu ay atunyu?* ⁵⁸ *Mu kaspangarigan iyuy chaká as nan nangicharum kan he-a as kurti, atum nan kafiaelam ay makealiglu kan hiya as nan charan. Tay mu achi, ipurang chaká as nan huwis. Angkiay ya nan huwis at ipurang chaká as nan pulis ay mangifiarud kan he-a as pagfiaruchan.* ⁵⁹ *Ifiakiak kan he-a ay achikantu makapitiw as pagfiaruchan inkiana fiayacham nan am-in ay mortam.”*

13

Masapor Ay Munfiafiawi

¹ As nan hiyachi ay timpu, wachacha hid-i nan tapina ay tatau ay nangifiakia kan Jesus maepangkep as nan tapina ay i-Galilea ay en-papatuy Gobernador Pilato as nan chacha mun-ichatonan kan Apo Dios. ² Tinumfor hi Jesus kan chicha, “Ay kananyu un kaskasin fumaftasor chaná ay i-Galilea mu nan tapina ay i-Galilea kiapú ta assessa nan enkatuycha? ³ Achi! Ifiakia kan chakayu ay mu achi kayu munfiawia as nan fiasfiasoryu, matuy kayuntu us ay kaman kan chicha. ⁴ Ay kananyu un kaskasin nunsidlay fiasfiasor nan chiyuycha hinpuru ya waru ay tatau ay natuy ay naappelan as nan natu-ukian nan nangatungatu ay afong ad Siloe* mu nan fiasfiasor nan chiyuycha tapina ay kakailiancha ay i-Jerusalem? ⁵ Achi! Ifiakia kan chakayu ay mu achi kayu munfiawia as nan fiasfiasoryu, matuy kayuntu us ay kaman kan chicha.”

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Igos Ay Achi Fumkias

⁶ Angkiay ya infiikian Jesus kan chicha nan nauy maepadpachongan: “Wacha nan usa ay taku ay nuntanum as kaiw ay igos as nan umana. As nan timpon chi fumkiasana, uy mun-ila as fukiasna ngem kun maid. ⁷ Isunga kenalina as nan munkiarkiarchinuna, ‘Nauy turu ay tawwun ay en-malialiyak ay mangila as fukias nan nauy ay kaiw, ya kun maid poros ininchanak. Separum at, tay kuna lawá cha saysayangun nan luta.’

⁸ “Ngem kenalen nan munkiarkiarchinuna, ‘Apo, hihiya sa hesa as usa ay tawwun ta kaufiak nan

* 13:4 Neh. 3:15; Isa. 8:6; Jn. 9:7, 11

kawad-an nan puuna ya lumangak. 9 Mu fumkias sa as tawwun, ammay paat. Ngem mu achi challu fumkias, epasipormuntu.’ ”

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Napekot Ay Fiafiai

¹⁰ As nan Urkiw ay Mun-iblayan, cha mun-isisuru hi Jesus as nan usa ay senagoga. ¹¹ Wacha hid-i nan usa ay fiafiai ay naanennetan ay nangepasaket kan hiya as hinpuru ya waru ay tawwun. Penekot nan anennet hiya, at achi poros makauyad. ¹² Kun pay inilan Jesus hiya, enayakiana, ya kanana, “*Ammi, nawayawayaanka as nan saketmu.*” ¹³ As nan nangepatayan Jesus as nan limana kan hiya, naannuyad ya nunchayaw hiya kan Apo Dios.

¹⁴ Ngem finmungat nan ap-apu as nan senagoga, tay nunkaan hi Jesus as saket as nan Urkiw ay Mun-iblayan. Kenalina as nan tataku, “Unum ay urkiw nan munchunuwan takú. Isunga as nan hanacha ay urkiw nan omaliyanyu ay mumpakaan as saketyu, fiakun as nan Urkiw ay Mun-iblayan.”

¹⁵ Tinumfor hi Apo Jesus kan hiya, “*Chakayu ay pakamankaman! Ay wachay usa kan chakayu ay achi mangfokat ay uy mangepaikop as fiakana winnu dongkina as nan Urkiw ay Mun-iblayan?*” ¹⁶ *Ay achi mafialin ay mawayawayaan as nan Urkiw ay Mun-iblayan nan nauy fiafiai ay kianak Abraham ay finafiarud Satanas as hinpuru ya waru ay tawwun?”* ¹⁷ As nan nangaliyana as na,

nafainan nan am-in ay kafusorna, ngem nun-lagragasakcha nan tataku kiapú as nan am-in ay nakaskaschaaw ay en-enatna.

Nan Maepachongan Nan Fokel Chi Mostasa Ya Nan Lebadura

(Mat. 13:31-33; Mar. 4:30-32)

¹⁸ Angkiay ya kenalen Jesus, “Ngachana nan kaassenan nan muntorayan Apo Dios? Anan mangepachongak pay? ¹⁹ Maepachong as nan ek-ektel ay fokel chi mostasa ay enaran nan usa ay taku, ya uyna entanum as nan umana. Nasikun inkiana kaman kaiw chi kaad-achana, at nun-ammacha nan chiyuycha kossel as sollongcha as nan chiyuycha pangana.”

²⁰ Kenalen pay Jesus, “Ngachana nan mangepachongak as nan muntorayan Apo Dios?

²¹ Maepachong as nan akét ay lebadura ay ekarot nan fiafiai as nan turon sarop ay alina inkiana fumrad am-in.”

Nan Nalepet Ay Pantiw

(Mat. 7:13-14, 21-23)

²² Inturuy Jesus ay umuy ad Jerusalem, ya as nan chana manglausan henan il-ili ya fiabfiabruy, nun-is-isuru as nan tataku. ²³ Wacha nan nun-sarudsud kan hiya, “Apo, ay kun akét chi tataku ay maesarakan?”

Tinumfor hi Jesus kan hiya, ²⁴ “Epatiyu ay sungkop as nan nalepet ay pantiw, tay ifiakiak kan chakayu ay ongortu nan manglayad ay sungkop, ngem achicha makaskop. ²⁵ Tay maepachong as nan nauy: Mu chakus tenmakchug nan nakin afong ya inin-ubna nan pantiw, mayagyag kayuntu

as chará. Uray mu cha kayu munkokkokkokkok ay mangali un, 'Apo, ayu pay tokafiam na ta sungkop kami.' Kananantu ay manfor kan chakayu un, 'Ahek poros am-ammu chakayu winnu nan nurpuwanyu.' ²⁶ *Angkiay ya kananyuntu us un, 'Kun kami cha nakekkekan ya nakiig-ikop kan he-a ya. Nun-isursuruka pay henan ilimi.'* ²⁷ *Ngem kananantu kasin, 'Ahek challu am-ammu chakayu winnu nan nurpuwanyu. Omachawwi kayu kan ha-un, chakayu am-in ay mangekamkaman as mangotettet!'* ²⁸ *Hesa as chará nan mun-ag-akoranyuntu ya munnngesngesatantu nan fiab-ayu kiapú as fungatyu as nan mangil-anyuntu kan Abraham, Isaac, Jacob ya nan am-in ay poma-padtu ay naetatapi as nan muntorayan Apo Dios.* ²⁹ *Omalichantu nan tataku ay achi omaafurot ay murpu as apét fomokfoknakian ya mauyu-uynuwan nan urkiw, ya as apét senakiangan ya filáng ay maketokor ay makifiasta as nan muntorayan Apo Dios.* ³⁰ *Wachacha nan tapina ay anongos ad wani at chichantu nan omon-ona, ya nan tapina ay omon-ona ad wani at chichantu nan omanongos."*

*Nan Layad Jesus As Nan Chiyuycha I-Jerusalem
(Mat. 23:37-39)*

³¹ *As nan hiyachi challu ay uras, wachacha nan tapina ay Fariseo ay inmuy kan Jesus, ya kanan-cha kan hiya, "Ammay mu mak-akka hena, tay laychun chaká kanu ay patayun kan Ari Herodes."*

³² *Tinumfor hi Jesus kan chicha, "Uyyu ifiakia kan Ari Herodes ay nasikap ay maepachong as nan fuwus un, 'Mun-epafoknakiak as anennet ya*

munkaanak as saket ad wani ya as wiet, ya as sang-achum, lопасok nan chunok.’ ³³ *Uray mu hiyasa, masapor ituruyku ay munfiat ad Jerusalem ad wani, as wiet ya sang-achum, tay maid challu pomapadtu ay matuy as tukún ay lukiar omangkiay ad Jerusalem.*

³⁴ *“Chakayu ay i-Jerusalem, penatuyyu nan chiyuycha pomapadtu, ya lenomtakyu nan chiyuycha infiaor Apo Dios kan chakayu. Namen kaat ay lenarayadku ay mang-among kan chakayu am-in ay kaman as nan atun nan mangngak ay mangesakub as enpasna, ngem kunyu paat achi laychun.* ³⁵ *Il-ilaunyu! Nataynan nan siyudadyu! Ifiakiak kan chakayu, achiyaktu kasin il-ilaun inkiana as nan timpu ay mangaliyanyu un, ‘Machaychayaw koma nan omali ay infiaor Apo Dios!’ ”*

14

Nan Kasin Nunkaanan Jesus As Saket As Nan Urkiw Ay Mun-iblayan

¹ *As nan usa ay Urkiw ay Mun-iblayan, uy nakekan hi Jesus as afong nan usa ay ap-apu ay Fariseo. Nan tatau hid-i at sinisiimancha hiya mu ngachana nan atuna.* ² *Wacha as nan sangwanana nan usa ay laraki ay finufumror nan chiyuycha sukina ya takrayna.* ³ *Kenalen Jesus as nan chiyuycha Fariseo ya mun-isursuru as Lintig, “Ay eparufus nan Lintig takú ay munkaan as saket as nan Urkiw ay Mun-iblayan winnu achi?”* ⁴ *Ngem kuncha kinkinak. Enayakian Jesus nan chiyuy laraki ya enpaamayna, angkiay enpakatamna.*

⁵ Angkiay ya kenalina kan chicha, “*Ngachana kan chakayu nan wachay anakna winnu fiakana ay nag-as as nan fufun as nan Urkiw ay Mun-iblayan, ay achiyu uy mun-ara?*” ⁶ Maid poros ensongfi-atcha kan hiya maepangkep as sa.

Nan Filin As Nan Mangili Ya Nan Munmangili

⁷ Kun pay inilan Jesus ay cha mumpili nan tapina ay mangili as kaammayan ay tomokorancha, infiakiana nan nauy usa ay maepachongan kan chicha: ⁸ “*Mu wachay mangayag kan he-a as nan chuyas, achika tomokor as nan kaammayan ay tokoran, tay atun at mu wacha nan am-amud mu he-a ay enayakiana.*” ⁹ *Mu omali nan chiyuy nangayag kan chakayu ay chuwa, ya kanana kan he-a, ‘Hiya pay nan tomokor hena.’ Angkiay nafitainanka at a, ya kapeletan ay uyka tomokor as nan apud ay tokoran.* ¹⁰ *Kun at nan atum as nan maayakianam at uyka tomokor as nan apud ay tokoran ta as nan omalihan nan nangayag kan he-a at kananantu un, ‘Kiayyum, uyka tomokor as nan kaammayan ay tokoran.’ Angkiay maichayawkantu as nan sangwanan nan am-in ay tapen chi mangili.* ¹¹ *Tay nan mangepangatu as achorna at maepababantu, ya nan mangepababa as achorna at maepangatuntu.”*

¹² Angkiay kenalen Jesus as nan nangayag kan hiya, “*As nan mangiyayakiam as makan as afongmu as nan kaorkia winnu maschum, achim ayakian nan kiakiayyummu winnu susnúdmu winnu iib-am winnu nan nunkafiaknang ay sasagunmu. Tay mu hiyasa nan atum, ayakian chakantu us kan chicha, at maafus nan enatmu kan chicha.*

¹³ *Ngem as nan mangiyayakiam as makan as*

afongmu, nan ayakiam at nan chiyuycha pugli, nakukuy, napilud ya nafurag, ¹⁴ at nakiasatkantu. Tay uray mu achicha makaafus as nan enatmu, gun-gunaan chakantu kan Apo Dios as nan matakuan nan chiyuycha nalintig ay tatau manipud as nan utúy.”

*Nan Maepadpachongan Nan Chuyas
(Mat. 22:1-10)*

¹⁵ Kun pay chinngor nan usa ay laraki as nan chiyuycha nakiuufong kan Jesus nan hana maepadpachongan, kenalina kan Jesus, “Naki-asat as solet nan taku ay makiufongtu as nan muntorayan Apo Dios.”

¹⁶ Ngem kenalen Jesus kan hiya, “Wacha nan usa ay taku ay nunparti as fiaka, ya ongor nan tatau ay enayakiana. ¹⁷ Kun pay timpon chi manganan, inmifiaor hiya as usa as nan chiyuycha fiabfiaaruna ay uy mangifiakia as nan chiyuycha naayakian un, ‘Akayu at, tay naesakiana nan am-in ay makan.’ ¹⁸ Ngem kuncha am-in nunpanfor nan naayakian. Nan enmona ay naayakian at kenalina kan hiya, ‘Pasensiya a, achiyak omali, tay wacha nan kalaklakok ay payyiw, at masapor uyku ilaun.’ ¹⁹ Kenalen us nan usa, ‘Achiyak omali, tay wacha nan hinpuru ay fiaka ay kalaklakok, at masapor uyku pachasun chicha ay mangidnu. Isunga kunak pasensiyaun.’ ²⁰ Nan usa us at kenalina, ‘Kachuy-chuyasku met, isunga achiyak makaali.’

²¹ “Angkiay ya nunfiangad nan chiyuy mafiabfiar, ya infiakiana am-in chaná as nan amona.

Finmungat nan amona, ya kanana as nan fiabfi-aaruna, 'Kamuwum ay umuy as nan chiyuycha korsa ya charan henan ili, ya ayakiam nan chiyuycha pugli, nakukuy, nafurag ya napilud.' ²² *Uy titiwa enayakian nan chiyuy mafiabfiaor chachi, ya kanana as nan amona as nan nunfiangchana, 'Apo, enatku am-in nan infilimu, ngem nawaya pay met as fiaruy.'* ²³ *Angkiay kenalen nan amona kan hiya, 'Umuyka as nan ad-achawwi ay korkorsa ya luglukiar, ya peletum nan tatakuy ay omali hena ta mapnu nan afongku.* ²⁴ *Ifiakiak kan he-a ay am-in nan chiyuycha naayakian ay chaan enmali at maid tamtamancha as nan ensasakianak ay makan.'* ”

Nan Masapor Ay Atun Nan Munfialin As Disipulus Jesus
(*Mat. 10:37-38*)

²⁵ *As nan namingsan, ongoongor ay tatakuy nan nakiuy kan Jesus. Nunsakong hi Jesus kan chicha, ya kanana,* ²⁶ *“Mu ngachana nan takuy ay manglayad ay omali kan ha-un ay munfialin as disipulok, masapor ong-ongor nan layadna kan ha-un mu as nan amana, enana, asawana, an-akna, ibana ay lanaraki ya fianafiai ya uray as nan achorna.* ²⁷ *Nan takuy ay achi mangitiin as korosna ya achi umunud kan ha-un at achi mafialin ay munfialin as disipulok.*

²⁸ *“Mu wacha kan chakayu nan manglayad ay mangkiaub as ad-acha ay afong, ay achina on-ona etokor ay mangnumnum mu wachay sipingna as ommat ay kiastosuna inkiana marpas?”* ²⁹ *Tay mu enpatakchugna yangkiay nan chiyuycha tukud ya chaana lenpas, nan am-in ay tatakuy ay*

mangil-ila as nan hana at ot-otyokunchantu hiya.
³⁰ *Kankananchantu un, 'Kun lawá enlapon tona ay taku ay munkiaub as ad-acha ay afong ya achina lопасun.'*

³¹ *"Kaman us as nan usa ay ari ay wachay hinpuru ay lifu ay sorchachuna ay uy makikufiat as nan ari ay wachay chuwan puru ay lifu ay sorchachuna at etokorna on-ona ta numnumuna mu kafiaelana ay kufiatun chicha.* ³² *Mu achina kafiaelan, umifiaor as manib-at kan tosa ay ari mu achawwicha pay laing ta chumawat as munkennappiaancha.* ³³ *Assesa us kan chakayu ay achi kayu mafialin ay munfialin as disipulusku mu achiyu taynan nan am-in ay wacha kan chakayu."*

Nan Maepadpachongan Nan Asin
(Mat. 5:13; Mar. 9:50)

³⁴ *"Nan asin at ammay, ngem mu chakus nakaan nan tamtamna, achi poros kasin omasin.* ³⁵ *Maid challu kotokna as nan luta winnu as nan mangamamongan as lumang, kun yangkiay maiwagkia. Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor."*

15

Nan Maepadpachongan Nan Nalitaw Ay Karnero
(Mat. 18:12-14)

¹ *As nan namingsan, ongor ay mangamamong as fiaror ya fumafiasor nan enmali as nan kawad-an Jesus ay manngor as nan isursuruna.*
² *Nunmotmot nan chiyuycha Fariseo ya nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig ay mangarkali,*

“Hi tona ay taku at ayakianay fumafiasor ya makekan pay kan chicha.” ³ Isunga infiakian Jesus kan chicha nan nauy maepadpachongan:

⁴ “Kaspangarigan, mu nan usa kan chakayu at wachay hinkiasot ay karnerona, ya nalitaw nan usa, ay achina taynan nan chiyuycha siyam puru ya siyam ay karnerona as punchag ta uyna anapun nan chiyuy nalitaw inkiana uchanana? ⁵ As nan manguchanana, ongor chi lagsakna, ya sakfiatana ay mangesaor. ⁶ As nan mangesaorana, ayakiana nan sasag-una ya nan kiakiayyumna, ya kanana kan chicha, ‘Makelagragsak kayu kan ha-un, tay ininchanak nan nalitaw ay karnerok.’ ⁷ Ifiakiak kan chakayu, assessa us ay ong-ongor chi lagsak ad chaya kiapú as nan munfiafiawiyen nan usa ay fumafiasor mu nan chiyuycha siyam puru ya siyam ay nalintig ay tatakú ay achi kis-an munfiafiawi.”

Nan Maepadpachongan Nan Nalitaw Ay Siping

⁸ Inturuy Jesus, “Kaspangarigan, nan usa ay fi-afiai at wachay nafiaror ay hinpuru ay silsilyu ay sipingna, ngem nalitaw nan usa. Ngachana nan atuna? Paskuchana nan pingki, ya sakiachana nan chat-orna ay manganaanap inkiana mad-anana. ⁹ Angkiay ya as nan manguchanana, ayakianantu nan sasag-una ya nan kiakiayyumna, ya kanana, ‘Makelagragsak kayu kan ha-un, tay ininchanak nan sipingku ay nalitaw.’ ¹⁰ Ifiakiak kan chakayu, assessa us ay munlagragsak nan angheles Apo Dios as nan munfiafiawiyen nan usa ay fumafiasor.”

Nan Maepadpachongan Nan Nalitaw Ay Anak

¹¹ Kenalen pay Jesus, “Wacha nan usa ay ama ay chuwa nan pototna ay lanaraki. ¹² Kenalen nan

enauchi kan amana, ‘Ama, iyalem pay nan tawidku.’ Kinudwan tit-iwa amacha nan epatawidna kan chicha.

¹³ “Kun pay chaan inmuy chi ongor ay urkiw, enlakon nan enauchi nan am-in ay tawidna. Enarana nan am-in ay sipingna ya inmuy henan achaachawwi ay ili. Hid-i nan nangkiastosana as sipingna as nan lenalashak ay panagfiyag. ¹⁴ Kuna pay kinastos nan am-in ay wacha kan hiya, inumchan nan pararu ay fitel henan lukiar ay anchi, at maid poros nayagyag kan hiya. ¹⁵ Isunga uy nunchunu as nan usa ay umiili hid-i. Infiaor nan hana umiili as nan kawad-an nan fiafuyna ta hiya nan mumpakpakan. ¹⁶ Laraychuna koma ay masufu as nan uray kanun nan chiyuycha fiafuy, ngem maid poros inmichat kan hiya.

¹⁷ “Kun pay nunnunnum ay ustu, kenalina, ‘Ongorcha nan fiabfiarun amak ay cha sumubsubray kanuncha, ya nauyak hena ay kun lawá kiayud matuy as chukiaang. ¹⁸ Maligwatak at ay munfiangad kan amak, ya kanaktu kan hiya un, ‘Ama, nakafiasorak kan Apo Dios ya kaman us kan he-a. ¹⁹ Achiyak at maekari ay makali un pototmu. Isunga kunak ud-ay ifilang as usa ay fiabfiarum.’”

²⁰ “Naligwat tit-iwa hiya ya nunfiangad kan amana. Ngem kun pay kutug ay achawwi as afongcha, inilan amana hiya, ya ongor chi sugangna. Tenmagtag hi amana ay nanib-at kan hiya. Enakworna, ya finisituna hiya. ²¹ Angkiay ya kenalen nan pototna, ‘Ama, finmasorak kan Apo Dios ya kaman us kan he-a. Achiyak at maekari ay makali un pototmu.’

²² “Ngem kenalen amana as nan chiyuycha fiabfiaruna, ‘Kamuwunyu ay mangiyali as nan kaamayayan ay fiachu ya iyammayu kan hiya. Singsinganyu nan limana, ya sapatosanyu hiya. ²³ Angkiay ya iyaliyu nan tenmafia ay urfun ay fiaka ya partiyunyu as ischa takú ta munlagragsak takú. ²⁴ Tay nan nauy pototku at kaman natuy, ngem nataku. Kaman us nalitaw hiya, ngem nad-anan.’ Angkiay ya enlapucha ay munlagragsak.

²⁵ “As nan hiyachi, nan panguru ay anak at wacha as payyiw. Kun pay cha somaor ya cha maesnop as afongcha, chinngorna nan tokar ya tatau ay cha munsasara. ²⁶ Angkiay ya enayakiana nan usa as nan chiyuycha mafiabfiar, ya senarudsudna kan hiya, ‘Anan cha om-ommat?’ ²⁷ ‘Nunfiangad nan enauchem,’ ensongfiat nan mafiabfiar, ‘at enpaparten amam nan tenmafia ay urfun ay fiaka, tay nunfiangad hiya ay maid mangisiw as enom-ommat.’

²⁸ “Ngem finmangat nan panguru ay anak ya chaana lenayad ay sungkop. Isunga pinmitiw hi amana ay uy nangay-ayu kan hiya ta sungkop. ²⁹ Ngem kenalen nan anak kan amana un, ‘Kaat ay tawwun nan nunchunchunuwak kan he-a ay kaman usa ay mafiabfiar, ya maid chaanku tenongpar ay filinmu. Ngem maid poros inchatmu kan ha-un as uray usa ay kianching ta wachay munlagragsakanmi as nan kiakiayyumku. ³⁰ Ngem kun pay kenmatam nan nauy pototmu ay nangamin as kuk-uwam kiapú as fianafiai ay mangepabpafiyad as achorcha, enpartiyam hiya as tenmafia ay fiaka ay urfun!’

31 “Angkiay kenalen amana un, ‘Anakku, kanayon met ay wachaka kan ha-un, ya nan am-in ay wacha kan ha-un at kuk-uwam us. 32 Ngem masapor challu munselebrar ya munlagragsak takú, tay nan ifiam at kaman natuy, ngem nataku. Kaman us nalitaw hiya, ngem nad-anan.’ ”

16

Nan Nasikap Ay Mun-ay-aywan

1 Nun-epadpachong kasin hi Jesus as nan disipulusna, “Wacha nan usa ay nafiaknang ay nangetalek as kuk-uwana as nan mun-ay-aywanuna. Naifiakia as nan nafiaknang ay nan sipingna at cha kiaskiastosun nan nauy mun-ay-aywan. 2 Enpaayag nan nafiaknang hiya, ya kanana un, ‘Ngachana nan nauy machamchamagku maepangkep kan he-a? Iyalem nan lestaan nan am-in ay entalekku kan he-a, tay fiakun at he-a nan mun-ay-aywanok.’

3 “Kenalen nan mun-ay-aywan as numnumna un, ‘Anan atok ngun, tay fiakuntu ha-un nan mun-ay-aywanun nan amok? Achek met kafiaelan ay munpara ya mafianak met us ay munlemos.

4 A, ammok nan atok ta wachay mangayag kan ha-un as nan kiakiayyumku as afongcha as nan makaanak as nan chunok.’ 5 Isunga hinin-usana ay nangayag as nan tataku ay inmutang as

nan amona ay nafiaknang, ya kanana as nan omona un, ‘Kaatna nan utangmu as nan amok?’

6 ‘Hinkiasot ay lata ay mantika,’ ensongfiatna. Kenalen nan mun-ay-aywan un, ‘Nauy nan lestaan nan utangmu. Kamuwum ay tomokor, ya nan

isuratmu ud-ay at leman puru.’ ⁷ *Angkiay ya kenalina as nan usa un, ‘He-a ngay, kaatna nan utangmu?’ ‘Hinkiasot ay kafian ay fukias,’ ensong-fiatna. Kenalen nan mun-ay-aywan un, ‘Nauy nan lestaan nan utangmu. Ayu, nan isuratmu ud-ay at waron puru.’*

⁸ *“Chinayaw nan amona nan kenasikap nan mun-ay-aywanuna ay achi mapiyar. Tay tit-iwa ay nan tataku ay achi omafurot kan Apo Dios at nasik-sikapcha as nan chacha at-atun mu nan omafurot kan Apo Dios.* ⁹ *Ifiakiak ngarud kan chakayu ay osarunyu nan kenafiaknangyu asna's luta ay makikiayyum as nan pachongyu ay tataku. Mu hiyasa ay mam-in, maawat kayuntu ad chaya ay magyananyu in-inkiana.*

¹⁰ *“Nan taku ay matalek as nan ak-akettuy at matalek us as nan chamchamuna. Kun pay nan taku ay achi mapiyar as nan ak-akettuy at achi us mapiyar as nan chamchamuna.* ¹¹ *Isunga mu achika mapiyar ay mangosar as nan kenafiaknang ay wacha asna's luta, anan mangetalektu kan he-a as nan tit-iwa ay kenafiaknang?* ¹² *Kaman us mu achika mapiyar ay mangaywan as nan kuk-uwan chi tapina, anan mangichattu kan he-a as nan kuk-uwan?*

¹³ *“Maid maftabfiaor ay munserfi as chuwa ay amo. Tay mu atuna sa, iinglunantu nan usa ya laylaychuna nan usa, winnu oononguna nan usa ya elalayusana nan usa. Achiyu mafialin ay munkisannun ay serfyan hi Apo Dios ya nan siping.”*

*Nan Tukun Jesus As Nan Chiyuycha Fariseo
(Mat. 5:31-32; Mar. 10:11-12)*

14 Kun pay chinngor nan chiyuycha Fariseo nan nauycha am-in ay infiakian Jesus, enot-otyokcha hiya, tay nan laylaychuncha at siping.

15 Ngem kenalen Jesus kan chicha, *“Chakayu nan cha mangepappaila ay kaman kayu nalintig as nan mangiilan nan tataku, ngem aammon challu Apo Dios nan wacha as numnumyu. Tay nan amud as nan mangiilan nan tataku at maid kotokna as nan mangiilan Apo Dios.**

16 *“Nan Lintig Moises ya nan insurat nan chiyuycha pomapadtu at naun-unud inkiana as nan timpon Juan ay Fumufunyag. Nunlapu as nan hiyachi, naekasaba nan Ammay ay Chamag maepangkep as nan muntorayan Apo Dios, at waschi un epapeletna ay maetapi. 17 Ngem narakraka ay mamaid nan chaya ya nan luta mu nan kaek-ektelan ay surat as nan Lintig.”*

18 Kenalen us Jesus, *“Nan ngachana ay laraki ay mangiyichang as asawana ya kasin omasawa as tukún at umiwet. Kaman us as nan laraki ay mangasawa as nan fiafiai ay naiyichang at umiwet.”*

Nan Fiaknang Ya Hi Lazaro

19 Inturuy pay Jesus, *“Wacha nan usa ay nafiaknang ay kanayon ay nangafiachu as nunkangina, ya inurkiw ay lenalashak chi panagfiyagna.*

20 *Wacha us nan usa ay pugli ay nan ngachana at Lazaro ay nakulid nan intiru ay achorna. Inurkiw ay naiyuy hiya as nan pantiw nan fiaknang. 21 Laraychuna ay mangkakan as nan uray nunkag-as ay makan ay nurpu as nan lamesaan*

* **16:15** 1 Sam. 16:7

nan fiaknang. Uray nan chiyuycha asu at uycha chinilchilchilan nan ongoongor ay kulidna.

²² “*Natuy nan pugli, ya inyuy nan angheles hiya as nan kawad-an Abraham. Natuy us nan fiaknang, ya nailufok. ²³ Angkiay ya naiyuy hiya ad Hades ay hid-i nan chana munliglikiatan. As nan kawad-ana's chi, nuntangad, ya inilana hi Abraham ay wacha as nan achawwi ya hi Lazaro ay naichachapat kan hiya. ²⁴ Isunga infukiawna un, ‘Ama Abraham, sug-anganak man paat! Ifiaormu pay hi Lazaro ay mangisiwsiw as limana as nan chanum, ya epatidtidna as nan chilak ta tumungnin, tay adachiyan chi chak iliwas kiapú as nan atong nan nauy apuy.’*

²⁵ “*Ngem kenalen Abraham kan hiya, ‘Anakku, numnumum ay as nan natatakuwam at naichat nan am-in ay anam-ammay kan he-a. Kun pay hi Lazaro at manangisiw nan naichat kan hiya. Ad wani, hiya nan cha maliwliwa hena, ya he-a nan cha munliglikiat hesa. ²⁶ Fiakun yangkiay sa, tay nauy challu nan narawarawa ay kaman teng-el ay maid papugna as nan nunkiakiaw-an takú ta achi mafialin ay nan murpu hena at makaali hesa kan chakayu, winnu nan murpu hesa at achi makaali hena kan chakami.’*

²⁷ “*Tinumfor nan fiaknang, ‘Ama Abraham, chawatok ngarud ay ifiaormu hi Lazaro ay umuy as afong cha amak ²⁸ ta uyna fiagfiag-an nan lema ay susnúdku hid-i ta achicha us omali hena ay kawad-an chi likiat.’*

²⁹ “*Ngem kenalen Abraham, ‘Wacha met kan chicha nan liblu ay insurat Moises ya nan chiyuy-*

cha pomapadtu ay manukun kan chicha. Kikiadcha nan susnúdmu ay chumngor kan chicha.'

³⁰ *"Tinumfor nan fiaknang, 'Aw, achi ommat sa Ama Abraham! Ngem mu wachay matakú as nan nunkatuy ay umuy kan chicha, munfiafiawichantu as nan fiasfiasorcha.'*

³¹ *"Ngem kenalen Abraham, 'Mu achicha challu afurotun nan insurat Moises ya nan chiyuycha pomapadtu, achicha challu maawis ay omafurot uray mu wachay matakú ay natuy ay umuy kan chicha.'*"

17

Nan Taku Ay Munlumu As Fumasoran

(Mat. 18:6-7, 21-22; Mar. 9:42)

¹ Kenalen Jesus as nan disipulusna, *"Tit-iwa ay umchan challu nan chiyuycha sulisug ay fumasoran chi tatakú, ngem kasusug-ang nan taku ay kurpuwana.* ² *Un-unuyña at mu kun maetekor chi losóng ay fiatu as fiakiangna, ya maichus-or hiya henan fiayfiay mu nan munlumuwana as fumasoran chi uray usa as nan nauycha ap-apud ay tatakú.*

³ *Isunga il-ilaunyu at!*

"Mu fumasor nan ifiam at sengaram. Mu munfiafiawi at pakawanum. ⁴ *Mu mamen pitu ay fumasor hiya kan he-a as nan hin-urkiw, ya mamen pitu ay omali kan he-a ay mangali un, 'Munfiafiawiyak' at masapor pakawanum hiya."*

Nan Pammati

⁵ Kenalen nan apostoles as nan Apo, *"Papgisaum pay nan pammatimi."* ⁶ Tinumfor nan Apo, *"Mu wachay pammatiyu ay maepachong as*

nan kaad-achan nan fokel chi mostasa, mafialinyu ay kanan as nan nauy kaiw ay sikomoro un, 'Mafi-agnetka ya maetanumka henan fiayfiay,' at tong-parunantu nan ifiakiayu."

Nan Chunon Nan Mafiabfiaor

⁷ Kenalen pay Jesus, "Kaspangarigan, mu wachay usa kan chakayu ay wachay fiabfiaruna ay cha mun-ar-arachu winnu cha mun-ay-aywan as nan chiyuycha karnero. As nan somaorana, ay kanam kan hiya un, 'Aka ta manganka'? Achim met. ⁸ Kunmu at kanantu kan hiya un, 'Kamuwum ay uy munlutu. Munsokatka ya esakianam nan kanok, angkiay sad-unak inkiana maafusak. As nan marpasak, mafialinka ay mangan.' ⁹ Ay kisan-angka munyaman as nan fiabfiarum kiapú ta tenongparna nan infilinmu? Achi! ¹⁰ Kaman us kan chakayu as nan nangekamananyu as nan am-in ay naifilin ay atunyu, kananyu un, 'Kun kami lawá mafiabfiaor, at kunmi yangkiay enat nan chunumi.'"

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Hinpuru Ay Tatau Ay Nakonet

¹¹ As nan cha umuyan cha Jesus ad Jerusalem, inuycha nan nunkiakiaw-an nan Samaria ya Galilea. ¹² Kuncha pay cha umuy henan usa ay fiabruy, wachacha at nan hinpuru ay nunkakonet ay nanib-at kan hiya. Tenmakchugcha as nan ad-achawwi as akét, ¹³ ya infukiawcha, "Apo Jesus! Sug-angam man paat chakami!"

14 Kun pay inilan Jesus chicha, kenalina, “*Uy kayu munpaila as nan papachi.*” As nan chacha umuyan, enmammaycha at.*

15 Kun pay inilan nan usa kan chicha ay enmammay hiya, nunfiangad ay mangipipigsa ay mangichaychayaw kan Apo Dios. 16 Nunlukfub as nan sangwanan Jesus, ya nunyaman. Hi tud-i ay taku at i-Samaria.

17 Angkiay kenalen Jesus, “*Kun ngun hinpuru nan nakaan chi konetcha. Ay chaud ngay nan siyam?* 18 *Adchi t'uy kun yangkiay nan nauy kaili nan nunfiangad ay munyaman kan Apo Dios?*”

19 Angkiay kenalen Jesus kan hiya, “*Tomakchugka ya komatamka. Nan pammatem nan nangepaamay kan he-a.*”

*Nan Omaliyan Nan Muntorayan Apo Dios
(Mat. 24:23-28, 37-41)*

20 Wachacha nan tapina ay Fariseo ay nangesarochakchak kan Jesus mu kaatnay omaliyan nan muntorayan Apo Dios asna's luta. Tinumfor hiya kan chicha, “*Nan muntorayan Apo Dios at omalintu ay maid sinyar ay maepaila* 21 *winnu maid mangali un, ‘Nauy hena,’ winnu ‘Chiyuy hid-i!’ tay wacha at kan chakayu nan muntorayan Apo Dios.*”

22 Angkiay kenalen Jesus as nan disipulusna, “*Wachantu nan timpu ay laraychunyu ay mangila as nan Naepadtu ay Anak chi Taku as uray henkemad, ngem achiyu maila.* 23 *Wachachantu nan mangali kan chakayu, ‘Enha, chiyuy hid-i!’ winnu ‘Enha, nauy hena!’ Ngem achiyu uy an-anapun hiya.* 24 *Tay kaman as nan machiyatan nan fiakilat*

* 17:14 Lev. 13; Luc. 5:14

ay manilaw am-in ad chaya at assid-i us nan kasin omaliyan nan Naepadtu ay Anak chi Taku. ²⁵ *Ngem masapor mun-iliwas hiya on-ona as ongor ay likiat ya achiyun nan nauy ay kianak.*

²⁶ *“As nan kasin omaliyan nan Naepadtu ay Anak chi Taku, nan ukialen nan tataku at kaman as nan ukialen nan tataku as nan timpon Noe.*

²⁷ *Cha mangmangan, umig-ikop, ya maas-asawa nan tataku inkiana as nan urkiw ay nunlukianan cha Noe as nan papor. Angkiay napsong nan intiru ay luta, ya nurningcha am-in.* ²⁸ *Kaman us as nan timpon Lot ad Sodoma. Waschi un cha mangman-*

gan ya cha umig-ikop, cha lomaklaku ya cha mune-el-elaku, cha muntantanum, ya cha munkiagkiaub as afong. ²⁹ *Kun pay as nan urkiw ay nak-akan Lot ad Sodoma, kalina at ya nag-aschay apuy ya asofre ay nurpu ad chaya ay namatuy kan chicha am-in.* ³⁰ *Assesantu us nan ommat as nan urkiw ay maepail-an kasin nan Naepadtu ay Anak chi Taku.*

³¹ *“As nan hana ay urkiw, nan taku ay wacha as tabfongan nan afongna at achi kis-an sungkop ay mangara as kinakuna. Kaman us as nan semepot at achi kis-an somaor.* ³² *Numnumunyu nan enommat as nan asawan Lot!†* ³³ *Nan uray ngachana ay mangepapati ay mangesarkan as fiyagna at litawuna challu. Ngem mu ngachana nan manglitaw as fiyagna kiapu kan ha-un at mae-sarakantu.* ³⁴ *Ifiakiak kan chakayu, as nan hana ay lafi ay omaliyak, wachachantu nan chuwa ay tataku ay munchachapat ay mamassuy. Maarantu nan usa, ya mayagyagtu nan usa.* ³⁵ *Wachachantu*

³¹ *“As nan hana ay urkiw, nan taku ay wacha as tabfongan nan afongna at achi kis-an sungkop ay mangara as kinakuna. Kaman us as nan semepot at achi kis-an somaor.* ³² *Numnumunyu nan enommat as nan asawan Lot!†* ³³ *Nan uray ngachana ay mangepapati ay mangesarkan as fiyagna at litawuna challu. Ngem mu ngachana nan manglitaw as fiyagna kiapu kan ha-un at mae-sarakantu.* ³⁴ *Ifiakiak kan chakayu, as nan hana ay lafi ay omaliyak, wachachantu nan chuwa ay tataku ay munchachapat ay mamassuy. Maarantu nan usa, ya mayagyagtu nan usa.* ³⁵ *Wachachantu*

³¹ *“As nan hana ay urkiw, nan taku ay wacha as tabfongan nan afongna at achi kis-an sungkop ay mangara as kinakuna. Kaman us as nan semepot at achi kis-an somaor.* ³² *Numnumunyu nan enommat as nan asawan Lot!†* ³³ *Nan uray ngachana ay mangepapati ay mangesarkan as fiyagna at litawuna challu. Ngem mu ngachana nan manglitaw as fiyagna kiapu kan ha-un at mae-sarakantu.* ³⁴ *Ifiakiak kan chakayu, as nan hana ay lafi ay omaliyak, wachachantu nan chuwa ay tataku ay munchachapat ay mamassuy. Maarantu nan usa, ya mayagyagtu nan usa.* ³⁵ *Wachachantu*

³¹ *“As nan hana ay urkiw, nan taku ay wacha as tabfongan nan afongna at achi kis-an sungkop ay mangara as kinakuna. Kaman us as nan semepot at achi kis-an somaor.* ³² *Numnumunyu nan enommat as nan asawan Lot!†* ³³ *Nan uray ngachana ay mangepapati ay mangesarkan as fiyagna at litawuna challu. Ngem mu ngachana nan manglitaw as fiyagna kiapu kan ha-un at mae-sarakantu.* ³⁴ *Ifiakiak kan chakayu, as nan hana ay lafi ay omaliyak, wachachantu nan chuwa ay tataku ay munchachapat ay mamassuy. Maarantu nan usa, ya mayagyagtu nan usa.* ³⁵ *Wachachantu*

† 17:32 Gen. 19:26

nan chuwa ay fianafiai ay cha mun-assud ay mun-fiayu. Maarantu nan usa ya mayagyagtu nan usa.
³⁶ [*Wachachantu nan chuwa ay lanaraki as payyiw. Maarantu nan usa ya mayagyagtu nan usa.*][†]

³⁷ Angkiay ya senarudsud nan disipulus kan Jesus, “Ay chaud man nan ommatan nan nauycha, Apo?”

Tinumfor hi Jesus kan chicha, “O, *matongpartu chaná ay kaman as nan kanana un, ‘Mu ay chaud nan kawad-an nan natuy, hid-i nan maamongan nan anad-acha ay kossel ay mangkakan as achor ay natuy.’*”

18

Nan Maepadpachongan Nan Huwis Ya Nan Ellakas

¹ Infiakian Jesus nan usa ay maepadpachongan as nan disipulusna ta isuruna chicha ay masapor kanayon ay munkarkararagcha ya achicha maichun nan namnamacha. ² Kenalina, “*Henan usa ay ili, wacha nan usa ay huwis ay chaan in mug-ugyat kan Apo Dios ya chaana rinisripitu nan pachongna ay taku.*” ³ *Wacha nan usa ay ellakas henan hana ay ili ay cha umuumuy as nan huwis. Chana kakanan un, ‘Fiadnganak man paat ay mangamis as nan kafusorku.’* ⁴ *Nafiayag ay chaan en-enat nan huwis nan cha chawachawatun nan ellakas. Ngem as nan anongosna, kenalina as achorna, ‘Uray mu achiyak umugyat kan Apo Dios ya achek rispituwun nan pachongku ay taku,* ⁵ *kunku at fiadngan nan nauy ellakas ay mangamis*

[†] **17:36** As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at maid na ay versikulu.

as nan kafusorna, tay kunak lilifokun. Mu achek ichat nan kalintikiana, kun cha omalialintu ay omepaayu.’ ”

⁶ Kenalen pay Apo Jesus, “Chinngoryu nan kenalen nan hana achi nalintig ay huwis. ⁷ Ay hi Apo Dios at paat nan achi mangichat as kalintikian nan tataku ay pinilina ay cha chumawachawat as fiachangna as inurkiw ya lenafi? Ay iyaawnina ay mangfiachang kan chicha? Achi! ⁸ Ifiakiak kan chakayu, mun-ichatnantu kan chicha nan kalintikiancha. Ngem as nan munfiangchantu nan Naepadtu ay Anak chi Taku, ay wachantu ngun chi uchanana ay omaafurot asna's luta?”

Nan Fariseo Ya Nan Mangam-among As Fiaror

⁹ Infiakian us Jesus nan nauy maepadpachongan as nan tataku ay nangepangpangas as kenalintigcha ya nangelayus as pachongcha ay tataku. ¹⁰ “Wacha nan chuwa ay lanaraki ay in-muy as nan Templo ay uy nunkararag. Nan usa at Fariseo, ya nan usa at mangam-among as fiaror. ¹¹ Tenmataak ay nangatakchug nan Fariseo ya nunkararag as maepangkep as achorna. Kenalina, ‘Apo Dios, munyamanak kan he-a, tay achiyak kaman as nan tapina ay tataku ay naakum, somasator, umiiwet, winnu uray kaman kan tona ay mangam-among as fiaror. ¹² Mun-ayunarak as chuwa ay urkiw as nan makachumingku, ya ichatku pay kan he-a nan pagkapuron nan am-in ay lagfok.’

¹³ “Ngem nan mangam-among as fiaror at tenmakchug as nan ad-achawwi. Achi poros muntan-gad ad chaya, ngem kuna at cha tibtib-ukun nan

tagrangna, ya kanana un, ‘Apo Dios, masug-angka man paat kan ha-un ay usa ay fumafiasor.’

¹⁴ *“Ifiakiak kan chakayu ay nan nauy mangamong as fiaror at kenmatam ay naifilang as nalintig as nan sangwanan Apo Dios, ngem nan Fariseo at chaan. Tay nan mangepangatu as achorna at maepababantu, ya nan mangepababa as achorna at maepangatuntu.”*

Nan Nangbendisyonan Jesus As Nan Ongong-a (Mat. 19:13-15; Mar. 10:13-16)

¹⁵ As nan namingsan, wachacha nan cha mangiyuy as ongong-a kan Jesus uray manutun ta kaprosuna ay mangbendisyon kan chicha. Kun pay inilan nan disipulusna, senengarancha chicha. ¹⁶ Ngem enayakian Jesus nan ongong-a, ya kanana as nan disipulusna, *“Yasa! Pay-anyu ay omali nan ongong-a kan ha-un. Achiyu epawa, tay nan tataku ay maepachong kan chatona ay ongong-a nan maetapi as nan muntorayan Apo Dios.* ¹⁷ *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay nan achintu mang-awat as nan muntorayan Apo Dios ay kaman as nan atun nan usa ay onga at achintu poros makaskop henan muntorayan Apo Dios.”*

Nan Likiat Nan Fiaknang (Mat. 19:16-30; Mar. 10:17-31)

¹⁸ Nunsarudsud nan usa ay ap-apon chi Judio kan Jesus, *“Ammay ay Misturu, ngachana man nan masapor ay atok ay manawid as nan fiyag ay maid patingkiana?”*

¹⁹ Kenalen Jesus kan hiya, *“Adchi t’uymu kanan un ammayak? Maid poros tukún as ammay omangkiay hi Apo Dios.* ²⁰ *Ammom met nan filfilin*

Apo Dios: 'Achika umiwet, achika pomatuy, achika mangakiw, achika munkutum ay muntistigu, ya rispituwum cha amam kan enam.' ”*

²¹ Kenalen nan laraki, “Nunlapu as nan kaongak at enafurotku met am-in chaná.”

²² Kun pay chinngor Jesus na, kenalina, “Wacha pay nan usa ay nunkurangam. Elakom am-in nan kuk-uwam, ya ichatmu nan lakuna as nan chiyuycha pugli, at wachantu nan kenafiaknangmu ad chaya. Kun pay marpas, unuchunak.” ²³ Ngem kuna pay chinngor na, nginmuyus, tay nafiaknang hiya as solet.

²⁴ Inilan Jesus ay nginmunguyus hiya, ya kanana, “Anuy paat nalikiat ay sungkop nan chiyuycha wachay kenafiaknangcha henan muntorayan Apo Dios. ²⁵ Narakraka pay ay lumfot nan kamelio as nan los-ok nan chakum mu nan fiaknang ay sungkop henan muntorayan Apo Dios.”

²⁶ Ensarochakchak nan chiyuycha nanngor as na, “Ngachancha ngay ngarud nan mafialin ay maesarakan?”

²⁷ Tinumfor hi Jesus, “Nan achi kafiaelan nan tataku ay ekaman at kafiaelan Apo Dios.”

²⁸ Kenalen Pedro, “Enham! Tenaynanmi nan pamilyami, ya inmund kami kan he-a!”

²⁹ Kenalen Jesus kan chicha, “Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay nan nanaynan as afongna, asawana, susnúdna, chanakchakorna winnu anakna kiapú as nan muntorayan Apo Dios ³⁰ at ong-ongortu nan awatuna ad wani ay timpu, ya awatunantuy fiyag ay maid patingkiana as tapen chi urkiw.”

* **18:20** Exo. 20:12-16; Deut. 5:16-20

Nan Kapitlu Ay Nangifiag-an Jesus As Nan Matuyana Ya Nan Matakuwana Manipud As Nan Utúy

(Mat. 20:17-19; Mar. 10:32-34)

³¹ Ensakiken Jesus nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna, ya kanana kan chicha, “*Chumngor kayu! Cha takú tumikid ad Jerusalem, ya nan am-in ay insurat nan chiyuycha pomapadtu maepangkep as nan Naepadtu ay Anak chi Taku at matongpartu.*

³² *Maipurangtu hiya as nan chiyuycha Gentil ay mangot-otyoktu, mangpabpafiaintu ya mangtub-tubfiantu kan hiya.* ³³ *Sapletunchantu ya patayunchantu hiya. Ngem as nan maekatlu ay urkiw at matakuntu hiya manipud as nan utúy.”*

³⁴ Ngem maid poros naawatancha as nan kenalina. Nan laychuna ay kanan at naililingub kan chicha, ya achicha challu ammu nan cha kankanan Jesus.

Enpaammay Jesus Nan Taku Ay Nafurag Ay Munlelemos

(Mat. 20:29-34; Mar. 10:46-52)

³⁵ Kun pay kiayud umchan hi Jesus ad Jerico, wacha nan usa ay laraki ay nafurag ay cha munlelemos ay nangatokor as nan olet nan korsa. ³⁶ Kuna pay chinngor ay ongor chi cha mar-os ay tatau, ensarochakchakna, “Ngachana man nan cha om-ommat?” ³⁷ “Cha mar-os hi Jesus ay i-Nazaret,” kenalicha kan hiya.

³⁸ Infukiaw nan nafurag, “Jesus ay Kianak David, sug-anganak man paat!”

³⁹ Nan nangepapangu ay tatau at senengarancha hiya, ya chacha ifiakia kan hiya ay kuminak

koma hiya. Ngem kenaskasina infukiaw, “Kianak David, sug-anganak man paat!”

⁴⁰ Inyawnen Jesus, ya infilina ay iyalicha kan hiya nan nafurag. Kun pay naesnop nan nauy nafurag, senarudsud Jesus kan hiya, ⁴¹ “*Ngachana nan laychum ay atok kan he-a?*”

“Apo, makailaak koma,” ensongfiatna.

⁴² Kenalen Jesus kan hiya, “*Makaila ka at! Nan pammatem nan nangepaammay kan he-a.*” ⁴³ Hiya at chi ya makaila nan nafurag, at inmunud kan Jesus ya cha munchaychayaw kan Apo Dios. Uray us nan am-in ay tatau ay nangila as nan enommat at chinaychayawcha hi Apo Dios.

19

Cha Jesus Kan Zakeo

¹ Inumchan hi Jesus ad Jerico ya cha mar-os henan hana ay ili. ² Wacha nan nafiaknang hid-i ay ap-apon chi mangam-among as fiaror ay nan ngachana at Zakeo. ³ Laraychuna ay ilaun mu kaassenan Jesus, ngem achina maila, tay ongor chi tatau ya ap-apték hiya. ⁴ Isunga tenmagtag ay enmon-ona, ya kenmarab as nan kaiw ay sikomoro ta ilauna hi Jesus, tay mar-ostu hid-i.

⁵ Kun pay inumchan hi Jesus as nan kawad-an Zakeo, nuntangad, ya kanana, “*Zakeo, kamuwum ay komsop, tay masapor chumawusak as afongmu ad wani ay urkiw.*”

⁶ Kenamon tit-iwa Zakeo ay kenomsop, ya ongor chi lagsakna ay nangmangili kan Jesus as afongna.

⁷ Angkiay ya am-in nan tatau ay nangila as na

at enlapucha ay munmotmot. Kenalicha, “Nakku-ran! Uy nunpamangili as nan taku ay fumafiasor.”

⁸ Tenmakchug hi Zakeo, ya kanana as nan Apo, “Apo, chumngorka man paat. Ichatkuntu nan kakudwan nan kuk-uwak as nan pugli, ya mu wachay senatorku, ifiangadkuntu kan hiya as mamen opat ay kaongor mu nan enarak kan hiya.”

⁹ Kenalen Jesus kan hiya, “*Ad wani ay urkiw, naesarakan nan nauy ay hinfiaruy, tay hiya at usa us as nan nalitaw ay kianak Abraham.* ¹⁰ *Tay nan Naepadtu ay Anak chi Taku at enmali ay manganap ya mangesarakan as nan nalitaw.*”

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Chiyuycha Fialetok Ay Silsilyu
(Mat. 25:14-30)

¹¹ Kun pay cha epappapanaakian nan tatakuchaná, inturuy Jesus ay nangosar as maepadpachongan kiapú ta kiayud umchan hiya ad Jerusalem ya kiapú ta ka-anan nan tatakuchay munpaila ay dagus nan muntorayan Apo Dios.

¹² Isunga kenalina, “*Wacha nan usa ay mafigfigfig ay taku ay inmuy as nan achaachawwi ay lukiar ta uy machutokan as ari. Angkiay ya munfiangad ay mun-ari henan mismu ay ilina.* ¹³ *Sakbay makak hiya, enayakiana nan hinpuru ay fiabfiaruna, ya inchatna kan chicha nan hin-us-a ay fialetok ay siping.** *Kenalina kan chicha, ‘Nauy nan munpoo-nanyu ay munnigusyu inkiana munfiangachak.’*

¹⁴ “*Ngem iningor nan kakailiyana hiya, at inmi-fiaorcha as mangunud kan hiya ay mangifikia kan*

* **19:13** As nan kali ay Griego at kanana un hinpuru ay “minas”.

Emperador un, 'Achimi laychun hiya ay mun-ari kan chakami.' ¹⁵ *Nachutokan challu ay mun-ari nan chiyuy mafigfig ay taku.*

"As nan nunfiangchana, enpaayagna nan chiyuycha fiabfiaruna ay nangichatana as nan siping ta ammuwuna mu kaatna nan kiaransiyacha. ¹⁶ Inmuy nan omona, ya kanana, 'Apo, nunkiaransiya as hinpuru nan chiyuy usa ay fialetok ay inchatmu.' ¹⁷ *'Ammay nan enatmu,' ensongfiat nan ari. 'Ammayka ay mafiabfiaor! Kiapú ta matalekka as nan ak-akettuy, ichatku kan he-a nan kalibfengan ay mangetoray henan hinpuru ay siyudad.'*

¹⁸ *"Inmuy nan maekadwa, ya kanana, 'Apo, nunkiaransiya as lema nan usa ay siping ay fialetok ay inchatmu.'* ¹⁹ *Tinumfor hiya, 'Ichatku kan he-a nan kalibfengan ay mangetoray henan lema ay siyudad.'*

²⁰ *"Inmuy nan usa ay mafiabfiaor, ya kanana, 'Apo, nauy challu nan sipingmu ay intupugku ay lenekfotak as nan panyok. ²¹ Inmugyatak ngamin kan he-a, tay istriktuka ay taku. Kum lawá araun chi fiakunmu nunforayan, ya aniyum chi fiakunmu tinunud.'* ²² *'Mangotettet chi ukialem ay mafiabfiaor,' ensongfiat nan ari, 'Chusaok he-a kiapú as nan hanacha kenalem. Ammom met ay istriktuwak ay taku ay mangara as fiakunku nunforayan ya mangani as fiakunku tinunud. ²³ Adchi ngarud t'uymu chaan indiposito nan sipingku as bangko ta as nan mungfiangchak at araok ay wachay interesna?'*

²⁴ *"As nan hiyachi, kenalen nan ari as nan chiyuycha nangatakchug hid-i, 'Araunyu nan siping kan*

hiya, ya ichatyu as nan naichatan nan hinpuru.'

²⁵ “(Ngem kenalicha kan hiya, ‘Apo, wacha met mampay nan hinpuruna!’)

²⁶ “Tinumfor hiya, ‘Nan taku ay wachay kafiaelana at maettan as ong-ongor. Ngem nan taku ay maid kafiaelana, uray nan ak-akettuy ay wacha kan hiya at maarantu. ²⁷ Ngem mu maepangkep as nan chiyuycha kafusorku ay chaan nanglayad ay etorayak chicha, iyaliyu chicha hena, ya patayunyu as nan sangwanak.’ ”

Nan Nangichaychayawan Nan Tatau Kan Jesus As Nan Inumchanana Ad Jerusalem

(Mat. 21:1-11; Mar. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ Kun pay narpas ay infiikian Jesus na, enmonona hiya ay enmabrat ad Jerusalem. ²⁹ Kun pay cha maesnop hiya ad Betfage ya Betania henan chuntug ay Olivo, enpaon-onana nan chuwa as nan disipulusna. ³⁰ Kenalina, “*Uy kayu henan fiabruy ay sasakiangunyu. As nan umchananyu hid-i, uchananyu nan usa ay dongki ay urfun ay nae-tatakud ay chaan pay nasaksakayan. Fokatanyu, ya iyaliyu hena. ³¹ Mu wachay munsarudsud kan chakayu un, ‘Adchi t’uyyu cha fokatan sa?’ kananyuntu, ‘Masapor nan Apo.’*”

³² Inmuycha ngarud nan chiyuycha naifiaor, ya ininchanancha tit-iwa nan infiikianana kan chicha. ³³ Kuncha pay cha fokatan nan dongki ay urfun, kenalen nan chiyuycha nakin kuwa as nan dongki kan chicha, “Adchi t’uyyu cha fokatan nan dongki ay urfun?”

³⁴ “Masapor nan Apo,” kenalicha. ³⁵ Angkiay ya inyalicha nan urfun kan Jesus. Inyap-apcha

nan chiyuycha kakiaycha as nan uchug nan nauy urfun, ya enpasakaycha hi Jesus. ³⁶ Kun pay cha mar-os hi Jesus ay nunsasakay as nan urfun, nan tatakú at inyapragcha nan chiyuycha kakiaycha as nan korsa.

³⁷ As nan cha maesnopan Jesus ad Jerusalem, as nan chayyuwan ay nurpu henan chuntug ay Olivo, enlapon nan ongoongor ay disipulusna ay munlagragsak ya inpipigsacha ay nangichaychayaw kan Apo Dios kiapú as nan am-in ay nakaskaschaaw ay inil-ilacha. ³⁸ Infugfukiawcha, “Mabendisyonan koma nan Ari ay omali as nan ngachan nan Apo! Wachay kappia ad chaya, ya maichaychayaw hi Apo Dios!”

³⁹ Ngem nan tapina ay Fariseo ay naetatapi as nan ongor ay tatakú at kenalicha kan Jesus, “Misturu, pakinkum man nan nauycha disipulusmu!”

⁴⁰ Tinumfor hi Jesus, “*Ifiakak kan chakayu ay mu ikinak chatona, nan chiyuycha fiatu nan munfukiaw.*”

Nan Nun-akiaran Jesus Kiapú As Nan Ommat Ad Jerusalem

⁴¹ As nan cha maesnopan Jesus ad Jerusalem, nun-akor hiya as nan nangil-ana henan siyudad. ⁴² Kenalina, “*Chakayu ay i-Jerusalem, mu kunyu naammuwan uray ad wani nan kasaporan ta makekappia kayu kan Apo Dios. Ngem ad wani, naililingub at kan chakayu.*” ⁴³ Omalintu nan urkiw ay nan chiyuycha kafusoryu at arachuncha nan siyudadyu, liktufun chakayu, ya sokokun chakayu as nan am-in ay suli. ⁴⁴ *Chachaelunchantu as solet nan siyudadyu, ya uray us chakayu ay umiili*

hesa at patayuncha. Maidtu yagyakuncha as uray usa ay fiatu as nan naetotor-opana, tay chaanyu enmatonan nan timpu ay enmaliyan Apo Dios ay mangesarakan koma kan chakayu.”

Nan Nangepak-akan Jesus As Nan Mun-el-elaku As Nan Templo

(Mat. 21:12-13; Mar. 11:15-19; Jn. 2:13-17)

⁴⁵ Kun pay inumchan hi Jesus ad Jerusalem, sinungkop as nan fiattaw nan Templo. Enlapuna ay mangepak-ak as nan chiyuycha cha mun-el-elaku hid-i. ⁴⁶ Kenalina kan chicha, “*Wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana un, ‘Nan afongku at munkarkarakian.’ Ngem kunyu at nunfialinun as muntabtafunan chi mangaakiw!*”†

⁴⁷ Inurkiw ay cha mun-is-isuru hi Jesus as nan Templo. Nan anap-apon chi papachi, nan mun-isursuru as Lintig ya nan tapina ay anap-apu at chacha anapun mu anan atuncha ay mangpatuy kan Jesus, ⁴⁸ ngem maid atuncha. Tay am-in nan tatakua at epapanaagcha nan chana kankan.

20

Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Kalibfengan Jesus

(Mat. 21:23-27; Mar. 11:27-33)

¹ As nan hin-urkiw ay cha mun-is-isuruwan Jesus as nan tatakua as Templo ya as nan chana mangelkaskasabaan as nan Ammay ay Chamag, inmuy kan hiya nan anap-apon chi papachi, mun-isursuru as Lintig ya nan anam-amá. ² Kenalicha, “Ayu, ifiakiam kan chakami mu anan nurpuwan

† 19:46 Isa. 56:7; Jer. 7:11

nan kalibfengam ay cha mangedakmakan as na, winnu ngachana nan nangichat kan he-a as nan nauy ay kalibfengan.”

³ Tinumfor hi Jesus, “*Wacha us nan sarudsuchok kan chakayu. Ifiakia man us kan ha-un* ⁴ *mu anan nurpuwan nan kalibfengan Juan ay munfunyag. Ay nurpu kan Apo Dios winnu as nan tatau?”*

⁵ Angkiay kenalicha ay maaapat, “Mu kanan takú un, ‘Nurpu kan Apo Dios,’ kananantu un, ‘Anuyyu ngarud chaan enafurot hi Juan?’ ⁶ Ngem mu kanan takú un, ‘Nurpu as nan tatau,’ lomtakun chitakuntu as nan am-in ay tatau, tay afurotuncha ay hi Juan at usa ay pomapadtu.”

⁷ Isunga nan ensongfiatcha at achicha ammu nan nurpuwan nan kalibfengana.

⁸ Kenalen Jesus kan chicha, “*Mu hiyasa, achek us ifakia kan chakayu mu ngachana nan nakin kalibfengan as nan chak mangedakmakan kan chatona.*”

Nan Maepadpachongan Nan Mangaamma As Nan Uma

(Mat. 21:33-46; Mar. 12:1-12)

⁹ Angkiay ya infiikian Jesus nan nauy ay maepadpachongan as nan tatau: “*Wacha nan usa ay taku ay nuntanum as ongor ay ubas as umana. Kuna pay enpaamma as nan chiyuycha mun-umauna, nunfiat henan achawwi ay lukiar ya nafiayag hid-i.* ¹⁰ *Kun pay inumchan nan timpon chi munpurasan, infiaorna nan fiabfiaruna as nan chiyuycha nun-uumauna ta uyna araun nan kudwan nan amona ay ubas ay naapet as nan umana.*”

Ngem kun at senaplesaplet nan chiyuycha nun-uumauna hiya, angkiay enpafiangadcha hiya ay maid in-inchatcha. ¹¹ *Kun pay narpas sa, infiaorna us nan usa, ya kuncha us senaplesaplet, penafiainan, angkiay enpafiangadcha hiya ay maid in-inchatcha.* ¹² *Infiaorna nan maekatlu. Finakagcha hiya, ya inchus-orcha as nan fiakun sakop nan uma.* ¹³ *Kenalen nan nakin kuwa as nan uma un, ‘Anan atok ngun? A! Ifiaorku nan laylaychok ay anakku. Urum ya mafiainchantu kan hiya.’*

¹⁴ *“Ngem kun pay inilan nan chiyuycha nun-uumauna nan anakna, kenalicha un, ‘Nauy nan mangetawid as nan uumaun takú ay natatanman as ubas. Akayu! Patayun takú hiya ta kuwaun takú nan tawidna.’* ¹⁵ *As nan hiyachi, inchus-orcha hiya as nan fiakun sakop nan uma ay natatanman as ubas ya penatuycha.*

“Ngachanantu ngay nan atun nan nakin kuwa as nan uma ay natatanman as ubas as nan chiyuycha nun-uumauna? ¹⁶ *Omalintu hiya ay mangpatuy kan chicha, ya ichatna as nan tukún nan umana ay natatanman as ubas.”*

Kun pay chinngor nan tatakun na, kenalicha, “Aw! Fiakun koma assesay ommat.”

¹⁷ Entoongan Jesus chicha, ya kanana, “Ngachana ngarud nan laychun ay kanan nan nauy naisurat as nan Kalen Apo Dios? Kanana un, ‘Nan chiyuy fiatu ay enachen nan chiyuycha muntuptuping at hiya nan nunfialin as kaamuchan ay maipugnad.’*^{*}

* **20:17** Sal. 118:22; Efe. 2:20; 1 Ped. 2:6-8; Ara. 4:11

18 Am-in ay tatakú ay mag-as as nan hana ay fiatu at mapet-apet-ang. Ngem kun pay mag-as nan hana ay fiatu as nan kumpurmi at kimokunantu nan hana mag-asana.”

*Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Munfiay-
achan As Fiaror
(Mat. 22:15-22; Mar. 12:13-17)*

19 Kiapú ta naawatan nan mun-isursuru as Lintig ya nan anap-apon chi papachi ay nan nauy maepadpachongan ay infiakian Jesus at maepangkep kan chicha, penachascha ay epatiliw hiya as nan hiyachi ay uras, ngem inmugyatcha as nan tatakú. *20* Isunga nunsuudcha as chansacha ay mangtiliw kan hiya. Infiarocha nan napasoksokan ay lanaraki ay pakamankaman ay uy manikap kan Jesus ta wachay ifiakiana as mangicharumancha kan hiya ta ipurangcha hiya as nan gobernador ay wachay kalibfengana ay mun-okóm. *21* Inmuycha kan Jesus nan napasoksokan, ya kanancha kan hiya, “Misturu, ammumi ay ustu nan kanam ya isurom. Ammumi us ay maid paspasikum, ngem isurom nan tit-iwa ay laychun Apo Dios ay atun nan tatakú. *22* Ifiakiam pay ngarud kan chakami nan songfiatmu as na: Ay eparufus nan lintig takú ay munfiayad kami as fiaror kan Emperador ad Roma winnu achi?”

23 Ngem aammon Jesus nan kenasikapcha, ya kanana kan chicha, *24* “*Ud-a, omepaila kayu kan ha-un as usa ay silsilyu. Ngachana nan nakin lupa ya nakin ngachan as na?*”

“Hi Emperador,” ensongfiatcha.

²⁵ Kenalen Jesus kan chicha, “*Mu hiyasa ngarud, ichatyu kan Emperador nan kuk-uan Emperador, ya ichatyu us kan Apo Dios nan kuk-uan Apo Dios.*”

²⁶ Achicha poros kafiaelan ay isikapan hi Jesus babaen as nan kenalina as nan mangiilan nan tataku. Kiapú ta naschaawcha as nan ensongfi-atna, kinminakcha.

*Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Matakuwan
Nan Natuy Manipud As Nan Utúy
(Mat. 22:23-33; Mar. 12:18-27)*

²⁷ Wachacha nan tapen nan Saduseo ay en-mali kan hiya. Chicha nan bunggoy chi Judio ay mangali un achi mataku nan natuy manipud as nan utúy. Senarudsudcha kan hiya. ²⁸ “Misturu, nauy met nan insurat Moises para kan chitaku ay kanana un, ‘Mu wachay hen-asawa ay maid anakcha ya matuy nan laraki, masapor asawaun nan sunúd nan laraki nan naellakas ta mu wachay anakcha at maifilangtu nan onga as potot nan chiyuy natuy ay sunúdna.’† ²⁹ Wachacha kanu nan pitu ay hen-anag-i ay lanaraki. En-masawa nan panguru, at natuy ay maid enpototna. ³⁰ Enasawan nan utub nan chiyuy naellakas, at natuy us ay maid enpototna. ³¹ Assid-i us challu as nan maekatlu inkiana as nan maekapitu. Natuycha am-in nan pitu ay maid enpotpototcha. ³² Kuncha pay natuy am-in, natuy us nan fiafiai. ³³ As nan urkiw ay matakuwan nan nunkatuy manipud as nan utúy, ngachana ngay nan nakin

† 20:28 Deut. 25:5

asawa as nan chiyuy fiafiai, tay enasawan met nan pitu hiya?”

³⁴ Tinumfor hi Jesus, “*Nan tatau asna's luta at mun-eennasawacha.* ³⁵ *Ngem nan chiyuycha natuy ay maekari ay matau manipud as nan utúy ya maketaku kan Apo Dios at achichantu mun-eennasawa,* ³⁶ *tay kamancha angheles ay achi matmatuy. An-aktu Apo Dios chicha, tay matakucha manipud as nan utúy.*

³⁷ “*Uray hi Moises at penaneknekana ay matau nan natuy manipud as nan utúy. As nan naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep as nan cha munkiarkiarud ay kaiw at enawakian Moises hi Apo Dios ay kanana un, ‘Nan Apo at hiya nan Dios Abraham, nan Dios Isaac ya nan Dios Jacob.’†* ³⁸ *Nan laychun nan nauy ay kanan at hiya nan Dios nan matatau, fiakun nan nunkatuy. Tay mu as nan fiyang Apo Dios, nan am-in at matatau.”*

³⁹ Angkiay kenalen nan tapina ay mun-isursuru as Lintig, “Ammay met kayman nan ensongfi-atmu, Misturu.” ⁴⁰ Kenalicha chi, tay chaancha naiturud ay munsarudsud kasin kan hiya.

Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Cristo
(*Mat. 22:41-46; Mar. 12:35-37*)

⁴¹ Angkiay kenalen Jesus kan chicha, “*Anuyna atun ay nan Cristo at makali un kianak David?*

⁴² *Tay uray met hi David ay mismu at kanana as nan liblu ay Salmo un,*

‘Kenalen nan Apo as nan ok Apo un: Tomokorka as apét kannawanku

† 20:37 Exo. 3:6

⁴³ *inkiana amisok nan chiyuycha kafusormu ay kaman chicha nan kiakiatinam.’*”§

⁴⁴ Inturuy Jesus, “*Mu hiyasa ngarud ay ‘Apo’ nan pang-awag David kan Cristo, anuyna ngay atun ay nan Cristo at kianak David?*”

Nan Infiagiakian Jesus Maepangkep As Nan Mun-isursuru As Lintig

(Mat. 23:1-36; Mar. 12:38-40)

⁴⁵ As nan chuchumngoran nan am-in ay tatau, kenalen Jesus as nan disipulusna, ⁴⁶ “*Il-ilaunyu nan nauycha mun-isursuru as Lintig. Laylaychuncha ay munliklikud ay nakafiachu as somakiayad, ya laylaychuncha ay cha risrispituwun nan tatau chicha as nan chiyuycha mun-el-elakwan. Laylaychuncha nan chiyuycha kaamayayan ay tokoran as tomoktokoranchaya tokoran nan chiyuycha mafigfigfig as nan chiyuycha senagoga as nan uycha makifiastaan.* ⁴⁷ *Isikapcha ay manguwa as nan abafong nan eellakas. Angkiay paanchuanchuwuncha nan kararagcha ta ilaun nan tatau ay ammaycha. Naliglikiattu nan chusacha!”*

21

Nan Chaton Nan Ellakas

(Mar. 12:41-44)

¹ Kun pay nuntangad hi Jesus, inilana nan nunkafiaknang ay cha mangittu as chatoncha ay siping as nan mangit-ittuwan as Templo. ² Inilana us nan usa ay pugli ay ellakas ay nangittu as kun chuwa ay pesos. ³ As nan hiyachi, kenalen Jesus, “*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Hi tona*

§ 20:43 Sal. 110:1; Ara. 2:35; Heb. 1:13; 10:12-13

ay pugli ay ellakas nan nangittu as kachamunaan kan chicha am-in. ⁴ Tay nan nunkafiaknang at kuncha yangkiay inchat nan subra as nan kenafiaknangcha. Ngem hi tona ay ellakas uray pugli at inittuna challu nan am-in ay wacha kan hiya ay kurpuwan chi pagfiyagna.”

*Nan Nangepakaammuwan Jesus As Nan Machachaelan Nan Templo
(Mat. 24:1-2; Mar. 13:1-2)*

⁵ Wachacha nan tapina ay cha mangapat as nan kenaam-ammay nan Templo kiapú as nan anam-ammay ay fiatu ay naiyamma ya nan naiyar-arkos ay naichatchaton kan Apo Dios. ⁶ Kenalen Jesus, “*Am-in chaná ay iilaunyu at umchantu nan timpu ay maidtu mayagyag as uray usa ay fiatu as nan naesasad-ana, tay kuncha am-in maikur-ub.”*

*Nan Liglikiat Ay Ommattu
(Mat. 24:3-14; Mar. 13:3-13)*

⁷ Senarudsudcha kan Jesus, “Misturu, kaatnantu nan ommatan chatona, ya ngachanantu nan sinyar ay mangematonan as nan kiayud ommatan chatona?”

⁸ Tinumfor hi Jesus, “*Il-ilaunyu ta achi kayu maar-allilaw. Ongortu nan tataku ay omali ay mangosar as nan ngachanku ay mangarkali un, ‘Ha-un hi Cristo!’ ya ‘Kiayud umchan nan timpu!’ Achiyu poros un-unuchun chicha. ⁹ As nan manngoranyu ay wachachay kukufiat ya kukuru, achi kayu umugugyat as solet. Masapor challu ommat chaná onona, ngem fiakun pay hiyasa nan munpatingkiaan nan ka-ichin.”*

¹⁰ Kenalen pay Jesus, “Munkikinnufiattu nan chiyuycha nasyon ya kaman us nan chiyuycha muntorayan. ¹¹ Henan tukutukún ay luglukiar, wachachantuy nunkapigsa ay kichu, ya wachachay fitel ya kaugyat ay saksaket ay ekatuytu nan tatau. Wachachantu us nan maila ad chaya ay kaugyat ya nakaskaschaaw ay sinyar.

¹² “Ngem sakbay ommat chaná, wachachantu nan mangtiliw ya mamalikiat kan chakayu. Icharum chakayuntu as nan totoray as nan chiyuycha senagoga, ya ifiarud chakayu. Iyuy chakayuntu as nan ar-ari ya as nan gogobernador kiapú as nan pammatiyu kan ha-un. ¹³ Hiyanantu nan chansayu ay mangepaneknek as nan Ammay ay Chamag kan chicha. ¹⁴ Nunumnumunyu ay achi kayu machanakian mu ngachanantu nan esongfiaty, ¹⁵ tay ha-untu nan mangichat kan chakayu as kananyu ya kenasilibyu ay achintu makontra winnu masongfiatan nan kafusoryu. ¹⁶ Uray chanakchakoryu, susnúdyu, ib-ayu, ya kiakiayyumyu at epatiliw chakayuntu, ya nan tapina kan chakayu at patayunchantu. ¹⁷ Inglun chakayuntu as nan am-in ay tatau kiapú as nan pammatiyu kan ha-un. ¹⁸ Ngem uray mu hiyasa, aaywanan chakayu challu kan Apo Dios ta uray usa as nan fookyu at achi malitaw. ¹⁹ Mun-eta-un kayu, tay hiyana nan atunyu ay mangara as nan fiyagy ay maid patingkiana.”

*Nan Machachaelan Nan Siyudad Ay Jerusalem
(Mat. 24:15-21; Mar. 13:14-19)*

²⁰ Inturuy Jesus, “As nan mangil-anyuntu ay nan ili ay Jerusalem at liwusun chi ongor ay sosor-

*chachu, maammuwanyuntu ay kiayud umchan nan machachaelana. ²¹ As nan hiyasa, nan umi-ili ad Judea at masapor lomayawcha ay umuy henan chiyuycha chuntug. Masapor mak-ak nan chiyuycha wacha henan siyudad, ya nan chiyuycha wacha henan sigsikib at masapor achicha sungkop henan siyudad, ²² tay chatonantu nan 'Urkiw ay Machusaan' ta matongpar nan am-in ay kanan nan naisurat as nan Kalen Apo Dios. ²³ Kasusug-angtu nan chiyuycha masisikug ya nan cha munpasusu as nan hanacha ay urkiw! Omalintu nan nunsidla ay likiat asna's luta, ya leknaun nan nauycha tatakú nan fungat Apo Dios. ²⁴ Matuytu nan tapina as choros, ya nan tapina at maifiarudchantu ay maiyuy henan tukutukún ay nasyon. Nan siyudad ay Jerusalem at chachaeluntu nan chiyuycha Gentil. Chichantu nan muntoray inkiana marpas nan naekeddeng ay timpucha.”**

Nan Kasin Omaliyan Nan Naepadtu Ay Anak Chi Taku

(Mat. 24:29-31; Mar. 13:24-27)

²⁵ Kenalen pay Jesus, “Wachachantu nan sinyar ay maila as nan urkiw, furan ya taraw. Malilifokantu as solet nan am-in ay tatakú henan am-in ay nasyon kiapú as nan nunsidla ay ugyatcha as nan napigsa ay atifungug henan fiayfiay ya anadacha ay challuyon. ²⁶ Maurawchantu nan tatakú kiapú as ugyatcha ay munsusuud as nan ommattu asna's luta, tay achintu manongnong chi aatun nan

* **21:24** Rom. 11:25

am-in ay wacha ad chaya.† 27 *Angkiay ya ilaunchantu nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay wachay kaichayawana ya pannakafialina ay cha omali ay maetatapi as nan lifuu.*‡ 28 *As nan maelapuwan nan nauycha ay ommat, tomakchug ya muntangad kayu, tay kiayud umchan nan maesarakananyu.”*

*Nan Maepadpachongan Nan Kaiw
(Mat. 24:32-35; Mar. 13:28-31)*

29 *Angkiay ya infiakuan Jesus kan chicha nan nauy maepadpachongan: “Ilaunyu nan kaiw ay igos ya nan am-in ay tapen chi kaiw.* 30 *As nan mangil-anyu ay chacha somaliping, ammuyu at ay kiayud nan chakun.* 31 *Assesa us ay as nan mangil-anyu ay cha om-ommat chaná at ammuyuntu ay kiayud at umchan nan muntorayan Apo Dios.*

32 *“Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Wachacha nan tapen nan tatakú ad wani ay timpu ay matatakú pay laing as nan ommatantu nan am-in ay infiakiak.* 33 *Mamaidtu nan chaya ya luta, ngem achi poros mamaid nan kalek.*

Nan Nakasakianaanyu As Nan Pammatiyu

34 *“Il-ilaunyu ta fiakun nan narafus ay lagragsak ya futfutang ya chanchanag as maepangkep as pagfiyag nan nunumnumunyu. Mu atunyu chaná, makudnor kayuntu ay kaman kayu makna as nan loktat ay omaliyan nan hana ay urkiw.* 35 *Tay nan hana ay urkiw at umchan as nan am-in ay tatakú asna's luta.* 36 *Isunga kanayon kayu ay nakasakiana, ya masapor kanayon kayu ay*

† 21:26 Isa. 13:9-11; 34:4; Joel 2:10; Pal. 6:12-17 ‡ 21:27 Dan. 7:13; Mar. 9:7; 14:62; Pal. 1:7

munkarkararag ta mawad-an kayu as pigsa ay mangeta-un as nan nauycha am-in ay ommattu ya ta makatakchug kayuntu as nan sangwanan nan Naepadtu ay Anak chi Taku.”

³⁷ Inurkiw ay nun-is-isuru hi Jesus as Templo, ya lenafi ay uy inmiiyan henan chuntug ay Olivo.

³⁸ Am-in nan tataku at inurkiw ay fumikiatcha ay umuy as Templo ay uy munchungor kan hiya.

22

Nan Nangiyanapancha As Atuncha Ay Mamatuy Kan Jesus

(Mat. 26:1-5; Mar. 14:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Kiayud umchan nan Fiastan chi Tenapay ay Maid Lebadurana ay kanancha un Fiastan chi Munlausan. ² Inyan-anap nan anap-apon chi papachi ya nan mun-isursuru as Lintig nan atuncha ay mangepapatuy kan Jesus, tay umugyatcha as nan tataku.

Nan Nakiturakian Judas Ay Mangesepsep Kan Jesus

(Mat. 26:14-16; Mar. 14:10-11)

³ Sinungkop hi Satanas kan Judas ay makali un Iscariote ay usa as nan hinpuru ya chuwa ay disipulus Jesus. ⁴ Inmuy hi Judas as nan anap-apon chi papachi ya chiyuycha opisyar chi kukuwarcha as nan Templo ta makiturag mu anan atuna ay mangesepsep kan Jesus kan chicha. ⁵ Naragsakancha ya enkaricha ay ichatcha nan siping kan hiya. ⁶ Inyafud Judas, at nun-anap as ustu ay chansa ay mangesepsepana kan Jesus ay achi maam-ammuwan nan tataku.

*Nan Nangepasakianaan Jesus As Nan Anongos
Ay Makiufongana As Nan Disipulusna
(Mat. 26:17-25; Mar. 14:12-21)*

⁷ Angkiay ya enmali nan urkiw ay Fiastan chi Tenapay ay Maid Lebadurana ay hiyasa us nan naichatonan nan chiyuycha urfun ay karnero para as nan Fiastan chi Munlausan. ⁸ Infiar Jesus cha Pedro kan Juan. Kenalina kan chicha, “Uyyu esakiana nan manganan takú as nan Fiastan chi Munlausan.”

⁹ Senarudsudcha, “Ay chaud nan laychum ay mangesakianaanmi?”

¹⁰ Tinumfor hi Jesus, “*Chumngor kayu. As nan sungkopanyu henan siyudad, wachantu nan manib-at kan chakayu ay usa ay laraki ay manasakfiat as fusi ay natotorwan as chanum. Unuchunyu hiya inkiana as nan afong ay sungkopana.* ¹¹ Angkiay ya kananyu as nan nakin afong, ‘Sarudsuchun nan Misturu kan he-a: Ay chaud nan kuwartu ay mangiyufonganantu as nan disipulusna as nan Fiastan chi Munlausan?’ ¹² Epailanantu kan chakayu nan nunngangatu ay kuwartu ay ad-acha ay kawad-an nan am-in ay kasaporan takú. Hid-i nan munsakianaanyu.”

¹³ Inmuycha, ya ininchanancha nan am-in ay infiakian Jesus kan chicha. As nan hiyachi, ensakianacha nan manganan as nan Fiastan chi Munlausan.

*Nan Anongos Ay Nakiufongan Jesus As Nan Apostolesna As Nan Lafi
(Mat. 26:26-30; Mar. 14:22-26; 1 Co. 11:23-25)*

¹⁴ As nan inumchanan nan uras ay manganancha, nakiufong hi Jesus as nan

apostolesna. ¹⁵ Angkiay ya kenalina kan chicha, *“Lenarayadku paat ay makiufong kan chakayu as nan nauy Fiastan chi Munlausan sakbay munlikiatak, ¹⁶ tay ifiakiak kan chakayu, achiyaktu kasin mangmangan as nan nauy inkiana matongpar as nan muntorayan Apo Dios.”*

¹⁷ Angkiay ya enarana nan tasa ay natotorwan as maikop. Kun pay narpas ay nunyaman kan Apo Dios, kenalina, *“Araunyu na, ya hen-anak-etunyu am-in ay mangikop. ¹⁸ Ifiakiak kan chakayu, munlapu ad wani, achiyaktu umig-ikop as nan unus chi ubas inkiana omali nan muntorayan Apo Dios.”*

¹⁹ Enarana us nan tenapay. Kun pay narpas ay nunyaman kan Apo Dios, pinutput-ingna, ya inchatna kan chicha, ya kanana, *“Hiyana nan achorku ay maichat kan chakayu. Atunyu na as mangnumnumnumnyu kan ha-un.”*

²⁰ Kaman us as nan narpasancha ay nangan, inchatna nan tasa, ya kanana, *“Nan nauy naetatasa at hiyana nan fiarú ay nakiturakian Apo Dios as nan tatakuna, epailanantu nan charak ay omayas para kan chakayu.*

²¹ *“Ngem ilaunyu at cha makiuufong hena nan mangesepsep kan ha-un. ²² Tay matuytu challu nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay kaman as nan enkeddeng Apo Dios. Ngem kasusug-ang kayman nan hana taku ay mangesepsep kan hiya!”*

²³ Angkiay ya enlapucha ay munesesennarudsud mu ngachana kan chicha nan mangelkaman as na.

Nan Susuma Mu Ngachana Nan Kaamuchan

²⁴ Kun pay naaw-awni as akét, nasusuma nan disipulus mu ngachana kan chicha nan kaamuchan. ²⁵ Kenalen Jesus kan chicha, “*Nan arari asna's luta at kuncha cha etortorayan nan tatakucha, ya nan chiyuycha wachay kalibfengancha ay muntoray at ngadnancha nan mismu ay achorcha as 'Fumadfiachang'*”. ²⁶ Ngem fiakun koma assesa kan chakayu. Ngem kun at nan kaamuchan kan chakayu at ifilangna koma nan achorna as kaongan, ya nan ap-apu at ifilangna nan achorna as mafiabfiaor. ²⁷ Ngachana pay nan am-amud, nan tomokor ay mangan winnu nan umichat as makan? Ay fiakun nan chiyuy tomokor ay mangan? Ngem ha-un, nauyak kan chakayu ay maepachong as nan mafiabfiaor.

²⁸ “*Chakayu nan chaan nanaytaynan kan ha-un as nan liglikiatku.*” ²⁹ Isunga epatorayku chakayu ay kaman as nan nangepatorayan amak kan ha-un ³⁰ ta makiufong kayuntu kan ha-un as nan muntorayak, ya tomokor kayuntu as nan chiyuycha trono ay mangokóm as nan hinpuru ya chuwa ay tribu ay chicha nan kianak Israel.”

Nan Nangepakaammuwan Jesus As Nan Mangesaotan Pedro Kan Hiya

(Mat. 26:31-35; Mar. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹ Angkiay kenalen Jesus kan Simon Pedro, “*Simon, Simon, chumngorka. Naparufusan hi Satanas ay manisting kan chakayu am-in ta masisiyan kayu ay kaman as nan maisiyanan nan fukias as nan chuki.*” ³² Ngem enkararakiak he-a, Simon ta achi mamaid nan pammatem. As nan munfiangcham

kan ha-un, masapor papigsaum nan pammaten nan iib-am.”

³³ Tinumfor hi Pedro, “Apo, nakasakianaak ay maetapi kan he-a ay maifiarud ya matuy.”

³⁴ “Ifiakiak kan he-a, Pedro,” kenalen Jesus, “Achintu munkokakok nan ka-or ad wani inkiana mamitluwak esaot kan he-a.”

Nan Petaka, Samfiag Ya Choros

³⁵ Angkiay kenalen Jesus kan chicha, “As nan nangifaorak kan chakayu ay maid entaktakinyu as petaka, samfiag winnu sapatos, ay wachay nunku-ranganyu?”

“Maid ya,” ensongfiatcha.*

³⁶ Kenalen Jesus kan chicha, “Ngem ad wani, nan wachay petakana at masapor etakina, ya kaman us nan samfiagna. Nan maid chorosna at masapor elakuna nan kakiayna ta paat lomaku as usa. ³⁷ Tay ifiakiak kan chakayu ay masapor ommat kan ha-un nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, ‘Maifilang hiya as lomalabsing as lintig.’ Tay nan hana naisurat maepangkep kan ha-un at kiayud matongpar.”†

³⁸ Kenalen nan disipulusna, “Apo, nauy met nan chuwa ay chorosmi hena.”

“Nawan sa,” ensongfiat Jesus.

Nan Nunkararakian Jesus Henan Chuntug Ay Olivo

(Mat. 26:36-46; Mar. 14:32-42)

³⁹ Angkiay ya nak-ak hi Jesus henan siyudad, ya inmuy henan chuntug ay Olivo ay hiyachi challu nan chana atuaton. Nakiuycha us nan

* 22:35 Luc. 10:4 † 22:37 Isa. 53:12

disipulusna. ⁴⁰ Kuncha pay inumchan hid-i, kenalina kan chicha, “*Munkararag kayu ta achi kayu maamis as nan sulisug.*”

⁴¹ Angkiay ya tenaynana chicha ya inmuy as nan kaachawen chi maikiayangan chi fiatu. Hid-i nan nunpalintumangana ya nunkararakiana ay kanana, ⁴² “*Ama, mu laychum, kaanum koma kan ha-un nan nauy omali ay likiatku. Ngem fiakun nan laychok nan matongpar, kun at nan laychum.*”

⁴³ Wacha nan usa ay anghel ay nurpu ad chaya ay nunpaila ya nangepapigsa kan hiya. ⁴⁴ Kiapú ta nalilifokan as solet, kaskasina enpapasnek ay nunkararag. Nan lengatna at maepachong as nan chara ay tinmidtid as nan luta.

⁴⁵ Kun pay narpas ay nunkararag, tenmakchug ya nunfiangad as nan kawad-an nan disipulusna. Ininchanana chicha ay nanassuy kiapú as foraycha as nan nginmuyusancha. ⁴⁶ Kenalina kan chicha, “*Adchi t'uy kayu mamassuy? Fumangun kayu, ya munkararag kayu ta achi kayu maamis as nan sulisug.*”

Nan Natiliwan Jesus

(Mat. 26:47-56; Mar. 14:43-50; Jn. 18:3-11)

⁴⁷ Kun pay kukutug ay cha munkarkali hi Jesus, enmali nan ongor ay tatakú ay enpapanguruwan Judas ay usa as nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna. Naesnop hiya ay mamisitu kan Jesus, ⁴⁸ ngem kenalen Jesus kan hiya, “*Judas, ay as nan mamisituwam as nan Naepadtu ay Anak chi Taku nan atum ay mangesepsep kan hiya?*”

⁴⁹ Kun pay inilan nan disipulus ay naketakin kan Jesus nan ommat, senarudsudcha, “Apo, ay

fumakag kami?” ⁵⁰ As nan hiyachi, finakag nan usa as nan disipulus nan fiabfiaarun nan kangatuwan ay pachi, at nakingasan nan kannawan ay ingana.

⁵¹ Ngem kenalen Jesus kan chicha, “*Ustu sa!*” Angkiay ya kenpana nan ingan nan mafiabfiaor, at enpaamayna hiya.

⁵² Angkiay kenalen Jesus as nan anap-apon chi papachi, oopisyar nan chiyuycha kuwarcha as nan templo, ya as nan anam-amá ay enmali ay uy mangtiliw kan hiya, “*Ay kunak kumukuru? Adchi t'uy kayu enmali ay nangachoros ya nangapak-or?*” ⁵³ *Inurkiw met ay wachaak as Templo, ya chaanak met tiniltiw kan chakayu. Ngem urasyu ad wani, ya uras Satanas ay mangetoray as kenamangisiw.”*

Nan Nangesaotan Pedro Kan Jesus

(*Mat. 26:57-58, 69-75; Mar. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27*)

⁵⁴ Angkiay ya tiniliwcha hi Jesus, ya inyuycha as nan afong nan kangatuwan ay pachi. Kun pay hi Pedro, imun-unud ay tenmataak. ⁵⁵ Kun pay naiyapuy as nan kiawan nan fiattaw, uy nake-tokor hi Pedro as nan chiyuycha cha mun-an-anichu. ⁵⁶ Ngem wacha hid-i nan usa ay mafiabfiaor ay fiafiai ay nangila kan Pedro ay tenmotokor ay cha makean-anichu. Entoongana, ya kanana, “Hi tona met ay laraki at usa us ay nakekadkadwa kan Jesus.”

⁵⁷ Ngem ensaot Pedro, “Ammi, achek poros am-ammu hiya!”

⁵⁸ Kun pay naaw-awni, nan tukún ay laraki at enmatonana us hi Pedro, ya kanana, “He-a us at usaka met as nan kakadwana.”

Ngem tinumfor hi Pedro, “Aw, fiakunak met usa kan chicha!”

⁵⁹ Uy at kiayud usa ay uras chi inmuy, wacha nan usa pay ay laraki ay nangepapelet, “Tit-iwa met ay nakekadkadwa us na ay laraki kan Jesus, tay i-Galilea met hiya.”

⁶⁰ Ngem tinumfor hi Pedro, “Lakay, achek poros ammu nan cham kankanan!” Kun pay kuku-tug ay cha munkarkali hi Pedro, hiya at chi ya nunkokakok nan ka-or. ⁶¹ Nunsakong hi Apo Jesus, ya entoongana hi Pedro. Hiya at chi ya nanumnum Pedro nan infiakuan nan Apo kan hiya un, “*Sakbay munkokakok nan ka-or ad wani at mamitluwaktu esaot kan he-a.*” ⁶² Angkiay ya pinmitiw hi Pedro, ya nunsidlay akorna.

Nan Nangot-otyokan Ya Nanapsaplitancha Kan Jesus

(Mat. 26:67-68; Mar. 14:65)

⁶³ Ad wani, nan tatau ay nangukuwarcha kan Jesus at enot-otyok ya senaplesapletcha hiya.

⁶⁴ Enokopancha nan matana, ya senarudsudcha kan hiya, “Ud-a pay! Puguwam mu ngachana nan nanudpak kan he-a.” ⁶⁵ Ongor pay chi kafiafiain ay iniflagfiakiacha kan hiya.

Nan Namistikiaran Nan Anap-apon Chi Papachi Kan Jesus

(Mat. 26:59-66; Mar. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ As nan wi-ewi-et, naamongcha nan membron nan Sanhedrin ay chicha nan anam-amán chi

Judio, anap-apon chi papachi, ya nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig. Kun pay narpas chi, inyuycha hi Jesus as nan sangwanan nan Sanhedrin. ⁶⁷ Kenalicha kan hiya, “Ifiakiam man kan chakami mu he-a nan Cristo?”

Tinumfor hi Jesus, “*Uray mu ifiakia kan chakayu, achiyuntu challu afurotun.* ⁶⁸ *Mu munsarudsuchak kan chakayu, achi kayuntu challu tumfor.* ⁶⁹ *Ngem munlapu ad wani, tomokortu nan Naepadtu ay Anak chi Taku as apét kannawan Apo Dios ay Mannakafialin as nan am-in.*”

⁷⁰ Senarudsudcha am-in, “Mu hiyasa, ay he-a ngarud nan anak Apo Dios?”

“*Chakayu nan nangali un ha-un,*” ensongfiat Jesus.

⁷¹ Hacha at kanan, “Ay masapor takú pay chi tapina ay muntistigu? Chinngor takú met ay mismu nan kenalina.”

23

Nan Naiyuyan Jesus Kan Pilato

(Mat. 27:1-2, 11-14; Mar. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Angkiay ya nalgwat nan am-in ay membron nan Sanhedrin, ya inyuycha hi Jesus kan Gobernador Pilato. ² Enlapucha ay mangicharum kan hiya. Kenalicha, “Tiniliwmi na ay taku ay cha mangurkuru as nan kakailiyanmi. Epawanay munfiayachan as fiaror kan Emperador, ya kanana us un hiya nan Cristo ay usa ay ari.”

³ Senarudsud Pilato kan Jesus, “Ay he-a nan aren chi Judio?”

“*He-a nan nangali un ha-un,*” ensongfiat Jesus.

⁴ Kenalen Pilato as nan anap-apon chi papachi ya as nan ongor ay tatau, “Maid naanapak as fiasor tona ay taku.” ⁵ Ngem enpapeletcha, “Kiapú as nan sursuruna, nakuru nan tatau henan amin ay ili ad Judea, manipud ad Galilea inkiana hena ad Jerusalem.”

Nan Naiyuyan Jesus Kan Herodes

⁶ Kun pay chinngor Pilato na, senarudsudna mu i-Galilea hi Jesus. ⁷ Kuna pay naammuwan ay nan ilen Jesus at sakop nan muntotorayan Herodes, enpaiyuyna hi Jesus kan Herodes ay wacha ad Jerusalem as nan hiyachi ay timpu.

⁸ Naragsakan as solet hi Herodes as nan nangilana kan Jesus, tay nafiayag ay laraychuna ay mangila kan hiya kiapú ta chinchinngorna nan maepangkep kan hiya ya nenamnamana ay mangila as nakaskaschaaw ay epailan Jesus. ⁹ Isunga ongor chi senarudsud Herodes kan Jesus, ngem chaan tinumtumfor hiya. ¹⁰ Tenmatakchug nan anap-apon chi papachi ya nan mun-isursuru as Lintig ay kaskasin nangepafiasor kan Jesus. ¹¹ As nan hiyachi, enlaylayusan ya enot-otyok Herodes ya nan sorchachuna hi Jesus. Angkiay ya enpafiachucha kan hiya nan fiachon chi ari, ya enpafiangad Herodes hiya kan Pilato. ¹² Nunlapu as nan hiyasa ay urkiw, nunkiayyum cha Herodes kan Pilato uray mu nunfinnutorcha ad kasin.

Nan Naekeddengan Jesus Ay Matuy

(Mat. 27:15-26; Mar. 15:6-15; Jn. 18:39–19:16)

¹³ Enamong Pilato nan anap-apon chi papachi, nan mangepangpanguru as nan Judio ya nan tatau, ¹⁴ ya kanana kan chicha, “Inyaliyu kan

ha-un nan nauy ay taku ay kananyu un man-gurkuru as tatau. Finistikiarku at hiya as nan sangwananyu, at maid naanapak as nan chayu epabpafiasor kan hiya. ¹⁵ Kaman us kan Herodes ay maid naanapana, tay hiyasa nan kiapúna as nan nangepafiangchana kan hiya kan chitaku. Maid challu enat tona ay taku as libfengna ay matuyan. ¹⁶ Isunga kunku yangkiay epasaplet hiya, angkiay ilufusku hiya.” ¹⁷ [Napeletan hi Pilato ay umilufus as usa ay fiarud mu Fiastan chi Munlausan, tay hiyasa nan iniili ay ukialen chi Judio.]

¹⁸ Ngem nagrubcha am-in nan tatau ay nangifukiaw, “Epapatuymu! Hi Barrabas nan laychunmi ay ilufusmu!” ¹⁹ (Hi Barrabas ay anna at naifiarud kiapú ta enpanguna nan tatau ay munkukuru ad Jerusalem ya kiapú ta penmatuy.)

²⁰ Naketakiatfor kasin hiya as nan tatau, tay laraychun Pilato ay mangilufus kan Jesus. ²¹ Ngem infugfukiawcha, “Epaelansam as nan koros! Epaelansam as nan koros!”

²² Kenalen Pilato kan chicha as nan maekapitlu, “Adchi ngay? Ngachana man nan mangotettet ay enatna? Maid met naanapak as enatna as libfengna ay matuyan. Isunga kunku yangkiay epasaplet hiya, ya ilufus hiya.”

²³ Ngem kaskasinha enpapati ay nangifukiaw un maelansa hi Jesus as nan koros inkiana nangafiakcha. ²⁴ Isunga inyafud Pilato nan enpapaticha. ²⁵ Inlufusna nan laraki ay naifiarud kiapú as nan nunkuruwana ya penmatuyana ay chinawatcha. Ngem inpurangna hi Jesus kan chicha

ta atuncha nan laychuncha kan hiya.

*Nan Naelansaan Jesus As Nan Koros
(Mat. 27:32-44; Mar. 15:21-32; Jn. 19:17-27)*

²⁶ As nan cha mangek-akan nan sosorchachu kan Jesus, inkuyudcha nan usa ay taku ay nan ngachana at Simon ay i-Cirene ay cha omali henan siyudad ay nurpu henan sikib. Enpasakfiatcha kan hiya nan koros, angkiay enpaunudcha kan Jesus.

²⁷ Inmunud kan Jesus nan ongoongor ay tatau, ya nan tapina ay fianafiai ay cha mun-ag-akor ya muntangtangugngug kiapú kan hiya. ²⁸ Senakong Jesus chicha, ya kanana, “*Aammí ay i-Jerusalem, achiyak akiaran. Achoryu at ya nan an-akyu nan akiaranyu!*” ²⁹ *Tay umchantu nan timpu ay mangaliyantu nan tatau un, ‘Nakiasat nan fianafiai ay fiasig, chaan enman-anak, ya chaan nunpaspasusu!’* ³⁰ *Hiyasa nan timpu ay mangaliyantu nan tatau as nan chunchuntug un, ‘Kiab-onanyu chakami,’* ya as nan filfilig un, ‘Lingfianyu chakami.’* ³¹ *Tay mu hiyana nan maekaman kan ha-un ay maepachong as nan naata ay kaiw, ay kun at achi kaskasin nan maekaman kan chakayu ay maepachong as nan narangu ay kaiw?”*

³² Wachacha us nan chuwa ay lomalabsing as lintig ay naek-ak ay maetapi kan Jesus ay maepapatuy. ³³ Kuncha pay inumchan henan lukiar ay makali un Tong-or Chi Uru, enlansacha hi Jesus as nan koros. Enlansacha us nan chuwa ay lomalabsing as lintig, usa as apét kannawan Jesus ya nan usa at as apét kannikidna. ³⁴ Kenalen Jesus, “*Ama,*

* 23:30 Ose. 10:8

pakawanum chicha, tay achicha ammu nan chacha at-atun.”

As nan hiyachi, finingfingay nan sosorchachu nan chiyuycha fiachuna babaen as nan nun-fifinnunotancha.† ³⁵ Nan tatakú hid-i at nangatakchugcha ay cha munfuyfuya. Kun pay nan anap-apon chi Judio at enot-otyokcha hiya. Chacha kankanán, “Ensarakana met nan tapina ay tatakú. Kakuna esarakan nan achorna mu hiya nan Cristo ay pinilen Apo Dios!”

³⁶ Uray nan sosorchachu at enot-otyokcha hiya. Naesnopcha ya inchutngucha nan senmoka ay fiayas, ³⁷ ya kanancha, “Mu tit-iwa ay he-a nan aren chi Judio, kakunmu esarakan nan achormu!”

³⁸ Wacha nan naisurat as nan tabra ay naipuuy as nan laramakun nan uron Jesus: “Hi Tona Nan Aren Chi Judio.”

³⁹ Nan usa as nan chiyuycha lomalabsing as lintig ay naelansa at ininsurtuna hi Jesus. Kenalina, “Ay fiakun he-a nan Cristo? Kakunmu ngarud esarakan nan achormu ya chakami!”

⁴⁰ Ngem nan chiyuy usa ay naelansa at senengarana nan nauy nanginsurtu kan Jesus. Kenalina, “Ay achika umugyat kan Apo Dios? Mapapchong met nan chusa takú am-in. ⁴¹ Libfengta met ay machusa kiapú as nan enatta. Ngem hiya at maid enatna as mangisiw.” ⁴² Angkiay kenalina kan Jesus, “Apo Jesus, nunummunak man paat as nan omaliyam ay mun-ari.”

⁴³ Tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Ifiakiak kan he-a nan tit-iwa. Ad wani ay urkiw at maetapikantu kan ha-un ad Paraiso.*”

† 23:34 Sal. 22:18

Nan Natuyyan Jesus

(Mat. 27:45-56; Mar. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴ As nan kiayud munkiawa, ngenmongot nan intiru ay luta inkiana alas tres as nan makiayud.

⁴⁵ As nan hiyachi, namaid nan lawag nan urkiw, ya narakset ay nakudwa nan kurtinan nan Templo nunlapu as lamagna inkiana as kuwabna.†

⁴⁶ Angkiay inpigsan Jesus ay nangifukiaw, “*Ama, ichatku kan he-a nan lenawak.*” Kuna pay narpas ay kenali na, natuy hiya.

⁴⁷ Kun pay inilan nan kapetan chi sosorchachu nan enommat, nunchaychayaw hiya kan Apo Dios, ya kanana, “Tit-iwa payat ay nalintig na ay taku!”

⁴⁸ Kun pay inilan nan naaamong ay tatau ay cha munfuyfuya nan enommat, kenmatamcha ay cha manibtib-ug as tagrangcha kiapú as nan ongor ay ngunguyuscha. ⁴⁹ Nan am-in ay am-ammon Jesus patí nan fianafiai ay inmun-unud kan hiya nunlapu ad Galilea at nangatakchugcha as nan ad-achawwi as akét ay mangiila as nan nauycha cha om-ommat.

Nan Lufun Jesus

(Mat. 27:57-61; Mar. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Wacha nan usa ay laraki ay nan ngachana at Jose ay nurpu ad Arimatea ay usa ay ili henan probinsiya ay Judea. Nan nauy ay taku at ammay ya nalintig, ya usa ay cha manman-ud as nan omaliyan nan muntorayan Apo Dios. Uray mu usa hiya ay membron nan Sanhedrin, chaana inyafud nan enkeddeng ya enat nan kakadwana

† **23:45** Exo. 26:31-33

kan Jesus. ⁵² Inmuy hiya kan Pilato, at chinmawat as pamarufus ay arauna nan achor Jesus. ⁵³ As nan naeksopan nan achor Jesus as nan koros, penotepotana as am-ammay ay lopot, ya uyna inlufok as nan chaan naos-osar ay lufok ay natuktukan ay chupras. ⁵⁴ As nan hana ay urkiw at urkiw ay Munsakianaan chi Judio, ya kiayud nunlapu nan Urkiw ay Mun-iblayan.

⁵⁵ Nan fianafiai ay immun-unud kan Jesus ay nurpu ad Galilea at nakiuycha kan Jose. Inilacha nan lufok ya nan enat nan achor Jesus ay naesaad. ⁵⁶ Kun pay narpas, kenmatamcha. Angkiay ensakianacha nan lana ya fiangfiangru ay ipuuycha as nan achor Jesus. As nan Urkiw ay Mun-iblayan, nun-iblaycha ay maiyunud as nan filfilin nan Lintig.

24

Nan Natakuwan Jesus Manipud As Nan Utúy (Mat. 28:1-10; Mar. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

¹ As nan wi-ewi-et nan Chumingku, inmuy nan chiyuycha fianafiai as nan lufok Jesus. Entatakincha nan ensakianacha ay fiangfiangru. ² As nan inumchanancha as nan lufok, ininchanancha ay nauulin at nan fiatu ay naetatangub as nan chiyuy lufok. ³ Ngem kuncha pay sinungkop, maid ininchanancha as achor Jesus. ⁴ As nan chacha masmaschaawan as nan inilacha, kalina at ya naketatakchug as nan sag-uncha nan chuwa ay lanaraki ay nangafiachu as mun-aliling. ⁵ Kiapú as nan nunsidla ay ugyatcha, nunlukfubcha, ngem

kenalen nan chuwa ay lanaraki kan chicha, “Ad-chi t'uyyu anapun chi matataku as nan kawad-an chi nunkatuy? ⁶ Maid hiya hena. Nataku hiya manipud as nan utúy. Numnumunyu nan kenalina kan chakayu as nan kawad-ana ad Galilea ⁷ ay nan Naepadtu ay Anak chi Taku at masapor maipurang as nan fumafiasor ay tataku ta maelansa as nan koros, ya as nan maekatlu ay urkiw at mataku challu manipud as nan utúy.” ⁸ Angkiay ya nanumnum nan fianafiai nan infiakian Jesus.

⁹ Kuncha pay nunfiangad ay nurpu as nan lufok, uycha enpachamag chaná am-in as nan hinpuru ya usa ay disipulus ya as nan am-in ay tapina pay ay kakadwacha. ¹⁰ Chatona nan fianafiai ay uy nangifiakia as na as nan apostoles: hi Maria Magdalena, hi Juana, ya hi Maria ay enan Santiago, ya tapina pay ay fianafiai ay kakadwacha. ¹¹ Ngem ka-anan nan apostoles un kun lawá apapat nan kenalicha, ya chaancha enafurot chicha. ¹² Ngem uray mu hiyasa, naligwat hi Pedro, ya tenmagtag ay inmuy as nan lufok Jesus. As nan inumchanana, nunyongyong ay nangiting-i ad chur-um, ya kun yangkiay nan naelekfot kan Jesus nan inilana. Angkiay kenmatam hiya ay cha masmaschaaw as nan enommat.

Nan Nunpail-an Jesus As Nan Chuwa Ay Disipulus

(Mar. 16:12-13)

¹³ As nan hiyasa challu ay urkiw, cha manadaran nan chuwa ay disipulus Jesus henan usa ay fiabruy ay makali un Emaus ay uy at umuy as hinpuru ya usa ay kilometro nan kaachawwina

ad Jerusalem. ¹⁴ Chacha ap-apatun nan am-in ay enom-ommat. ¹⁵ Kuncha pay cha mun-apat, naesnop hi Jesus ya nakitun-ud kan chicha. ¹⁶ Inilacha hiya, ngem chaancha naparufusan ay mangematon kan hiya. ¹⁷ Senarudsud Jesus kan chicha, “*Ngachana man paat nan chayu ap-apatun as nan chayu manarcharanan?*”

Entakchugcha ay kun ngumunguyus. ¹⁸ Angkiay ya tinumfor nan usa ay nan ngachana at Cleofas, “Anuy he-a yangkiay chi mangili ad Jerusalem as achi nangammu as nan enom-ommat as nan nauycha inmuay ay urkiw?”

¹⁹ Senarudsud Jesus, “*Anan enom-ommat?*”

Tinumforcha, “Nan maepangkep as nan enommat kan Jesus ay i-Nazaret. Hi tona ay taku at usa ay pomapadtu, ya infilang Apo Dios ya nan am-in ay tataku hiya as wachay pannakafialina ay munisuru ya mangekaman as nakaskaschaaw. ²⁰ Nan anap-apon chi papachi takú ya nan muntotoray kan chitaku at inpurangcha hiya ay makeddenggan ay matuy, ya enpaelansacha as nan koros. ²¹ Namnamaunmi ay hiya pay koma nan mangesarakan kan chitaku ay kianak Israel. Fiakun yangkiay sa, nauy maekatlú ay urkiw ad wani nunlapu as nan enommatana. ²² Nan usa pay at nan tapina ay fianafiai ay kakadwami at infiakiachay naschaawanmi. Inmuycha as nan lufokna as nan wi-ewi-et, ²³ ngem maid kanu ininchanancha as achorna. Nunfiangadcha ay nangifiakia un wacha kanu nan nunpaila ay angheles ay nangali kan chicha un nataku hiya manipud as nan utúy. ²⁴ Angkiay ya wachacha nan tapina ay kakad-

wami ay inmuy as nan lufok Jesus, at ininchanancha ay tit-iwa nan kenalen nan fianafiai, ngem chaancha challu inila hiya.”

²⁵ Kenalen Jesus kan chicha, “*Chakayu ay nunkangokngok! Anuy kayu nalikiat ay omafurot as nan am-in ay infiagfiakian nan chiyuycha pomapadtu!*” ²⁶ *Ay kun achi masapor iliwas Cristo chaná sakbay umuy ad chaya?”* ²⁷ As nan hiyachi, manipud as nan chiyuycha liblon Moises inkiana as nan insurat nan am-in ay pomapadtu, enpakaawatna kan chicha nan am-in ay naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep kan hiya.

²⁸ Kuncha pay cha maesnop henan fiabruy ay ay-ayancha, enpadlaw Jesus ay kaman achawwi pay nan ay-ayana, ²⁹ ngem enpakudcha hiya, ya kanancha, “Kakunka chumawus kan chakami, tay makiayud at met ya kiayud maschum.” Isunga chinmawus hiya kan chicha.

³⁰ Kun pay tenmikor hi Jesus ay makekan kan chicha, enarana nan tenapay ya benendisyonana. Angkiay ya pinutput-ingna, ya inchatna kan chicha. ³¹ Kalina at ya kaman nunmallag chi mangiilacha kan Jesus, at enmatonancha hiya, ngem namaid at. ³² Kenalicha as nan tunggal usa, “Isunga naragsakta payat as nan nake-takiatforana kan chita as nan korsa ya as nan nangepakaawatana kan chita as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios.”

³³ Nalannigwacha ya nunfiangadcha ad Jerusalem. Ininchanancha nan hinpuru ya usa ay disipulus ay naamong patí nan tapina pay ay kakadwacha ³⁴ ay cha mangarkali un, “Tit-iwa ay

nataku nan Apo manipud as nan utúy! Nunpaila kan Simon!”³⁵ Angkiay ya infiakian nan chuwa nan enom-ommat kan chicha as nan kawad-ancha as nan korsa, ya nan nangematonancha as nan Apo as nan namutput-ingana as nan tenapay.

Nan Nunpail-an Jesus As Nan Disipulusna

(Mat. 28:16-20; Mar. 16:14-18; Jn. 20:19-23; Ara. 1:6-8)

³⁶ Kun pay cha ifiagiakian nan chuwa na kan chicha, kalina at ya naketatakchug hi Jesus kan chicha, ya kanana, “*Natalna ay numnum koma nan mawawacha kan chakayu.*”

³⁷ Nakudnorcha ya inmugyatcha as solet. Kananancha mu uy at lawá anennet nan inilacha. ³⁸ Ngem kenalina kan chicha, “*Adchi t'uy kayu malilifokan ya munchuwachuwa ay ha-un na?*” ³⁹ *Ilaunyu nan limak ya nan sukek. Ha-un na ay mismu! Ayu, udnanak ya keknaunyu ta omafurot kayu, tay maid laman ya tong-or nan anennet ay kaman as nan mailayu kan ha-un.*”

⁴⁰ As nan nangaliyana as na, enpailana kan chicha nan limana ya nan sukina. ⁴¹ Kuncha pay kutug ay achi omafurot, chacha maragragsakan ya masmaschaaw as solet, senarudsudna, “*Ay wachay makan hena?*” ⁴² Inchatcha nan usa ay fiangos ay chinawis. ⁴³ Enarana ya kenana as nan sangwanancha.

⁴⁴ Kun pay narpas hi Jesus ay nangan, kenalina kan chicha, “*Nauycha nan infiakiak as nan kawad-ak pay laing kan chakayu: Masapor matongpar*

am-in nan naisurat as nan Lintig Moises, nan insurat nan chiyuycha pomapadtu ya nan wacha as nan liblu ay Salmo maepangkep kan ha-un.”

⁴⁵ Angkiay ya lenawlawakiana nan numnumcha ta maawatancha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios. ⁴⁶ Kenalina kan chicha, “*Nauy nan naisurat as nan Kalen Apo Dios: Masapor munlikiat nan Cristo ya matuy. Angkiay as nan maekatlu ay urkiw, matakhiya manipud as nan utúy.* ⁴⁷ *Masapor us maekasaba nan munfiawiyon nan tataku as nan fiasfiasorcha ya nan mamakawananan Apo Dios kan chicha babaen kan hiya henan am-in ay nasyon munlapu hena ad Jerusalem.* ⁴⁸ *Chakayu nan mangepaneknek as nan nauycha.* ⁴⁹ *Ifiaorkuntu kan chakayu nan enkaren Amak, ngem masapor sasad-unyu ad Jerusalem inkiana maawatyu nan pannakafialin ay murpu ad chaya.”**

*Nan Naetag-uyan Jesus Ad Chaya
(Mar. 16:19-20; Ara. 1:9-11)*

⁵⁰ Angkiay ya enpangon Jesus nan disipulusna ay umuy as nan fiakun sakop nan siyudad. Kuncha pay inumchan ad Betania, tenaguyuna nan limana, ya benendisyonana chicha. ⁵¹ As nan chana mangbendisyonan kan chicha, tenaynana chicha, ya naetag-uy hiya ad chaya. ⁵² Nunchaychayawcha kan hiya, angkiay nunfiangadcha ad Jerusalem ay cha munlagragsak. ⁵³ Nunlapu as nan hiyachi ay timpu, kanayon ay wachacha as nan Templo ay munchaychayaw kan Apo Dios.

* **24:49** Joel 2:28-32; Jn. 16:5-15; Ara. 2:1-21

Nan kalen apo Dios (Nan fiarú ay turag) New Testament in Bontok, Eastern

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Eastern Bontok (Bontok, Eastern)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bontok, Eastern

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

